

**Збірка методичних розробок
навчальних занять переможців
Всеукраїнського конкурсу**

**Права дитини
« в мирний час »
і впродовж війни**

Ця збірка об'єднує роботи переможців конкурсу, організованого радницею-уповноваженою Президента України з прав дитини та дитячої реабілітації, громадською організацією «Регіональний центр прав людини» та Представництвом Дитячого фонду ООН (UNICEF Ukraine) в Україні за інформаційної підтримки Міністерства освіти і науки України.

Шановні освітяни!

Ви — ті, хто щодня торкається найтонших струн дитячої душі. Поруч із батьками саме ви є форматорами дитячої свідомості: ваше слово, ваш приклад, ваша турбота часто залишаються з дитиною на все життя.

У час, коли країна виборює своє право на свободу і гідність, саме ви допомагаєте дітям відчувати себе захищеними, повірити у власні сили й у те, що їхній голос має значення. Ви створюєте простір, де кожна дитина може відчувати себе почутою, захищеною та гідною.

Дякую вам за вашу мудрість, щирість і відданість в напрямку захисту прав дитини.

Бажаю вам сили і натхнення, щоб кожен урок був для учнів не лише знанням, а й кроком до усвідомленого, відповідального та гідного життя. Бажаю вдячних дітей, підтримуючих батьків і мудрої державної політики, яка належно оцінює вашу працю.

Нехай цей методичний посібник стане для вас помічником і натхненником у щоденній роботі. Використовуйте його як інструмент, що допоможе говорити з дітьми просто й доступно про складне, робити право частиною їхнього світогляду й захистом їхніх мрій.

Разом ми творимо майбутнє України — світле, справедливе і людяне.

***З повагою і вдячністю,
Радниця-уповноважена Президента України
з прав дитини і дитячої реабілітації
Дар'я Герасимчук***

Вступ

Ця збірка об'єднує роботи переможців Всеукраїнського конкурсу методичних розробок навчальних занять «Права дитини в мирний час і впродовж війни». Конкурс був започаткований Радницею-уповноваженою Президента України з прав дитини та дитячої реабілітації, Міністерством освіти і науки України, Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) та ГО «Регіональний центр прав людини» з метою посилення уваги до теми прав дитини, підвищення обізнаності учнів та вдосконалення методичного забезпечення освітнього процесу в умовах сучасних викликів. Вчителі з різних куточків України представили свої напрацювання, що відзначаються високим рівнем професійної майстерності, творчим підходом і чутливістю до контексту війни.

Збірка методичних розробок навчальних занять створена для того, щоб підтримати вчителів у їхній щоденній роботі та дати їм у руки сучасні, чутливі до реалій збройного конфлікту освітні інструменти та творче натхнення, адаптувати навчальний процес до складних умов та допомогти віднайти нові форми роботи з дітьми. Кожна з представлених методичних розробок — це не лише педагогічний досвід, але й приклад людяності, емпатії та поваги до прав дитини.

Збірку можна використовувати як безпосередньо під час проведення уроків і виховних заходів, так і як джерело ідей для інтеграції теми прав дитини у різні навчальні дисципліни. Вона стане в нагоді вчителям для організації інтерактивних занять, групових дискусій, творчих вправ та ігор, спрямованих на розвиток критичного мислення, емпатії та усвідомлення цінності прав людини. Ці матеріали допоможуть зробити уроки більш змістовними, а навчання — ближчим до реальних потреб дітей у час війни.

Особливу цінність збірці надає її практичний вимір: кожна розробка апробована на заняттях з дітьми, тому вона враховує реальні освітні виклики та відповідає віковим особливостям учнів. Це робить матеріали універсальними і водночас гнучким — вчитель може брати їх у готовому вигляді або змінювати під потреби свого класу, збагачуючи власним досвідом і творчими ідеями. Таким чином, ця збірка є не лише результатом Конкурсу, а й цінним внеском у розвиток нової української школи.

Зміст

1-2 класи. I місце. Автор: Шолька Анна Ігорівна, вчитель початкових класів	6
1-2 класи. II місце. Автор: Харченко Тетяна Іванівна, вчитель початкових класів	12
1-2 класи. III місце (I). Автор: Карпицька Олена Вікторівна, вчитель початкових класів	19
1-2 класи. III місце (II). Автор: Житкевич Ольга Олегівна, вчитель початкових класів	23
3-4 класи. I місце. Автор: Переходько Зоя Петрівна, вчитель початкових класів	29
3-4 класи. II місце. Автор: Григоревська Ольга Сергіївна, вчитель початкових класів	36
3-4 класи. III місце. Автор: Ячмінь Наталія Леонідівна, вчитель початкових класів	44
5-6 класи. I місце. Автор: Воронецька Ірина Яківна, вчитель історії та правознавства	54
5-6 класи. II місце. Автор: Турченко Юлія Олександрівна, вчитель історії та основ правознавства, класний керівник 5 класу	59
5-6 класи. III місце. Автор: Корень Олена Михайлівна, вчитель історії та правознавства	66
7-8 класи. Автори: Герасимчук Дар'я Михайлівна, Радниця-уповноважена Президента України з прав дитини та дитячої реабілітації; Наталія Віталіївна Бабенко, освітній експерт-консультант	83
7-8 класи. I місце. Автор: Мінакова Альона Сергіївна, вчитель української мови та літератури	86
7-8 класи. II місце. Автор: Мірошніченко Клавдія Олександрівна, вчитель історії та громадянської освіти	90
7-8 класи. III місце (I). Автор: Борка Надія Василівна, вчитель історії, громадянської освіти та правознавства	99
7-8 класи. III місце (II). Автор: Гуровська Ольга Миколаївна, заступник директора з виховної роботи, вчитель історії	112
7-8 класи. III місце (III). Автор: Стрижак Алла Миколаївна, заступник директора з виховної роботи, вчитель історії	121

1-2 класи. I місце

Автор: Шолька Анна Ігорівна, вчитель початкових класів

Навчальний заклад: Комунальний заклад «Ребедайлівський ліцей Михайлівської сільської ради Черкаського району Черкаської області»

Назва заходу: Виховна година на тему «Кожна дитина має право»

Мета: правове, патріотичне, емоційно-ціннісне виховання

Дидактична мета:

- сформувати в учнів початкові уявлення про основні права дитини, передбачені Конвенцією ООН про права дитини;
- розкрити відмінності у реалізації прав дітей у мирний час і під час війни, акцентуючи на потребі їх захисту в умовах збройного конфлікту;
- розвивати вміння учнів розпізнавати порушення прав дитини, аналізувати життєві ситуації, формулювати висновки;
- формувати емоційно-ціннісне ставлення до прав людини, виховувати повагу до себе та інших, чуйність, емпатію, патріотизм, бажання жити в мирі;
- підтримати почуття захищеності, справедливості та впевненості у тому, що права дитини мають діяти завжди — незалежно від обставин.

Методична мета:

- удосконалювати професійну майстерність педагога в реалізації правового та громадянського виховання молодших школярів;
- формувати у вчителя систему методичних прийомів, які сприяють засвоєнню понять «права», «обов'язки», «захист прав» у доступній формі для дітей молодшого шкільного віку;
- забезпечити педагогічну підтримку емоційного розвитку дітей, зокрема тих, що постраждали внаслідок війни, через гуманну та партнерську комунікацію;
- сприяти використанню інтерактивних та творчих форм роботи, які забезпечують високу залученість та безпечну атмосферу в класі;
- поширювати досвід інтеграції правового виховання в щоденну освітню практику початкової школи.

Навчальна мета:

- ознайомити учнів із поняттям «права дитини» та їх значенням у повсякденному житті;
- поглибити знання про основні права дитини, зафіксовані у Конвенції ООН;
- розкрити вплив воєнних подій на реалізацію прав дитини;
- сформувати первинні уявлення про механізми захисту прав дітей.

Розвивальна мета:

- розвивати у дітей уміння висловлювати власну думку, слухати інших та вести діалог у безпечному середовищі;
- формувати навички аналізу простих життєвих ситуацій на основі знань про права дитини;
- сприяти розвитку емоційного інтелекту: емпатії, співчуття, чуйності до дітей, що перебувають у складних обставинах;
- розвивати творче мислення, уяву та комунікативні навички через участь у вправах, іграх (малювання, доповнення постерів).

Виховна мета:

- виховувати в учнів почуття гідності, повагу до себе та інших як носіїв прав людини;
- формувати гуманістичні цінності: мир, справедливість, рівність, толерантність;
- підтримувати емоційно-психологічне благополуччя дітей, зокрема тих, хто пережив війну чи переселення;

- розвивати активну громадянську позицію, бажання бути частиною мирного суспільства, де поважають права кожної дитини;
- виховувати бажання допомагати іншим, бути уважними та чуйними до потреб дітей у різних життєвих обставинах.

Обладнання:

- Посібник «Права дитини в мирний час і впродовж війни»;
- Картки з правами дитини;
- Плакат-квітка «Кожна дитина має право»;
- Постери «Веселка прав дитини» (два варіанти);
- Індивідуальні картки «Хто я?», «Силует дитини» (картинка з написами «Права» та «Обов'язки»);
- Плакат-розфарбовка: «Голуб миру»;
- Мультфільм «У всіх нас є права» від UNICEF (<https://www.youtube.com/watch?v=ez51o35Yiil>);
- Технічні засоби для демонстрації презентації та відео;
- Кольорові олівці, маркери.

Хід заходу

I. Організаційний момент

Привітання. Налаштування на роботу

Вправа «Долонька настрою»: діти показують, як почуваються (пальчиком у повітрі малюють смайлик).

II. Актуалізація опорних знань учнів

Бесіда «Що таке права дитини?»

- Сьогодні ми станемо дослідниками, і дізнаємося, як зробити світ кращим для всіх дітей. Давайте спробуємо відгадати загадку: «Що є у всіх дітей, але не можна покласти в рюкзак?» (Відповіді дітей) (*Відповідь: «Права»*)
- Чудово! Діти, уявіть собі країну, у якій кожна дитина має право на любов, навчання, відпочинок, ігри, безпеку та сім'ю.
- Як ви думаєте, чи існує така країна? (Діти відповідають: «Так», «Ні», «Може» тощо)
- А тепер уявіть, що ви самі — мешканці цієї країни! Бо така країна існує — це весь світ, коли дотримуються прав дитини.
- Права дитини почали формуватися поступово протягом багатьох років. Але 20 листопада 1989 року була ухвалена Конвенція ООН про права дитини. Це головний міжнародний документ, який визнає, що дитина – це не «власність» дорослих, а окрема особистість із власними правами.

Робота з індивідуальними картками «Хто я?»

- Пропоную вам заповнити символічний документ моїх прав «Хто я?», давайте внесемо свої дані.
- Коли поруч небезпека, діти не втрачають своїх прав!

І.І. ХТО Я?

Мій портрет

Мене звать _____

Мій вік _____

Цікаві факти про мене _____

Я маю право на _____

- Права — це те, що нам потрібно для життя, щастя, розвитку і безпеки.

III. Повідомлення теми і мети заходу

Сьогодні ми дізнаємося:

- Які саме права має кожна дитина?
- Як змінюється життя дітей, які права можуть бути порушені, коли приходить війна?
- Хто за це відповідає
- Як ми можемо підтримати одне одного й допомогти тим, чиї права були порушені?

- А ще ми будемо грати, малювати, думати, і, можливо, зробимо щось важливе, що залишиться в наших серцях надовго.

- Зараз ми з вами переглянемо мультфільм про героїв, які захищають права дітей.

IV. Опрацювання основного матеріалу

- Отже, про які права вам розповіли герої мультфільму «У всіх нас є права» (Відповіді дітей)

- Діти мають багато прав, таких як право на життя, здоров'я, освіту, любов і піклування, а також право на свободу висловлювання та вільне спілкування. Однак, діти також мають обов'язки. Які саме обов'язки є у вас? (Відповіді дітей)

- зверніть увагу на плакат, про які обов'язки ви ще забули? (Відповіді дітей)

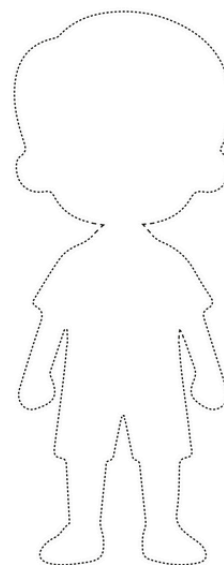
Інтерактивна вправа з силуетом дитини (всі учні отримують аркуші)

- Перед вами аркуші, на яких зображено дитину. На лівій стороні (де написано «Права») вам потрібно вписати права, які, на вашу думку, має дитина навіть під час війни.

- На правій стороні (де «Обов'язки») — впишіть обов'язки кожної дитини.

- Прекрасно, а тепер давайте надамо фігурі вигляд дитини, домалюйте, будь ласка, обличчя, волосся, одяг.

Права

Обов'язки

2. Ознайомлення з "Веселкою прав дитини"

- Діти, права та обов'язки існують не тільки в дітей, але і в дорослих. Давайте зараз поговоримо про те, хто, на вашу думку, має робити все, щоб права дітей не порушувались навіть під час війни і щоб у кожної дитини було щасливе дитинство і майбутнє? (Відповіді дітей)

- Погляньте на цей постер. Що ви на ньому бачите?

- Правильно, веселку, але не звичайну. Ліва частина (кольорова) — це діти і їх права.

Права частина (чорна) — це дорослі та їхні обов'язки.

- Отже, хто відповідає за те, що діти користувалися правами? (Відповіді дітей)

- Правильно, дорослі.

- Ви знаєте, що у веселці — сім кольорів, кожен із кольорів веселки символізує одне із завдань, що мають виконувати діти та дорослі, щоб реалізувати і захистити права дитини:

● Червоний – **знання** (діти повинні знати свої права)

● Жовтогарячий – **розуміння** (діти повинні розуміти свої права)

● Жовтий – **можливості** (діти повинні мати можливості реалізувати свої права)

● Зелений – **підтримка** (дорослі повинні надавати дітям підтримку)

● Блакитний – **запобігання** (дорослі повинні вживати заходів для запобігання порушення прав дитини)

● Синій – **захист** (діти повинні мати можливість звернутися за допомогою, якщо їхні права порушують)

● Фіолетовий – **відновлення** (права дитини повинні бути відновлені у випадку їх порушення)

- Веселка має дві сторони, які постійно пов'язані між собою, забарвлюючи весь світ яскравими кольорами. Ці дві сторони – ті, хто захищає права і ті, хто їх має. Якщо хоча б одна зі сторін не виконує свою роль, веселка може «згаснути», а права дитини опиняться під загрозою. Яка зараз є загроза для прав дитини? (Відповіді дітей)

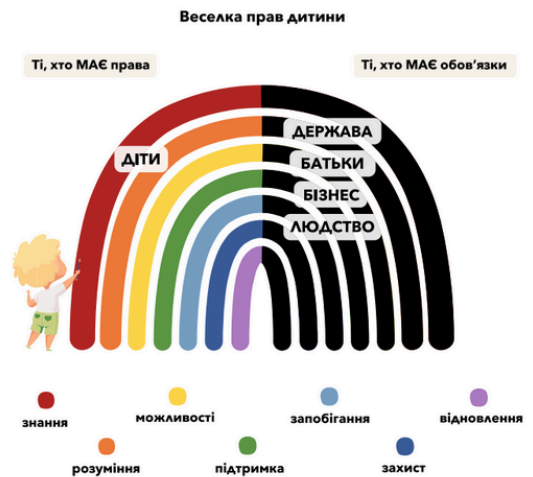
Обговорення:

- Як працюють права дітей зараз під час війни? (Відповіді дітей)

- Які дитячі права найчастіше порушуються під час війни? (Відповіді дітей)

- Хто повинен робити все можливе і неможливе, щоб дитячі права не порушувалися? (Відповіді дітей)

- Вірно, уряд держави повинен створювати закони, які захищають дітей; школи забезпечують право на освіту; лікарі дбають про здоров'я дітей; батьки гарантують

право на безпеку і розвиток дитини. Отже, дорослі створюють таке середовище, де права дітей будуть захищені.

- Давайте зараз спробуємо визначити як саме право дитини пов'язане з відповідальністю дорослих.

3. Гра «Хто допомагає дитині?»

Приклад ситуації:

- У дитини немає житла - хто має допомогти? (Відповіді дітей)
 - Не працює школа - чия це відповідальність? (Відповіді дітей)
 - Дитина поранена чи захворіла - чия це відповідальність? (Відповіді дітей)
 - У дитини немає одягу - чия це відповідальність? (Відповіді дітей)
- (“Держава”, “Батьки”, “Бізнес”, “Людство”)

V. Закріплення та узагальнення матеріалу

Перевір себе!

- Молодці! Ви правильно зрозуміли хто відповідальний за права дітей. Пропоную вам перевірити свої знання. На аркушах спробуйте з'єднати кольори веселки з їхніми значеннями.

З'єднай кольори веселки з їхніми значеннями:

ЧЕРВОНИЙ

ПОМАРАНЧЕВИЙ

ЖОВТИЙ

ЗЕЛЕНИЙ

БЛАКИТНИЙ

СИНИЙ

ФІОЛЕТОВИЙ

а) Запобігання порушенням прав дитини

б) Відновлення прав дитини

в) Можливості для реалізації прав

г) Підтримка дітей дорослими

ґ) Діти мають знати про свої права

д) Діти можуть звернутися по допомогу, якщо їхні права порушують

е) Діти мають розуміти свої права

- Отже, я впевнена, що ви запам'ятали, що кожен колір нашої

веселки дитячих прав має певне значення. На дошці у нас є постер, але на ній чогось вистачає, давайте по черзі відновимо її, і запишемо значення кожного кольору веселки.

VI. Підсумок заняття

Творча робота «Голуб миру»

- Діти, сьогодні ми дізналися про дуже важливі речі. Погляньте, будь ласка, на плакат-розфарбовку. Хто зображений на ньому? (Голуб)

- Я думаю, ви здогадалися, чому саме голуб зображений на плакаті? (Голуб - символ миру).

- Діти, українці дуже хочуть жити в мирі. Це не просто слово - це життя без страху, без вибухів, без сліз.

МИР - це коли вранці ти йдеш до школи, а не ховаєшся в укритті. Коли твоя мама готує обід

вдома, а не далеко в чужому місті. Коли твої іграшки вдома, а не в рюкзаку, бо довелося тікати.

- Зараз я пропоную кожному із вас сказати одне речення: яке право дитини на сьогодні є найважливішим і записати це право на плакаті біля голуба.

Учні по черзі відповідають: Я вважаю... або На мою думку... та записують права дітей після цього розфарбовують голуба.

- У кожного з нас є права. І навіть коли навколо складно, коли триває війна — наші права залишаються з нами. Ми з вами сьогодні ще раз побачили, які вони важливі.

Пам'ятайте: ви — діти, ви — сильні, добрі, гідні найкращого. Захищайте свої права і поважайте права інших.

1-2 класи. II місце

Автор: Харченко Тетяна Іванівна, вчитель початкових класів

Навчальний заклад: Гостромогильська гімназія, Київська область, Білоцерківський район, Ставищенська ТГ

Назва заходу: «Права дітей в мирний час та під час війни. Діти мають право на дитинство»

Мета уроку:

- ознайомити учнів з основними положеннями Конвенції ООН про права дитини, із особливостями дотримання прав у мирний час та в період війни;
- формувати уявлення учнів про основні права дитини, усвідомлення своїх прав та вміння захищати їх у різних життєвих обставинах; формувати навички співпраці в групі;
- поглибити знання про їхні права;
- розвивати вміння порівнювати, аналізувати та робити висновки;
- навчити розпізнавати ситуації порушення прав, зрозуміти роль держави, сім'ї та міжнародних організацій у захисті прав дітей;
- розвивати критичне мислення, увагу, мовлення, вміння висловлювати власну думку, аргументувати її;
- виховувати почуття справедливості, чуйність, толерантність, повагу до прав інших.

Очікувані результати:

- Учні називають основні права дитини.
- Розуміють важливість захисту прав дитини під час війни.
- Виявляють емоційну чуйність та готовність підтримувати однокласників.

Обладнання:

- Картки з правами дитини, малюнки;
- Відео/мультфільм про права дитини;
- Аркуші паперу, кольорові олівці та фломастери;

Хід заходу:

I. Організаційний момент (2 хв)

Привітання. Побажання гарного настрою. Девіз «ДІТИ МАЮТЬ ПРАВО НА ДИТИНСТВО». Налаштування на тему: Сьогодні ми поговоримо про дуже важливе — про ваші права. Про ваші права у мирний час і тоді, коли, на жаль, у країні війна. (Показ на екрані: слова «Мир» та «Війна», ілюстрації дітей у мирний час та під час війни)

II. Основна частина (35 хв)

Актуалізація опорних знань і мотивація навчальної діяльності.

1) Бесіда (2 хв)

-Хто така дитина?

-Чи є у дітей права? Хто їх захищає?

-Чи завжди ці права дотримуються?

2) Перегляд пізнавального відео «Дітям про права дитини» (3 хв)

3) Коротке пояснення: (5 хв)

Як ви вже знаєте, діти мають окремі права. Вони записані в спеціальних міжнародних договорах-конвенціях.

Уявіть таку велику організацію, як Організація Об'єднаних Націй (ООН), що об'єднує майже всі країни світу. Вона існує для того, щоб допомагати людям робити наш світ кращим.

А як же бути з дітьми? Вони, як і дорослі, мають свої права, але часто їхній голос не чується. Тому 20 листопада 1989 року ООН ухвалила дуже важливий документ —

Конвенцію про права дитини. Це договір, який встановлює, що кожна дитина на планеті має певні права, і ці права потрібно захищати. Це найбільш універсальний міжнародний договір. Конвенція містить 54 статті, які закріплюють 42 права дитини.

Питання до дітей:

- Що означає слово «право»?
- Як ви думаєте, чи є у дітей свої права?
- Чи однакові вони для всіх дітей?

-Діти, а хто ж така дитина з погляду права?

Дитина — це людина, якій не виповнилося 18 років. Таке визначення дає нам ООН про права дитини — міжнародний договір, який захищає права всіх дітей у світі.

-Що це означає?

Діти мають права — особливі правила для дорослих і держав, які допомагають їм жити в безпеці, мати можливість навчатися, гратися й розвиватися; це те, що допомагає дітям рости щасливими, здоровими і захищеними; це те, що нам дозволено робити, і те, що нас має захищати. У кожної дитини на Землі є свої права. Наприклад, право на освіту, медичну допомогу, відпочинок і захист.

Основні права дитини:

- Право на життя;
- Право на сім'ю;
- Право на навчання;
- Право на гру та відпочинок;
- Право на медичну допомогу;
- Право на захист від насильства;
- Право бути почутим.

Використовую картки. Пояснюю кожне право коротко і зрозуміло.

Кожна дитина має право на любов, турботу, освіту, безпеку. Але, щоб у нашому світі було зручно й безпечно жити всім, ми маємо ще й обов'язки. Проте, дитячі обов'язки відмінні від обов'язків дорослих. А що ж таке обов'язок?

Обов'язки — це не покарання, а важлива частина життя; це те, що дитина повинна робити, щоб жити в злагоді з іншими, дбати про себе, зберігати порядок, відвідувати школу, сумлінно вчитися, піклуватися про своє здоров'я, поважати дорослих, дбати про природу, не ображати інших дітей, поважати правила та бути відповідальним членом суспільства.

Права і обов'язки — як дві сторони однієї медалі.

Наприклад:

- Ти маєш право вчитися, але маєш обов'язок старатися й слухати на уроці.
- Ти маєш право на чистоту й порядок, але маєш обов'язок не смітити.
- Ти маєш право на турботу, але маєш обов'язок поважати дорослих, які про тебе піклуються.

Держава та дорослі повинні піклуватися про дітей — забезпечувати їм безпеку, розвиток і щасливе дитинство. Саме співпраця дорослих, держави, суспільства є ключем до забезпечення прав дитини.

4) Практичне завдання «Великі справи починаються з маленьких кроків» (6 хв)

1. На партах у дітей аркуші, діти малюють себе в центрі, можна дати готовий зразок, розфарбовують, пишуть своє ім'я.

2. Навколо малюнка розміщують слова «Право» і «Обов'язок».

3. Малюють свої права.

-Право на освіту (малюють школу або книгу).

-Право на медичну допомогу (лікаря або аптечку).

- Право на сім'ю (будинок або родину).
- Право на відпочинок (гойдалку, сонце, іграшки).

4. Малюють свої обов'язки.

- Відвідувати школу (рюкзак або зошити).
- Дбати про природу (дерево або квітку).
- Поважати інших (потиск рук або усміхнених друзів).
- Не смітити (урну зі сміттям, контейнери для сміття).

5. Розфарбовують і підписують кожен малюнок, використовуючи для цього яскраві кольори, написати, що означає кожен малюнок.

Підсумок:

- Яке правило для тебе найважливіше?
- Який обов'язок тобі виконувати найлегше?
- Як ти можеш допомогти іншим дітям знати свої права?

Діти показують свої малюнки, розміщують їх на дошку.

5) Бесіда: Права дитини під час війни. (3 хв)

Вчитель: Діти, ви знаєте, що у світі іноді трапляються дуже складні часи — іноді в країні буває війна. Тоді дуже важливо, щоб діти були у безпеці, щоб їх захищали дорослі. Але навіть тоді у кожної дитини є права, які потрібно поважати, хоча в умовах війни ці права часто порушуються, і саме тому міжнародні організації та держава мають особливо піклуватися про дітей.

Наприклад: Право на освіту — це як можливість ходити до школи. У мирний час це просто, а під час війни — може бути складно. Мирний час: ходити до школи, гратися, отримувати медичну допомогу, жити з родиною.

Війна ускладнює реалізацію цих прав (закриття шкіл, небезпека, розлука з родиною).

- Права, які особливо важливі під час війни:
 - Право на безпеку (бути у безпечному місці).
 - Право на їжу і воду.
 - Право на медичну допомогу.
 - Право на любов і підтримку навіть у складні часи.

Послухайте, будь ласка, одну казочку про дві країни.

Казка про дві країни — Мирляндію і Тривожляндію

Жила-була на планеті одна чудова країна — Мирляндія. Там діти щодня ходили до школи, гралися в парках, малювали крейдою на асфальті й пекли печиво з бабусями. Усі знали, сонце там сходить не лише на небі, а у кожному дитячому серці.

Одного дня в сусідній країні почалася біда, і частинка цієї біди перелетіла до Мирляндії. Країна змінилася — і на її частині з'явилася Тривожляндія.

У Тривожляндії діти вже не могли спокійно гуляти на вулиці. Замість веселих ігор — укриття. Замість свят — тривожні новини. Але найсумніше — те, що багато дітей були змушені залишити свої домівки.

Та ось що дивовижне: діти Тривожляндії не втратили світло у своїх серцях. Вони почали малювати малюнки про мир, писати листи солдатам, підтримувати одне одного, допомагати батькам і мріяти про повернення до Мирляндії.

І одного ранку одна дівчинка на ім'я Злата прокинулася і сказала:

— А знаєш, мамо? Я думаю, що Мирляндія не зникла. Вона просто ховається в серці кожної доброї дитини. І якщо ми всі будемо щодня малювати, обіймати, говорити добре одне одному — Мирляндія знову повернеться на всю нашу землю.

Мама усміхнулась, а за вікном впав промінчик сонця. Бо навіть у Тривожляндії діти знали: світло завжди перемагає темряву, а добро — сильніше за страх.

Мораль казки:

Навіть у найважчі часи діти можуть зберегти в собі мир, добро й мрії. І саме завдяки вам повернеться світле майбутнє.

6) Обговорення: права дитини під час війни (3 хв)

а) Ситуації для обговорення:

- Дитина змушена покинути дім через війну.
- Дитина не може піти до школи.
- Дитина втратила близьку людину.

Питання:

- Яке право тут порушено?
- Як можна допомогти такій дитині?
- Чому важливо підтримувати одне одного?

Твої права під час війни:

- Право на безпеку. Тебе захищають дорослі, щоб ти не боявся.
- Право на турботу. Батьки, вчителі і лікарі дбають про тебе.
- Право на їжу і воду. Ти маєш отримувати все необхідне для життя.
- Право на любов і підтримку. Навіть у складні часи ти маєш право на ласку і увагу.
- Право мріяти. Ти можеш мріяти про мир і щасливе майбутнє.

Якщо ти відчуваєш страх або сум:

- Розкажи про це дорослим, яким довіряєш.
- Пам'ятай — ти не сам, тебе люблять і захищають.

Запитання для роздумів:

1. Що для тебе означає право на безпеку?
2. Хто допомагає тобі почуватися в безпеці?
3. Як ти зазвичай справляєшся, коли боїшся?
4. Які твої мрії про мирне життя?

7) Групова робота: «Права в мирний час і під час війни» (3 хв)

Порівняння «Мир – Війна»: «Права дитини у мирний час і під час війни»

Право	У мирний час	Під час війни
Право на освіту	Ходимо до школи, вчимося разом	Вчимося онлайн або в укриттях
Право на безпеку	Гуляємо, відпочиваємо	Можемо ховатися від небезпеки
Право на сім'ю	Живемо з батьками	Іноді рідні далеко або на фронті
Право на медичну допомогу	Можемо звернутися до лікаря	Отримати допомогу важче, лікарні можуть бути зруйновані
Право на відпочинок	Гуляємо, подорожуємо, відвідуємо гуртки	Часто перебуваємо в укриттях, мало розваг
Право на житло	Живемо вдома	Можемо втратити житло або евакуюватися
Право на ім'я і громадянство	Маємо документи	Деякі діти народжуються без документів в евакуації
Право висловлювати думку	Вільно говоримо	Можемо боятись або не мати з ким поділитися

8) Гра «Так чи Ні?» (2 хв)

(На партах у дітей долоньки рожевого і зеленого кольорів, дітям ставлю запитання, вони відповідають: «Так» – зелена долонька, або «Ні» – рожева долонька)

- Кожна дитина має право на любов і піклування. (Так)

- Діти можуть ходити до школи лише якщо хочуть. (Ні)
- Кожна дитина має право жити у мирі. (Так)
- Лише дорослі мають право на медичну допомогу. (Ні)
- Дітям дозволено працювати по 8 годин на день. (Ні)
- Якщо йде війна, то мої права скасовуються. (Ні)
- Я можу ходити до школи, вчитися й гратися. (Так)
- Якщо дитина переїхала у нове місто, вона не має права на освіту. (Ні)
- Я можу мати друзів і висловлювати свою думку. (Так)
- Дитина повинна бути захищеною від війни. (Так)
- Дорослі можуть кричати на дітей без причини. (Ні)
- Діти мають право гратися на вулиці. (Так)
- Дитину можуть залишити без їжі. (Ні)
- Усі діти рівні, незалежно від мови чи національності. (Так)

9) Декламування віршів. (2 хв)

Діти, вам потрібно було вдома намалювати малюнок «Світ, у якому я хочу жити». Учні виходять до дошки, показують свої малюнки, розповідають віршики.

У мирний час — я маю право
На світлий дім, на тата й маму,
На гру, на друзів, на навчання,
На мрії й радісне зростання.

Маємо право на захист і ласку,
На мамину пісню, на татову казку!
Право на слово, на світле життя,
На щастя, любов і своє майбуття!

А як війна — то теж дитина
Має захист, має днину.
Право жити, не боятись,
І в безпеці залишатись.

Права дитини — закон для всіх,
І в мирі, й в бурі, й під гуркіт лих.
Тож хай на світі не буде війни,
Хай будуть щасливі діти усі.

10) Інтерактивна гра «Права і обов'язки» (2 хв)

Розділити дітей на дві команди. Кожна команда отримує картки з правами та обов'язками дітей.

Завдання: правильно поєднати право з відповідним обов'язком (наприклад, право на освіту — обов'язок вчитись, поважати інших, дбати про себе й оточення, дотримуватися правил і т. п.)

Якщо кожен тільки вимагатиме своїх прав, але не виконуватиме обов'язків — тоді буде плутанина й несправедливість.

А коли ми чесно виконуємо свої обов'язки — ми допомагаємо іншим реалізовувати їхні права теж. І тоді всім буде добре!

Приклади карток прав:

Приклади карток обов'язків

Право на освіту
Право на безпеку
Право на відпочинок
Право на медичну допомогу
Право на сім'ю

Обов'язок вчитись
Обов'язок берегти своє життя
Обов'язок гратися безпечно
Обов'язок берегти здоров'я
Обов'язок любити й поважати сім'ю

11) Робота з листами «Листи з надією» (2 хв)

Діти, до нас прилетів голуб, який є символом миру і приніс нам ось такі листівки. Давайте розгорнемо конверт і прочитаємо, про що в них ідеться.

Листівка 1: «Ти маєш право на...»

Ти маєш право на життя,
право на сім'ю і турботу,
право на навчання, гру і дружбу,
право бути почутим і захищеним!
Твоя усмішка – це світло для всіх навколо.
Пам'ятай, що твої права – це твоя сила!

Листівка 2: «Мир – це найкращий подарунок»

Мир – це коли діти можуть гратися і навчатися,
коли сім'ї живуть разом у безпеці,
коли всі права дітей поважаються кожного дня.
Давай разом творити світ, де кожна дитина щаслива!

Листівка 3: «Я підтримую права дітей»

Я підтримую права дітей!
І ти можеш допомогти:
– слухай інших,
– допомагай тим, хто потребує,
– поважай своїх друзів і близьких,
– мрій про світ без війни і страху.

12) Історії для обговорення: «А як би ти вчинив?» (2хв)

(обговорення ситуацій)

♦ Хочу піти до школи, але лунають сирени.

👉 Залишуся в безпечному місці (укритті), почекаю, поки буде безпечно. Потім приєднаюсь до навчання онлайн або офлайн.

♦ Батьки далеко, потрібна допомога.

👉 Звернуся до вчителя, знайомого дорослого або телефону довіри. Важливо не мовчати й просити допомоги.

♦ Хочу гратися, але чути постріли.

👉 Гратися тільки у безпечному місці (вдома, в укритті), не йти на вулицю. Безпека — найважливіше.

♦ Друг переїхав із зони бойових дій.

👉 Підтримати друга: поговорити, погратися, познайомити з іншими дітьми. Показати, що він не один.

♦ Як ми можемо допомагати дітям, які страждають під час війни?

👉 Бути уважними до них, підтримати словом, усмішкою, дружбою.

Разом із дорослими — збирати речі чи іграшки для тих, хто їх потребує.

Малювати малюнки, писати листи підтримки, брати участь у благодійних акціях.

Найголовніше — бути добрим і не байдужим.

13) Гра «Серце доброти» (2 хв)

Діти на сердечках, квіточках, метеликах записують яке право для них найважливіше і чому. Далі приклеюють на плакат (на дошці).

III. Підсумок уроку (2 хв)

- Що нового дізналися?
- Яке право для тебе найважливіше і чому?
- Які права дітей легко реалізуються в мирний час?

(Право на навчання, право на гру та відпочинок, право на безпеку, право на турботу, медичну допомогу)

Які права дітей ускладнені або під загрозою під час війни?

(Право на життя і безпеку, право на освіту (школи можуть бути закриті), право на дім (через втрату житла), право на здоров'я (обмежений доступ до лікарень)

Серце миру (на сердечку наклеєні права дітей, вчитель читає вірш і прикріплює серце на дошку). Це сердечко я дарую вам.

Маленьке серце має права

У кожній миті, в кожному слові.

У мирний час і в дні тривоги.

Дитині слід пройти дорогу

На щастя, ласку і любов,

На добрі справи знов і знов,

На школу, друзів і родину.

Бо кожен з вас — це є дитина.

Хай мир панує на землі,

Щоб ви росли в добрі й красі,

А світ дорослий пам'ятає:

Права дітей не відміняє.

1-2 класи. III місце (I)

Автор: Карпицька Олена Вікторівна, вчитель початкових класів

Навчальний заклад: Глухівська загальноосвітня школа I-III ступенів №6 Глухівської міської ради Сумської області

Назва заходу: Урок «Наша книга про права та обов'язки дитини»

Мета:

Навчальна:

- систематизація та закріплення знань учнів про їхні права та обов'язки, як в школі, так і в суспільстві;
- ознайомлення учнів з основними правами та обов'язками дитини, закріпленими в Конвенції ООН про права дитини та Конституції України;
- вчити учнів застосовувати свої знання про права та обов'язки у практичних життєвих ситуаціях;
- розширити знання про права дитини, включаючи право на ім'я, сім'ю, любов, турботу, харчування, житло, освіту, лікування та відпочинок.

Розвивальна мета:

- розвиток мислення, уяви, пам'яті та самостійності;
- вчити учнів аналізувати та робити висновки, розв'язувати проблемні ситуації;
- формування діалогічного мовлення, вміння висловлювати та аргументувати свою точку зору;
- розвиток критичного мислення, вміння оцінювати ситуації та приймати відповідальні рішення.

Виховна мета:

- виховання поваги до прав інших, до законів України;
- виховання дисциплінованості, відповідальності, почуття справедливості;
- формування толерантності, вміння співпрацювати та знаходити компроміси;
- виховання поваги до правопорядку та спокою в суспільстві;
- формування розуміння необхідності не тільки знати свої права, але й сумлінно виконувати свої обов'язки.

Тип: дистанційний комбінований урок, інтегрований урок з курсу «Я досліджую світ» та образотворчого мистецтва, української мови.

Форми роботи: фронтальна, індивідуальна, парна, групова.

Методи роботи: дослідницько-пошуковий (акровірш), асоціативний (спрощення сприйняття інформації уроку через асоціативність понять), ситуативний (вправа «Гаряча лінія підтримки» спрямована на розігрування ситуацій взаємодії на основі конкретизованої інформації про права дитини), аналітичний (вправи «Хто так каже?» «Що на тарілці?» покликані мотивувати учнів до аналізу та систематизації інформації, доходження до висновків), проєктний (метод творчої взаємодії, обміну думками з метою вибору найліпших візуальних символів для передачі інформації про права та обов'язки у процесі створення міні-проєкту «Великі справи починаються з маленьких кроків».

Методичне забезпечення:

- презентація з можливістю контролю анімації та редагування - https://www.canva.com/design/DAGov_LtYKs/-CwfHXXhNqac2zSl3fM9Q/edit?utm_content=DAGov_LtYKs&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton
- презентація без можливості контролю анімації (тільки перегляд) - https://www.canva.com/design/DAGov_LtYKs/vAfRoVQ5nUxw8dNGB2DTSq/view?utm_content=DAGov_LtYKs&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=uniqueLinks&utlId=hccb140b43f

- онлайн-дошка для створення міні-проєкту - https://www.canva.com/design/DAGoxGwA5io/59i_nphbbV15L5N2vUewhq/view?utm_content=DAGoxGwA5io&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=uniquelinks&utlId=h6411eccfda

- онлайн-дошка для демонстрації результатів уроку - <https://padlet.com/karpitsckao/padlet-hqr1acv9s2q5scb6>

Обладнання:

- для вчителя — ноутбук, веб-камера, мишка;
- для учнів — гаджети для онлайн-взаємодії, білий аркуш А4, простий олівець, кольорові олівці, фломастери/маркери.

Використана література:

- електронний посібник «Права дитини в мирний час і впродовж війни» - [Посібник про права дитини.pdf](#)
- Чат GPT Українською мовою (генерація зображень персонажів уроку: Соломійки Справедливості, Марка Запитайка, Оленки Веселки, Тарасика Рівноправчика.

Матеріали за результатами проведення уроку:

- Відеозапис уроку - <https://youtu.be/fuhNHltlrll>
- Скріншоти уроку - https://drive.google.com/drive/folders/1FwvxAm7q3UiDG_iOzGIjE5lW2B7Bvhhu?usp=drive_link
- Конспект уроку - https://docs.google.com/document/d/1GJfjWc4C6-9tqCTeSXw6LrBzQeKPAqJwDGw_BhbHzA/edit?usp=sharing

План уроку

1. Організаційний етап.
2. Повідомлення теми і мети уроку.
3. Актуалізація наявних знань.
4. Мотивація навчальної діяльності.
5. Виклад нового матеріалу.
6. Закріплення нового матеріалу.
7. Узагальнення вивченого матеріалу.
8. Підсумок уроку.

Хід заходу

1. Організаційний етап.

Привітання. Нагадування про правила поведінки під час дистанційного уроку.

2. Повідомлення теми і мети уроку.

Читання акровірша, аналіз, розгадування прихованого слова (слайд №1).

Повідомлення теми і мети уроку (слайд №2).

3. Актуалізація наявних знань.

Пригадуємо, кого називають дитиною (слайд №3-4).

Аналізуємо, чому права та обов'язки поєднані (слайд №5).

«Правило Тарілки» (слайд №6).

Вправа «Тарілка ситуацій» (слайд №7). Пояснюю особливості виконання наступного завдання, зокрема: чому у тарілці є ситуації та хто може на них впливати.

Ситуація перша «Навчання у школі» (слайд №8). Аналізуємо, озвучуємо право, яке має дитина та її обов'язок у цій ситуації. Учитель називає обов'язок держави та батьків.

Ситуація перша «Медичні послуги» (слайд №9). Аналізуємо, озвучуємо право, яке має дитина та її обов'язок у цій ситуації. Учитель називає обов'язок держави та батьків.

Ситуація перша «Гра» (слайд №10). Аналізуємо, озвучуємо право, яке має дитина та її обов'язок у цій ситуації. Учитель називає обов'язок держави та батьків.

Підсумовуємо етап повторення (слайд №11).

4. Мотивація навчальної діяльності (слайд №12). Знайомство з основними персонажами уроку: Соломійкою Справедливістю, Марком Запитайком, Оленкою Веселкою, Тарасиком Рівноправчиком.

Дізнаємося інформацію про кожного персонажа (слайди №13-16).

5. Виклад інформації уроку.

Гра «Хто так каже?» Гра покликана активізувати критичне та логічне мислення, формувати вміння аналізувати інформацію та робити висновки. Діти отримують фразу від одного з героїв уроку та повинні визначити, хто саме її сказав. Фраза від Соломійки Справедливості (слайд №17), пояснення інформації про право дітей на любов та піклування (слайд №18).

Фраза від Марка Дослідника (слайд №19), пояснення інформації про право дітей на освіту та розвиток (слайд №20).

Фраза від Тарасика Рівноправчика (слайд №21), пояснення інформації про право на рівність дітей незалежно від статі, національності, країни проживання (слайд №22).

Фраза від Оленки Веселки (слайд №23), пояснення інформації про право дітей на гру та піклування (слайд №24).

Фраза від Соломійки Справедливості (слайд №25), пояснення інформації про право дітей на захист та безпечне життя (слайд №26).

Фраза від Оленки Веселки (слайд №27), пояснення інформації про право дітей на творчість (слайд №28).

Фраза від Тарасика Рівноправчика та Оленки Веселки (слайд №29), пояснення інформації про право відпочинок та рівність дітей (слайд №30).

Виконуємо руханку, яка допомагає зрозуміти, що ми всі рівні, хоч і різні:

У кого довге волосся, той плескає в долоні.

Хто вміє малювати, той присяде 3 рази

У кого на одязі є синій колір, той руки тягне догори

Хто сьогодні чистив зуби, той погладить себе по голівці.

У чиєму імені є літера О, той пострибає на лівій нозі.

У кого є хвіст, той заплющить очі.

Може полічити до 10, той торкнеться правою рукою до лівого вуха.

6. Закріплення вивченого матеріалу.

Вправа «Гаряча лінія підтримки» (слайд №31). Розігруємо ситуацію, коли учень звертається на гарячу лінію підтримки з питанням що прав дитини, консультант визначає, про яке саме право йдеться та перенаправляє до одного з персонажів уроку Соломійки Справедливості, Марка Запитайка, Оленки Веселки, Тарасика Рівноправчика.

Слайд №31 про прагнення навчатися та розвиватися.

Слайд №32 про бажання бути захищеною.

Слайд №33 про розвиток творчих здібностей.

Слайд №34 про бажання отримати професію лікаря.

Слайд №35 про небезпечну знахідку у парку.

Руханка (слайд №36-37).

7. Практична частина. Узагальнення вивченої інформації (слайд №38).

Пояснення походження вправи (слайд №39).

Пояснення особливостей міні-проєкту з візуалізації прав та обов'язків дитини (слайд №40).

Спільне виконання проєкту: учитель - за покликанням https://www.canva.com/design/DAGoxGwA5io/prt7STdLBJf1dkQUzqmaQw/edit?utm_content=DAGoxGwA5io&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton, діти - на індивідуальних аркушах.

8. **Підсумок уроку** (слайд №41).

1-2 класи. III місце (II)

Автор: Житкевич Ольга Олегівна, вчитель початкових класів

Навчальний заклад: Криворізька гімназія № 120 Криворізької міської ради

Назва заходу: Урок «Права та обов'язки дитини»

Даний конспект може бути використаний під час проведення інтегрованого уроку з ЯДС та образотворчого мистецтва або як виховний захід у 1 класі

Мета:

- *формування предметних компетентностей:*
 - у навчальному аспекті: ознайомити учнів із поняттям «права дитини», навчити розпізнавати приклади прав у повсякденному житті, встановити зв'язок між правами й обов'язками;
 - у методичному аспекті: сформувати уявлення про те, що кожна дитина має не лише права, а й обов'язки, а також – хто стоїть на захисті прав дітей у мирний час і під час війни;
 - у дидактичному аспекті: закріпити знання про основні права через візуальні, інтерактивні та творчі завдання;
 - у розвивальному аспекті: розвивати комунікативні навички, критичне мислення, уміння аналізувати ситуації, уміння формулювати та висловлювати власну думку, робити моральний вибір;
 - у виховному аспекті: виховувати почуття власної гідності, впевненості у собі, колективізму, поваги до прав інших людей, відповідальності, емпатії та почуття захищеності; формувати розуміння, що під час війни права дітей можуть порушуватись, а також усвідомлення того, наскільки важливо знати, хто може захистити і до кого можна звернутися у разі порушення прав дитини.
- *формування ключових компетентностей:*
 - спілкування державною мовою;
 - уміння навчатися впродовж життя;
 - соціальні та громадянські компетентності.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань (вивчення нового матеріалу, закріплення знань, емоційне осмислення).

Методи та прийоми проведення:

- бесіда (вступна, пояснювальна, підсумкова);
- перегляд відео з обговоренням;
- рольова гра (Промінчик Добра);
- робота з піктограмами;
- вправа «Квітка прав»;
- творча діяльність у техніці рваної аплікації;
- вправа «З'єднай права й обов'язки»;
- рефлексивне запитання наприкінці, вправа «Рюкзак».

Засоби наочності та технічні засоби навчання:

- мультимедійний проєктор, телевізор або інтерактивна дошка;
- відео/мультфільм: «Мультик про права дитини»;
- постер «Конвенція ООН про права дитини»;
- шаблони: квітка прав, права та обов'язки, силует дитини, парасолька;
- кольоровий папір, клей, фломастери;
- зображення казкового героя – Промінчика Добра.

Використана література й ресурси:

1. Вправа «Права та обов'язки».

URL: <https://learningapps.org/display?v=p77dei4cj25>

2. Квітка «Права дитини».
URL: <https://www.facebook.com/share/p/15LesRLfdn/>
3. Конвенція ООН про права дитини у малюнках. Володарський районний суд Київської області.
URL: <https://vl.ko.court.gov.ua/sud1010/children/konvencia/>
4. Мультфільми: «Мультик про права дитини». YouTube, канал «UNICEF Ukraine».
URL: <https://youtu.be/BWUxZk-hqq0?si=l9->
5. Права дитини в мирний час і впродовж війни: посібник / Гуменюк К. та ін. ГО «Регіональний центр прав людини». 2025. С.8.
URL: <https://drive.google.com/file/d/11ZrKrGFVAXC->
6. Руханка «Запалюй добро».
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RtDaTSJK2dq>
7. Руханка «Повітряна тривога».
URL: https://www.youtube.com/watch?v=qoqYMv_V_3o
8. Типова освітня програма розроблена під керівництвом Савченко О.Я. Відомості МОН України.
URL: <https://mon.gov.ua/static->

Хід заходу

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА.

1.1. Організаційний момент.

На дошці — ілюстрація великими літерами написано:

ПРАВА ДИТИНИ

Між словами залишено простір, куди учитель згодом допише слово «ОБОВ'ЯЗКИ», коли гімназисти дійдуть до відповідного етапу уроку.

1. Привітання з класом. Психологічне налаштування:

– Давайте перевіримо, з якого настрою почався ваш день. На кожне запитання загинайте один пальчик.

– Хто сьогодні привітався з мамою або рідними?

– Хто гарно поснідав?

– Хто сьогодні обійняв когось або отримав обійми?

– Хто зранку посміхнувся або змусив когось усміхнутися?

(Коли всі пальчики загнуті – показуємо «великий палець вгору» – як символ гарного настрою).

2. Обговорення.

– У вас гарний настрій, бо вас не кривдили, вас любили і турбувалися про вас. А значить – наші права не були порушені.

(Якщо хтось обрав сумний настрій – лагідно запитати: «Що трапилось? Може, хтось порушив твоє право? Як це можна змінити?»)

1.2. Мотивація навчальної діяльності.

1. Поява героя: вчитель вивішує ілюстрацію героя (рис.1., створений за допомогою ШІ): та «отримує» повідомлення від Промінчика Добра.

– Діти, до нас щойно надійшло повідомлення від Промінчика Добра! Він мандрує світом і перевіряє, чи у всіх дітей гарний настрій, чи не порушуються їхні права. Але сьогодні він... засумував.

Вчитель дістає конверт або демонструє повідомлення на екрані/мобільному телефоні.

Рисунок 1. Промінчик Добра

Любі діти! Я сьогодні сумний. Я бачив, як деяких діток ображали, іншим не дозволили гратися, хтось не мав змоги вчитися...
Допоможіть мені дізнатися, що таке права дитини,
і як їх можна захистити

— То як, допоможемо Промінчику Добра повернути усмішку?

1.3. Повідомлення теми та мети уроку.

– Сьогодні ми разом із Промінчиком Добра будемо дізнаватись, що таке права дитини, навіщо вони потрібні, і чому кожне право пов'язане з обов'язком.

– Ми також поговоримо про те, що іноді — особливо під час війни — права можуть порушуватись, але завжди є ті, хто може допомогти й захистити.

Після цього уроку ви зможете:

- назвати деякі права дитини;
- зрозуміти, як їх зберігати і поважати;
- дізнатись, до кого можна звернутися, якщо права порушуються.

– Отже, тема нашого уроку: «Права і обов'язки дитини в мирний час і під час війни».

Чи готові ви стати справжніми помічниками Промінчика Добра?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА.

2.1. Вивчення нового матеріалу.

2.1.1. «Мозковий штурм».

– Як ви розумієте слова «дитина», «права».

2.1.2. Словникова робота.

- *Права дитини* — це певні спеціальні можливості, необхідні людині віком до 18 років для існування та досягнення зрілості.

- *Дитина* — кожна людина до вісімнадцятирічного віку.

Руханка «Запалюй добро».

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RtDaTSJK2dg>

2.1.3. Перегляд та обговорення мультфільму «Мультик про права дитини».

Перегляд мультфільму.

Після перегляду на екрані з'являється Промінчик Добра (зображення або лялька/іграшка).

Він запитує дітей:

– Що ви дізналися з цього мультфільму? Які права вам запам'яталися? А які, на вашу думку, найважливіші?

Коротке обговорення: діти називають відомі права, учитель узагальнює.

2.2. Первинне застосування знань.

2.2.1. Вправа «Квітка прав».

На дошці — квітка без пелюсток (рис.2).

Рисунок 2. Квітка «Права дитини»

Промінчик Добра пропонує:

– А давайте створимо квітку, яка розцвітає тоді, коли дитина знає свої права!

Діти називають права, прикріплюють пелюстки: право на життя, навчання тощо.

2.2.2. Робота з постером

«Конвенція ООН про права дитини».

– За допомогою постера та Лего допоможіть Промінчику Добра дати відповіді на запитання.

1. Де записані права дитини:

- А) у шкільному щоденнику;
- Б) у Конвенції ООН про права дитини;
- В) у підручнику з математики.

2. Коли була прийнята Конвенція ООН про права дитини?

- А) у 2001 році;

Б) у 1989 році;

В) у 1997 році.

3. Хто допомагає захищати права дітей?

А) батьки, вчителі, держава, ООН;

Б) друзі та сусіди;

В) тільки супергерої.

– Назви своє улюблене право.

2.3. Творче перенесення знань і навичок у нові ситуації.

2.3.1. Творча робота у техніці рваної аплікації «Я — дитина» (за посібником «Права дитини в мирний час і впродовж війни», с.8).

Промінчик Добра каже:

– Я часто бачу дітей у різних куточках світу. Але не всі вони почуваються у безпеці. Давайте створимо фігурку дитини, яку потрібно оберігати!

Діти створюють силует дитини з кольорового паперу в техніці рваної аплікації, приклеюють його на аркуш. Навколо, за допомогою піктограм, зображують права дитини.

2.4. Вивчення нового матеріалу (продовження).

2.4.1. Підведення до поняття «обов'язки» (перехідний етап)

Учитель запитує:

– А як зробити так, щоб усі ці права не порушувались?

Промінчик Добра підказує:

– Кожне право має свого помічника — обов'язок. Наприклад, якщо я маю право вчитись, то це народжує обов'язок: старатись, ходити до школи й не заважати іншим.

(На дошці між написом ПРАВА ДИТИНИ з'являється слово ОБОВ'ЯЗКИ (прикріплює учень або вчитель.)

Виходить: ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ДИТИНИ

2.4.2. Групова робота. Вправа «З'єднай право з обов'язком».

Кожна група отримує аркуш: у першій колонці — права, у другій — відповідні обов'язки.

Завдання: з'єднати стрілочками права та відповідні обов'язки.

(Можна пограти в гру за посиланням:

<https://learningapps.org/display?v=p77dei4cj25>

Промінчик Добра коментує:

– Ви справжні помічники! Ви не просто знаєте права, а розумієте, як дбати про себе й інших.

2.5. Творче перенесення знань і навичок у нові ситуації (продовження).

2.5.1. Розмова про війну та захист.

Промінчик Добра запитує:

– А чи завжди права дитини дотримуються? Чи бувають ситуації, коли їх порушують?..

Учні висловлюють свої думки (вчитель м'яко скеровує до теми війни).

Промінчик Добра пояснює:

– Коли у країні мир — діти можуть спокійно вчитися, гратися, мати дім, родину, захист. Але під час війни багато прав можуть бути порушені — діти змушені покидати домівки, не завжди можуть навчатися, грати на подвір'ї.

Вчитель додає:

– Та, навіть у складні часи, ми не залишаємося самі. Є ті, хто нас захищає — наші батьки, вчителі, військові, ЗСУ, лікарі, волонтери, громадські організації, держава, міжнародні партнери. Вони — як велика парасолька над нами.

2.5.2. Вправа «Парасолька захисту».

Учні вирізають та приклеюють над фігуркою дитини кольорову парасольку.

За бажанням можуть на парасольці написати тих, хто нас захищає.

Промінчик Добра каже:

Права дитини — це цінність. І кожен із нас може стати чиеюсь парасолькою добра. Навіть маленька добра справа — вже захист!

III. Заключна частина. Рефлексія.

3.1. Технологія «Незакінчене речення».

– Сьогоднішній урок навчив мене...

– Я буду стежити за ...

– Найцікавішим завданням на сьогоднішньому уроці було...

3.2. Метод «Рюкзак».

– Промінчик Добра збирається в дорогу до інших дітей, щоб допомогти їм бути щасливими. Які права і обов'язки ми покладемо в його рюкзак?

– До побачення Промінчику! До нових зустрічей.

3-4 класи. I місце

Автор: Переходько Зоя Петрівна, вчитель початкових класів

Навчальний заклад: Опорний заклад Прислуцький ліцей Березнівської міської ради Рівненського району Рівненської області

Назва заходу: Урок «Права дитини в мирний час і впродовж війни»

Мета:

Методична: формувати уявлення учнів про права дитини, закріплені в Конвенції ООН, через інтерактивну та сюжетну діяльність.

Дидактична: ознайомити учнів із ключовими правами дитини, навчити розпізнавати їх порушення у різних ситуаціях.

Навчальна: пояснити значення прав дитини в умовах миру й війни; навчити застосовувати знання на практиці.

Розвивальна: розвивати критичне мислення, вміння працювати в команді, комунікаційні навички.

Виховна: формувати повагу до прав інших, емпатію, відповідальність.

Тип заняття: Інтегрований урок

Тривалість: 40 хвилин

Форма проведення: сюжетно-рольова подорож з інтерактивними вправами

Сюжет: Учні вирушають у мандрівку на вигадану Планету Права, щоб допомогти її мешканцям дізнатися про права дитини, навчитися їх розпізнавати та захищати як у мирний час, так і під час війни. На кожному етапі подорожі вони проходять цікаві випробування.

Форми, методи і засоби навчання

Форми: групова, парна, фронтальна.

Методи: бесіда, гра, робота з відео, аналіз ситуацій, інсценізація.

Засоби: ноутбук, телевізор, стікери, картки, ілюстрації, відео, плакати, мікрофон.

Хід заходу

I. Організаційна частина (2 хв)

Учитель:

«Доброго дня, мої дослідники! Сьогодні ми вирушаємо у мандрівку на Планету Права. Її мешканці забули, що таке права дитини. Вони чекають нашої допомоги!»
(Налаштування на роботу, усмішка, перевірка готовності.)

II. Актуалізація знань (7 хв)

Вправа «Світлофор»

[Додаток 1 «Світлофор»](#)

Учитель:

Слухаємо уважно!

– Якщо ситуація відповідає праву дитини — піднімай зелену картку.

– Якщо в ситуації порушено право — піднімай червону картку.

Ситуації

[Додаток 2 «Ситуації»](#)

1. Дитина відвідує школу і вчиться читати.

→ (Право на освіту)

2. Батьки забороняють дитині гратися з іншими дітьми без пояснення.

→ (Право на спілкування й розвиток)

3. Дитина лікується у лікарні після застуди.

→ (Право на медичну допомогу)

4. Дитина щодня працює на полі замість навчання.

→ (Порушення права на освіту й захист від експлуатації)

5. *Учитель кричить на дитину перед класом.*
→ ❌ (Право на повагу та гідність)
6. *На перерві діти вільно грають у футбол.*
→ ✅ (Право на відпочинок і дозвілля)
7. *У школі є їдальня, де всі отримують обід.*
→ ✅ (Право на харчування)
8. *Учні з іншого міста не можуть записатися в нову школу через війну.*
→ ❌ (Порушення права на освіту під час війни)
9. *Дитину не прийняли в гурток, бо вона переселенка.*
→ ❌ (Порушення права на рівність і недискримінацію)
10. *Дитина разом з мамою читає казки перед сном.*
→ ✅ (Право на турботу й родинне виховання)
11. *Однокласники знущуються з хлопчика через його одяг.*
→ ❌ (Право на захист від насильства й цькування)
12. *На уроці обговорюють права дітей.*
→ ✅ (Право знати свої права, право на інформацію)

Вправа «Права та обов'язки»

Додаток 3 «Права та обов'язки»

Учитель: «Право — це можливість, а обов'язок — відповідальність.
Знайдіть пари будиночка з дашком та поясніть, як вони пов'язані»

Картки:

- *Право на освіту*
Обов'язок: відвідувати школу
- *Право на відпочинок і дозвілля*
Обов'язок: не заважати іншим відпочивати
- *Право на захист від насильства*
Обов'язок: не ображати і не кривдити інших
- *Право на здоров'я*
Обов'язок: дбати про себе і дотримуватись гігієни
- *Право на власну думку*
Обов'язок: слухати й поважати думки інших
- *Право на життя в сім'ї*
Обов'язок: допомагати вдома і поважати рідних
- *Право на рівність*
Обов'язок: не ділити людей за зовнішністю чи мовою
- *Право на інформацію*
Обов'язок: перевіряти інформацію і не поширювати неправду
- *Право на ім'я і громадянство*
Обов'язок: знати свої дані і поважати символи країни
- *Право на безпеку*
Обов'язок: дотримуватись правил дорожнього руху та поведінки

III. Мотивація (3 хв)

Відео: «Кожна дитина має право» (UNICEF)

https://youtu.be/YLCHLiS_wdQ?si=0OUa8tWuoQRJl0C8

Учитель:

«Подивімося, що розповідають діти з усього світу про свої права. Чи всі діти мають змогу користуватися ними під час війни»

(Обговорення: чи є у вас друзі, які переїхали через війну? Чи змінилось щось у школі, що пов'язане з правами?)

IV. Виклад нового матеріалу (20 хв)

Сюжет: Ми прибули на першу станцію Планети Права — це місто Забуті Права. Тут живе Хранитель, який просить допомогти нагадати дітям їхні права.

Додаток 4 «Планета Права»

1. Міні-лекція з демонстрацією

Учитель: «Хранитель питає: «Які права мають діти?» Давайте допоможемо йому відповісти!»

Додаток 5 «Ключові права»

Додаток-презентація (ключові права: на життя, освіту, захист, медичну допомогу, турботу, дозвілля.)

Учитель: «Ці права однаково важливі — і в мирний час, і в умовах війни».

2. Вправа «Правовий пазл»

Додаток 6 «Правовий пазл»

(Кожна група отримує набір карток: права та ситуації. Завдання — скласти пари.)

Учитель: «Щоб перейти далі, треба відновити знання. Ваше завдання — знайти, яке право відображене в кожній ситуації».

Приклади:

Андрій ходить до школи і вивчає нові предмети.

→ Право на освіту

Маша отримала медичну допомогу в лікарні, коли захворіла.

→ Право на охорону здоров'я

У дворі для всіх дітей поставили ігровий майданчик.

→ Право на відпочинок і дозвілля

Сім'я Оленки переїхала через війну, і вона продовжила навчання в новій школі.

→ Право на освіту в умовах війни

Батьки Марка щодня обіймають його, дбають і допомагають із домашнім завданням.

→ Право на любов і турботу

Хлопчик звернувся до вчителя, бо його образили. Вчитель його вислухав і захистив.

→ Право на захист

Дитина отримує новини з дитячої газети та читає цікаві факти.

→ Право на інформацію

На уроці учні малюють і висловлюють свою думку про улюблену казку.

→ Право на вільне вираження думки

Інна — дівчинка з інвалідністю, і вона бере участь у всіх класних заходах.

→ Право на рівність

Військові конфлікти змусили родину Тимофія евакуюватися. Йому допомогли психолог і волонтери.

→ Право на допомогу в надзвичайних ситуаціях

Саша не хоче, щоб його фотографії без дозволу публікували в інтернеті.

→ Право на приватність

Дівчинці не дозволили записатись у гурток, бо вона з іншої країни.

→ Право на захист від дискримінації

3. Вправа «Норм чи стрьом»

Додаток 7 «Норм чи стрьом?»

Учитель:

«Наступна станція — Вулиця Ситуацій. Вам потрібно вирішити: чи це нормально (норм), чи порушення прав (стрьом)».

Ситуації:

- Хтось не дає грати з усіма.
- Дитина не має де спати.
- Дитина ділиться обідом із новеньким.
- Однокласники ображають дитину з іншої країни.
- Хтось навмисно псує чужі речі.
- Учень допомагає товаришу з домашнім завданням.
- Хтось вигадує плітки про іншого.
- Вчитель хвалить учня за хорошу поведінку.
- Діти сміються з того, хто погано танцює.
- Дитина пропонує вибачення після сварки.
- Учень не слухає вчителя і заважає іншим.
- Діти разом прибирають клас після уроку.

Учні по черзі відповідають «Норм» або «Стрьом».

4. Робота в групах із життєвими ситуаціями

Додаток 8

(Групи отримують адаптовані історії з посібника або War Childhood Museum.)

Історія 1: Втрачений дім

Маша жила у мирному місті, але через війну її родина була змушена залишити свій дім. Вони поїхали в інше місто, де у Маші не було власної кімнати і навіть ліжка. Вона дуже сумувала за своїм домом і не мала спокою ночами.

Питання:

Яке право Маші було порушене?

Що б ви зробили, щоб допомогти Маші?

Варіанти рішень:

- Спробувати знайти для Маші комфортне місце для сну.
- Поговорити з Машею, підтримати її і допомогти звикнути до нових умов.
- Запропонувати організувати ігри, щоб їй було цікавіше.

Обговорення:

- Чому важливо мати безпечне і затишне місце для життя?
- Як би ви почувалися, якби мусили залишити свій дім?

Історія 2: Новий клас

Іван переїхав із іншої країни і прийшов до нової школи. Деякі діти не хотіли з ним гратися і говорили з ним різко через те, що він виглядає інакше. Іван почувався самотнім і засмученим.

Питання:

Яке право Івана було порушене?

Як би ви підтримали Івана?

Варіанти рішень:

- Запросити Івана до гри і показати, що його тут чекають.
- Поговорити з однокласниками про повагу і дружбу.
- Організувати спільні ігри чи проекти, щоб діти краще познайомилися.

Обговорення:

- Чому важливо поважати інших, навіть якщо вони відрізняються?
- Як можна зробити так, щоб ніхто не почувався самотнім у школі?

Історія 3: Обід для друга

Оля помітила, що новенький учень Андрій забув свій обід. Вона поділилася з ним своїм бутербродом, щоб він не залишився голодним.

Питання:

Яке право Олі і Андрія підтримується у цій ситуації?

Чому це важливо?

Варіанти рішень:

- Завжди ділитися, якщо бачиш, що хтось потребує допомоги.
- Запропонувати допомогу і підтримку новим друзям.
- Пояснювати, чому дружба і доброта важливі.

Обговорення:

- Як ти відчуваєшся, коли тобі допомагають?
- Чому важливо бути добрим і ділитися з іншими?

Історія 4: Несправедливе покарання

Петрик випадково розлив воду на підлогу в класі. Вчителька була сердита і покарала його за це, не вислухавши пояснень. Петрик відчував себе несправедливо засудженим і сумним.

Питання:

Яке право Петрика було порушене?

Що б ви порадили вчительці зробити в такій ситуації?

Варіанти рішень:

- Вчителька має вислухати Петрика і зрозуміти ситуацію.
- Вчителька пояснює, чому важливо бути обережним, але підтримує учня.
- Обговорити, як уникнути подібних випадків у майбутньому.

Обговорення:

- Чому важливо слухати і розуміти інших перед тим, як їх карати?
- Як ти би почувався на місці Петрика?

Історія 5: Відсутність іграшок

Катя прийшла до дитячого садка, але помітила, що у неї та в деяких дітей немає іграшок. Інші діти не хотіли ділитися, і Катя почувалася самотньою під час гри.

Питання:

Яке право Каті було порушене?

Що можна зробити, щоб всі діти могли гратися разом?

Варіанти рішень:

- Поговорити з дітьми про те, як важливо ділитися.
- Організувати ігри, в яких не потрібні іграшки або де всі мають однакові можливості.
- Запропонувати дітям разом складати правила дружньої гри.

Обговорення:

- Як ти думаєш, чому діти не хочуть ділитися?
- Як можна зробити так, щоб у грі було весело кожному?

Історія 6: Відвідування лікаря

Максим захворів і боявся йти до лікаря. Він не розумів, що відбувається, бо йому ніхто не пояснив, чому це важливо.

Питання:

Яке право Максима було порушене?

Як можна допомогти дитині зрозуміти, що лікування — це для її ж добра?

Варіанти рішень:

- Пояснити Максимові, що лікар допоможе йому швидше одужати.
- Показати дитині, що лікарня — безпечне місце, і розповісти, що робитимуть.
- Бути поруч і підтримувати дитину, коли вона боїться.

Обговорення:

- Чи було у тебе колись страх перед лікарем? Як ти з ним справлявся?
- Чому важливо піклуватися про своє здоров'я?

Учитель: «Мешканці Планети Права розповіли свої історії. Визначте, які права було порушено і що б ви зробили на їхньому місці».

Після обговорення – коротка презентація висновків кожної групи, за потреби – додаткові запитання

V. Закріплення та узагальнення (10 хв)

Сюжет: Ми наближаємось до центральної площі Планети Права. Тут розташований «Театр Дій» і «Стіна Безпеки», де діти мають показати, як вони розуміють свої права.

1. Вправа «Жива сцена» (групова інсценізація)

[Додаток 9. Жива сцена](#)

Учитель: «Щоб повернути пам'ять жителям планети, ми покажемо міні-сценки — без слів. Інші групи мають відгадати, про яке право йде мова».

Приклади сцен:

- Дитина йде до школи з рюкзаком.
- Хтось лікується в лікарні, лікар уважно оглядає пацієнта.
- Однокласники ображають новенького, а інша дитина стає поруч і захищає його.
- Діти разом граються на майданчику, ділячись іграшками.
- Дитина сумує, бо немає де спати, а дорослі допомагають їй знайти ліжко.
- Учень показує руку, щоб задати питання на уроці, і вчитель його помічає.
- Хтось навмисно ховає чужі речі, а діти помічають і повертають їх власнику.
- Діти спільно прибирають клас або школу після уроків.

(Після кожної — обговорення, які права були відображені.)

2. Вправа «Право в дії» (індивідуально)

Учитель: «А тепер — творчість! Візьміть стікер і намалюйте або напишіть приклад з життя, як ви користуєтесь певним правом».

Наприклад:

- Право на відпочинок → «Я граю у футбол»
- Право на захист → «Поліцейський допоміг загубленій дитині»
- Право на освіту → «Я вчуся читати книжки»
- Право на здоров'я → «Я ходжу до лікаря, коли захворію»
- Право на сім'ю → «Ми разом вечеряємо з батьками»
- Право на свободу слова → «Я розповідаю друзям свою думку»
- Право на захист від насильства → «Вчитель допоміг мені, коли хтось ображав»
- Право на рівність → «Усі діти грають разом, незалежно від кольору шкіри»
- Право на особистий простір → «Я можу мати свій куточок у кімнаті»
- Право на дружбу → «Я запросив нового учня гратися з нами»

(Можна зробити невелику виставку на дошці або в класі.)

3. Емоційна вправа «Стіна безпеки»

[Додаток 8. Стіна](#)

Учитель:

«Наостанок — створимо Стіну Безпеки. Напишіть на стікері слово, яке змушує вас почуватися захищено: «мама» «друзі» «дім» «школа»...»
(Діти приклеюють стікери у вигляді цеглинок на дошку. Учитель підсумовує.)

VI. Підсумки уроку (3 хв)

Учитель:

«Друзі, ви повернули пам'ять Планеті Права! Тепер її мешканці знову знають, що кожна дитина має права — незалежно від того, чи навколо мир, чи війна».
«Хто хоче сказати, що найбільше запам'яталось або яке право для нього найважливіше?»
(Використовується техніка «Мікрофон».)

VII. Домашнє завдання (за бажанням)

Учитель: «Хочеш закріпити знання? Створи комікс або міні-плакат: «Я маю право на...». Намалюй ситуацію з твого життя».

ДОДАТКИ:

Додаток 1 «Світлофор»:

https://drive.google.com/file/d/1OZwNq7Z2_gjSuQxcLVh1lwFI4tl09Tyv/view?usp=drive_link

Додаток 2 «Ситуації»:

https://drive.google.com/file/d/1VCWwaN7xOpUijfBnQWi-ACUO1iudlQey/view?usp=drive_link

Додаток 3 «Права та обов'язки»:

https://drive.google.com/file/d/1IGP0v70SNLJ-F0GvvJriUAU3lRDoATnd/view?usp=drive_link

Додаток 4 «Планета Права»:

https://drive.google.com/file/d/1l_zNP8SaABr-tEbt4Unu1Wn8aUeCfppS/view?usp=drive_link

Додаток 5 «Ключові права»:

https://drive.google.com/file/d/1JkDS88zvwr2UGUYH4uk7JC7NCcrws-pq/view?usp=drive_link

Додаток 6 «Правовий пазл»:

https://drive.google.com/file/d/1f6fXG19jOf-__5aAEp3n6kSbS6d3iK_F/view?usp=drive_link

Додаток 7 «Норм чи стрьом?»:

https://drive.google.com/file/d/1hX0Y0FGAKbXqwTCWZx5JG4MP5UCZcjTg/view?usp=drive_link

Додаток 8:

https://drive.google.com/file/d/1b4jllFy-3dvKN2NR6K-dwNdBR1jQBYhX/view?usp=drive_link

Додаток 9. Жива сцена:

https://drive.google.com/file/d/1RvUFUUEgb2-AJGzTYdD-ajQNSvbOoc-l/view?usp=drive_link

3-4 класи. II місце

Автор: Григоревська Ольга Сергіївна, вчитель початкових класів

Навчальний заклад: Петропавлівський ліцей №2 Петропавлівської селищної ради Синельниківського району Дніпропетровської області

Назва заходу: Урок «Права дитини в мирний час і впродовж війни»

Мета: (методична, дидактична, навчальна, розвивальна, виховна)

- ознайомити учнів з основними правами дитини;
- пояснити, як права дитини діють під час війни;
- формувати уявлення про захист прав людини і дитини;
- розвивати критичне мислення, вміння аналізувати життєві ситуації;
- виховувати повагу до інших, співчуття та почуття справедливості.

Тип заняття: урок

Форми роботи на уроці: фронтальна бесіда, робота в парах, індивідуальна творча робота, гра, візуалізація (ілюстрації, малюнки, презентація).

Методи роботи: Словесні: бесіда, пояснення, розповідь; Візуальні: демонстрація ілюстрацій, слайдів; Практичні: малювання, гра, аналіз ситуацій; Інтерактивні: гра «Права чи ні?», вправи «Обери право», мозковий штурм.

Обладнання: Проектор, презентація, картки, ілюстрації, інтерактивна вправа.

Хід заходу

I. Організаційний момент

1. Привітання
2. Вправа на зосередження «Спагетті»

II. Актуалізація знань. Вступна бесіда

- Хто така дитина? (Це людина, якій ще не виповнилося 18 років. Це визначення дає Конвенція ООН про права дитини).

Як ви вже знаєте, діти мають свої окремі права. Вони записані в спеціальних міжнародних договорах — конвенціях.

Уявіть таку велику організацію, як Організація Об'єднаних Націй або ООН, що об'єднує майже всі країни світу. Вона існує для того, щоб допомагати людям і робити наш світ кращим. Але як бути з дітьми? Вони, як і дорослі, мають свої права, але часто їхній голос не чують. Тому 20 листопада 1989 року ООН ухвалила дуже важливий документ - Конвенцію про права дитини. Це договір, який встановлює, що кожна дитина на планеті має певні права, і ці права потрібно захищати. І хоча цій конвенції передували інші ініціативи, лише конвенція про права дитини є обов'язковою для всіх держав світу, окрім США. Це найбільш універсальний міжнародний договір в історії людства. Конвенція містить 54 статті, які закріплюють 42 права для дитини.

- Хто пам'ятає, які права мають діти? (право на здоров'я, на освіту, на гру та дозвілля, на сім'ю, на життя, на ім'я та громадянство, на любов і турботу)

- Чи повинні дорослі захищати дітей? (Так)

- А чи є обов'язки у дітей? Хто назве які? (Поважати батьків та інших членів сім'ї. Дотримуватися правил та домовленостей за місцем свого проживання, у школі тощо. Піклуватися про своє здоров'я, дбати про чистоту. Відвідувати школу, старанно вчитися. Поважати вчителів та інших дорослих чи дітей, не порушувати їхні права.)

- Закріпимо, виконавши наступне завдання.

Великі справи починаються з маленьких кроків!

Практичне завдання:

1. Намалюй себе в центрі аркуша.

Намалюй свій портрет або просто фігурку, яка тебе уособлює.
Можеш додати своє ім'я.

2. Навколо себе розмісти свої права та обов'язки.

Зліва (або зверху) – права.
Справа (або знизу) – обов'язки.

3. Намалюй свої права.

Право на освіту – намалюй книгу або школу.
Право на медичну допомогу – лікаря або аптечку.
Право на сім'ю – будинок або родину.
Право на відпочинок – гойдалку або сонце тощо.

4. Намалюй свої обов'язки.

Відвідувати школу – рюкзак або зошити.
Дбати про природу – дерево або квітку.
Поважати інших – потиск рук або усміхнених друзів.
Не смітити – урну зі сміттям тощо.

5. Розфарбуй і підпиши кожен малюнок

Використовуй яскраві кольори, щоб зробити його красивим.
Напиши, що означає кожен малюнок.

Поміркуй:

1. Яке право для тебе найважливіше?
2. Який обов'язок тобі виконувати найлегше?
3. Як ти можеш допомогти іншим дітям знати свої права?
4. Покажи свій малюнок дорослим або друзям і розкажи про свої права та обов'язки!

Висновок: Кожна дитина має права — це особливі правила, які гарантують їй безпеку, турботу, розвиток.

III. Основна частина

1. Вправа «Мирний час і війна» (10 хв)

- Зараз ми з вами об'єднаємось у пари. Ви отримаєте по 2 картки з життєвими ситуаціями. Завдання у нас наступне – визначити, яке право згадується; чи порушено воно, чи реалізується; у яких умовах відбувається — у мирний час чи під час війни.

Приклади ситуацій:

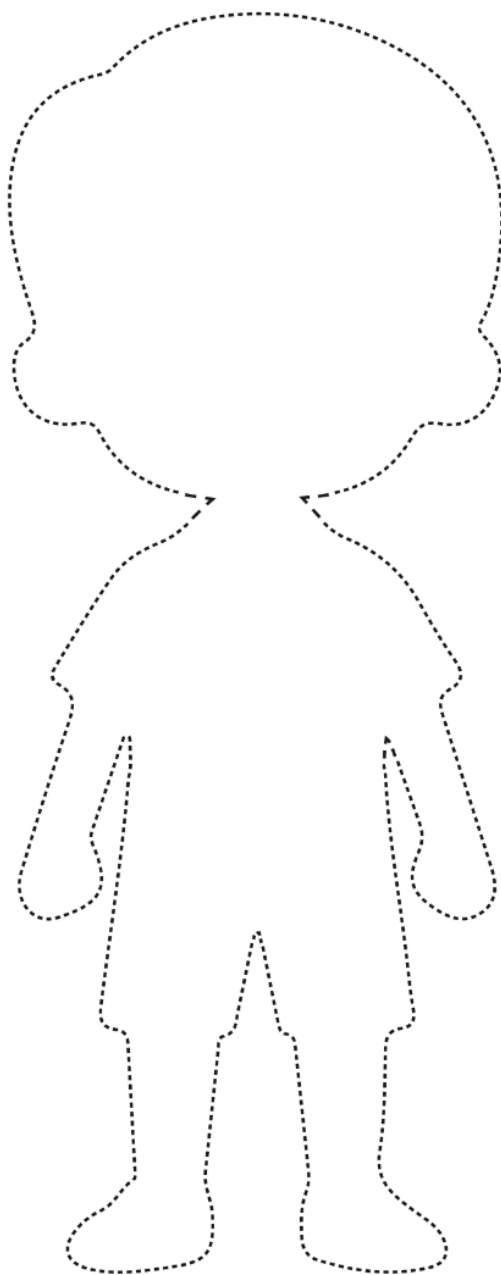
- Дитина відвідує школу щодня.
- Дитина живе в тимчасовому притулку, бо її дім зруйновано.
- Дитина отримує медичну допомогу після поранення.
- Дитина не має змоги вчитися, бо поруч бойові дії.

Обговорення: Кожна група коротко презентує одну ситуацію.

До 1989 року не було єдиних правил, як захищати права дітей. У різних країнах це робили по-різному, і часто права порушували. Наприклад: дітей змушували працювати на небезпечних роботах, їх могли ображати вдома чи в школі, інколи дітей розлучали з родинами і змушували забувати свою культуру і мову.

Існує три додаткові документи до конвенції. Їх називають факультативними протоколами. Вони містять: заборону участі дітей у збройних конфліктах; заборону торгівлі дітьми; право дітей подавати скарги на порушення конвенції у спеціальний орган — Комітет з прав дитини.

Права

Обов'язки

Конвенція визначає не просто перелік прав дитини, а насамперед комплекс зобов'язань, які держави повинні виконувати щодо дітей. Її головний принцип полягає в тому, що діти — це не зменшена версія дорослих і так само зменшеним обсягом прав, а повноцінні члени суспільства з додатковими гарантіями захисту. Вони, окрім багатьох прав, що належать дорослим, мають і особливі права — на відпочинок і гру, сімейне виховання та спілкування з ровесниками.

Перевір себе!

Познач, які твердження **правильні**, а які **неправильні**:

1. Якщо держава не має ресурсів, вона не зобов'язана забезпечувати права дітей.
2. Усі діти мають однакові права, незалежно від їхнього походження.
3. Дитина не може впливати на рішення, які стосуються її життя.
4. Усі рішення, що стосуються дітей, мають ухвалюватися з урахуванням їхніх найкращих інтересів.
5. Якщо хоча б один із принципів столу не врахований, система захисту прав дитини може стати нестійкою.

Правильні твердження: 4, 5.
Неправильні твердження: 1, 2, 3.

Перевір себе!

2. Міні-дискусія «Чи всі діти мають рівні права під час війни?»

- Чи змінилися б ваші права, якби ви жили в іншій країні?
- Хто має піклуватися про дітей під час війни?
- Що можуть робити діти, щоб підтримати одне одного?

Конвенція ООН про права дитини визнає особливу вразливість дітей і тому передбачає необхідність особливих гарантій і догляду, у тому числі правовий захист, як у часи миру, так і під час війни.

Війна або збройний конфлікт — це коли дві або більше країн чи груп людей починають боротись одна проти одної. Вони використовують зброю, щоб здобути перемогу. Війна приносить багато втрат, руйнуючи домівки, школи, лікарні і навіть цілі міста.

Розфарбуй **ЧЕРВОНИМ** ті обставини, через які вразливість дитини зростає, а **ЗЕЛЕНИМ** — ті, які збільшують захист дитини під час війни (звісно, ти можеш обрати інші кольори).

1 Дитина погано чує

2 Діти навчаються в школі, де є бомбосховище

3 Лікарню зруйнували ворожі обстріли

4 Дитина була розлучена зі своєю сім'єю

5 Родина евакуювалася в безпечне місто

6 Діти вакцинувалися проти хвороб

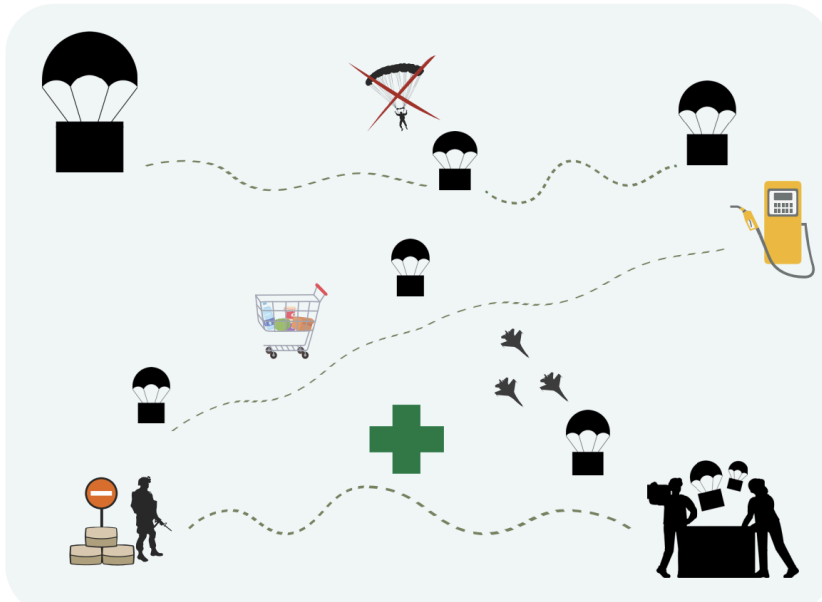
7 Дитина має працювати, щоб допомогти родині пережити складні часи

8 Діти навчилися захищати свої права

Виділяють порушення прав дитини під час війни. Серед найбільш серйозних: убивство (дія, у результаті якої помирає людина) та каліцтво (дія, яка серйозно травмує дитину); вербування (примусове або добровільне залучення дітей до ворожого війська) та використання (використання дітей у різних цілях, наприклад у ролі шпигунів); відмова в гуманітарному доступі (навмисно перешкоджають постачанню ліків, їжі, а також не допускають до постраждалих медиків, рятувальників чи волонтерів).

Що робити, якщо мої права порушують? Якщо твої права порушують або вони можуть бути порушені, використай одну із можливостей і звернися до Близького кола. Це може бути дорослий, якому ти довіряєш (не обов'язково батьки), батьки чи інші родичі, вчителі чи сусіди. Також можна звернутися до громадських організацій (Регіональний центр прав людини, Благодійний фонд «Голоси дітей», українські мережі за права дитини) до державних та міжнародних установ.

Допоможи гуманітарному конвою дістатися до дітей, видаливши перешкоди на його шляху.

**Пам'ятай, ти – не один(-на).
Вихід завжди можна знайти.**

Якщо твої права порушують або вони можуть бути порушені, використай кожен із цих можливостей і звернися до:

Близького кола:

Дорослого, якому ти довіряєш, – батьків, інших родичів, учителів, сусідів тощо.

Громадських організацій:

Наприклад, до

Регіонального центру прав людини:
rchr.sev@gmail.com

Української мережі за права дитини:

Благодійного фонду «Голоси дітей»:

Держави:

1. Зателефонуй на гарячу лінію на номер 102, усно звернися до найближчого відділення поліції, подай заяву онлайн;
2. Якщо тобі 14 років – зателефонуй на Безоплатну правову допомогу: 0 800 213 103;
3. Зателефонуй на гарячу лінію Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: 0800-50-17-20 або напиши листа на його електронну пошту: hotline@ombudsman.gov.ua.

Міжнародних установ:

(лише за особливих обставин і тільки після того, як всі інші способи не спрацювали)

1. Комітету ООН з прав людини;
2. Європейського суду з прав людини.

Діти, які постраждали від депортації та/або примусового переміщення, також можуть звернутися до:

1. Міжнародного кримінального суду:
VPRS.information@icc-cpi.int;

2. Міжнародного реєстру збитків для України:

IV. Підсумок уроку.

Права, які забезпечують фізичні потреби

Наприклад:

- картка 24 Конвенції ООН про права дитини: право на охорону здоров'я якомога вищої якості, на чисту питну воду, здорову їжу та чисте й безпечне навколишнє середовище для життя;
- картка 27 Конвенції ООН про права дитини: право на їжу, одяг та безпечне місце для життя для того, щоб розвиватися в найкращий спосіб;
- картка 31 Конвенції ООН про права дитини: право на відпочинок, відновлення сил, гру та участь у культурній чи творчій діяльності;
- картка 7 Конвенції ООН про права дитини: усі діти мають бути зареєстровані та отримати ім'я, і це держава повинна офіційно визнати. Також діти мають отримати громадянство (зв'язок із державою);
- картка 6 Конвенції ООН про права дитини: право на життя. Держави повинні забезпечувати виживання й розвиток дітей у найкращий спосіб із можливих;
- картка 8 Конвенції ООН про права дитини: право на власну ідентичність – офіційне визнання того, ким вони є, у тому числі імені, громадянства та сімейних зв'язків.

Права, які захищають дитину

Наприклад:

- картка 11 Конвенції ООН про права дитини: держави не можуть допускати, щоб дітей незаконно вивозили з країни, наприклад коли хтось викрадає дітей або коли один із батьків утримує дитину за кордоном, тоді як інший із батьків на це не погоджується;
- картка 19 Конвенції ООН про права дитини: держави мають захищати дітей від насильства, зловживань їхніми правами, а також не допускати, щоб ті, хто має піклуватися про дітей, нехтували своїми обов'язками;
- картка 32 Конвенції ООН про права дитини: право бути захищеними від виконання роботи, що є небезпечною або шкодить їхньому навчанню, здоров'ю або розвитку;
- картка 33 Конвенції ООН про права дитини: право бути захищеними від вживання, виробництва, перевезення або продажу шкідливих наркотичних речовин;
- картка 34 Конвенції ООН про права дитини: держави повинні захищати дітей від сексуальної експлуатації (використання) та сексуального насильства;
- картка 36 Конвенції ООН про права дитини: право бути захищеними від усіх інших видів експлуатації (використання);
- картка 38 Конвенції ООН про права дитини: право бути захищеними від війни. Не припустимо, щоб діти віком до 15 років залучалися до збройних сил або брали участь у війні.

Права, які розвивають особистість і потенціал дитини

Наприклад:

- картка 17 Конвенції ООН про права дитини: право отримувати інформацію з Інтернету, радіо, телебачення, газет, книжок та інших джерел;
- картка 28 Конвенції ООН про права дитини: право на освіту;
- картка 31 Конвенції ООН про права дитини: право на відпочинок, відновлення сил, гру та участь у культурній чи творчій діяльності.

3-4 класи. III місце

Автор: Ячмінь Наталія Леонідівна, вчитель початкових класів

Навчальний заклад: Соледарська загальноосвітня школа I-III ступенів №13 Соледарської міської ради Донецької області з поглибленим вивченням англійської мови

Назва заходу: Година активного спілкування «Пригоди Правинки у країні Чеснот» (для здобувачів освіти 3-4-х класів)

Мета:

- ознайомити учнів із основними положеннями Конвенції ООН про права дитини; з'ясувати обов'язки, права і свободи дітей, визначені нею;
- розширити знання дітей про їхні особисті права, підвести учнів до розуміння того, що необхідно не лише знати свої права, але й сумлінно виконувати свої обов'язки;
- формувати в учнів загальні уявлення про основні положення Конвенції ООН про права людини;
- вчити відрізняти права від обов'язків, закріпити їх у пам'яті учнів; виробляти навички правомірної поведінки;
- виховувати шанобливе ставлення до своєї особи та до оточуючих людей;
- розвивати критичне мислення та вміння аналізувати навколишню інформацію.

Форма проведення: колективне ігрове спілкування.

Обладнання: посібник «Права дитини в мирний час і впродовж війни», проектор, ноутбук, мультимедійна презентація «Пригоди Правинки у місті Чеснот», ребуси «Моє ім'я», інтерактивна навчальна вправа «Веселка прав дитини», олівці, фломастери, роздруковки до вправ «Мій портрет» і «Права та обов'язки», сканер QR-кодів, «Абетка людських чеснот», відеоряд з руханкою справжніх патріотів «Ми – українці!».

Тривалість заходу: 40-60 хв

Головні персонажі:

- ❖ Правинка — дівчинка, яка володіє знаннями у сфері права; фахівець-правознавець, дає поради та допомагає пізнавати світ. (слайд 2)
- ❖ Відчайдух — хлопчик, друг Правинки; безстрашний, готовий ризикувати для досягнення своєї мети. (слайд 3)
- ❖ Пригодка — мандрівниця-дослідниця; подорожує новими містами, досліджує світ. (слайд 4)
- ❖ Ясинка — містянка з країни Чеснот, дуже розумна та обдарована. (слайд 5)

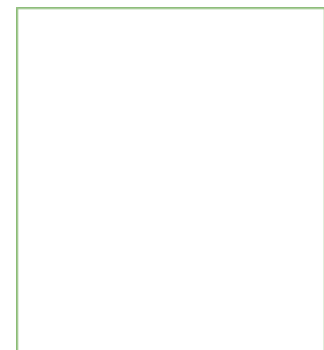
Міфічні персонажі:

- ❖ Правознавікус — згусток розумної сили; повітряна істота, яка наділена свідомістю й характером. (слайд 6)

Хід заходу

Відчайдух:

У Країні Чеснот трапилось лихо.
Мороком Безладом вкрились міста.
Щоб повернути мешканцям сяйво,
Зі сміливою Правинкою у мандри рушаймо!
Дівчинка добрі має з права знання,
Морока сутінки розвіє вона.
Сяйво чеснот знов запалає,
Коли лабіринти долі ми подолаєм! (слайд 7)

Мій портрет

Правинка:

Бачу першим на нашому шляху

Місто, де втрачено чесноту.

Разом зі мною попрацюймо!

Сяйво власного «Я» містянам подаруймо! (слайд 8)

Вправа «Хто я?» поверне мешканцям ім'я! (с.7, посібник)

Мене звать _____

Мій вік _____

Цікаві факти про мене _____

Я маю право

1. Самопрезентація.

2. Розгадування ребусів з іменами дітей класу, згенерованих за допомогою генератора ребусів: <http://rebus1.com/ua/> (слайд 9-14)

rebus1.com/ua

rebus1.com/ua

rebus1.com/ua

2 = Φ

rebus1.com/ua

rebus1.com/ua

rebus1.com/ua

Правинка:

Чеснота «Шляхетність» і власне «Я»,
Містечка цього тепер надбання!
Шановна особа, широка натура,
Сповнена внутрішньої культури.
І зовсім, діти, для вас не дивно,
Що це, звичайно,! /шляхетна людина/ (слайд 15-16)

Відчайдух:

Морок Безлад втрачає сутінок славу.
Поспішаймо виконати добру справу! (слайд 17)

Правинка:

Режим «Знання» вмикаймо –
пояснення Правознавікуса використаймо! (слайд 18)

Правознавікус:

Скористайся QR-кодом та на вус намотай!
Галявину «Неповторності» від чар визволяй! (слайд 19)

Хто така дитина з погляду права? (с.8, посібник)

Дитина — це людина, якій ще не виповнилося 18 років. Це визначення дає Конвенція ООН про права дитини — міжнародний договір, який захищає всіх дітей у світі.
(слайд 20)

Що це означає? (с.8, посібник)

(слайд 21)

Діти мають права — особливі правила для дорослих і держав, які допомагають дітям жити в безпеці, мати можливість навчатися, гратися й розвиватися. Наприклад, право на освіту, медичну допомогу, відпочинок і захист.

(слайд 22)

Діти мають обов'язки, відмінні від обов'язків дорослих, — відвідувати школу, сумлінно вчитися, піклуватися про своє здоров'я, поважати дорослих, дбати про природу, не ображати інших дітей.

(слайд 23)

Держава та дорослі повинні піклуватися про дітей — забезпечити їм і щасливе дитинство. Саме співпраця всіх дорослих, держави, суспільства є ключем до забезпечення прав дитини.

Практичне завдання (с.8, посібник)

Великі справи починаються з маленьких кроків!

Практичне завдання:

1. Намалюй себе в центрі аркуша.

Намалюй свій портрет або просто фігурку, яка тебе уособлює. Можеш додати своє ім'я.

2. Навколо себе розмісти свої права та обов'язки.

Зліва (або зверху) – права.
Справа (або знизу) – обов'язки.

3. Намалюй свої права.

Право на освіту – намалюй книгу або школу.
Право на медичну допомогу – лікаря або аптечку.
Право на сім'ю – будинок або родину.
Право на відпочинок – гойдалку або сонце тощо.

4. Намалюй свої обов'язки.

Відвідувати школу – рюкзак або зошити.
Дбати про природу – дерево або квітку.
Поважати інших – потиск рук або усміхнених друзів.
Не смітити – урну зі сміттям тощо.

5. Розфарбуй і підпиши кожен малюнок

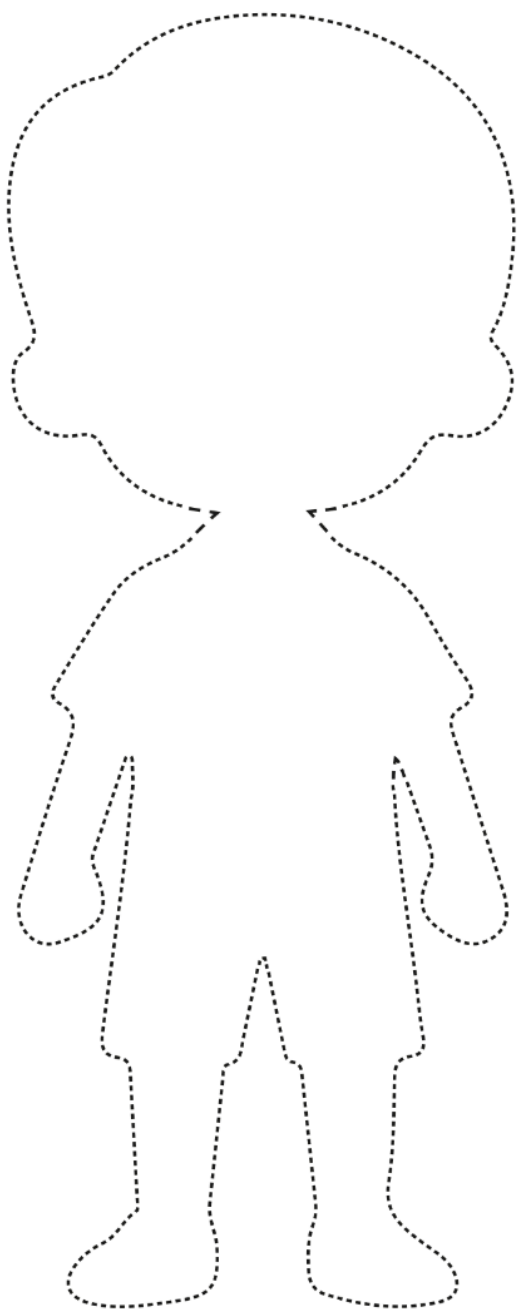
Використовуй яскраві кольори, щоб зробити його красивим.
Напиши, що означає кожен малюнок.

Поміркуй:

1. Яке право для тебе найважливіше?
2. Який обов'язок тобі виконувати найлегше?
3. Як ти можеш допомогти іншим дітям знати свої права?
4. Покажи свій малюнок дорослим або друзям і розкажи про свої права та обов'язки!

(слайд 24)

Права

Обов'язки

Правинка:

Галявину «Неповторності»
з чеснотами залишаймо!
Ясність думок оберігаймо! (слайд 25-26)

Відчайдух: (слайд 27)

Крокуємо з Правинкою впевнено далі, В Долині «Чуйності» нас дощ настагає.

Правинка: (слайд 28)

А хто це тут змок і гірко плаче? Мандрівниця Пригодка неначе?

Пригодка: (слайд 29)

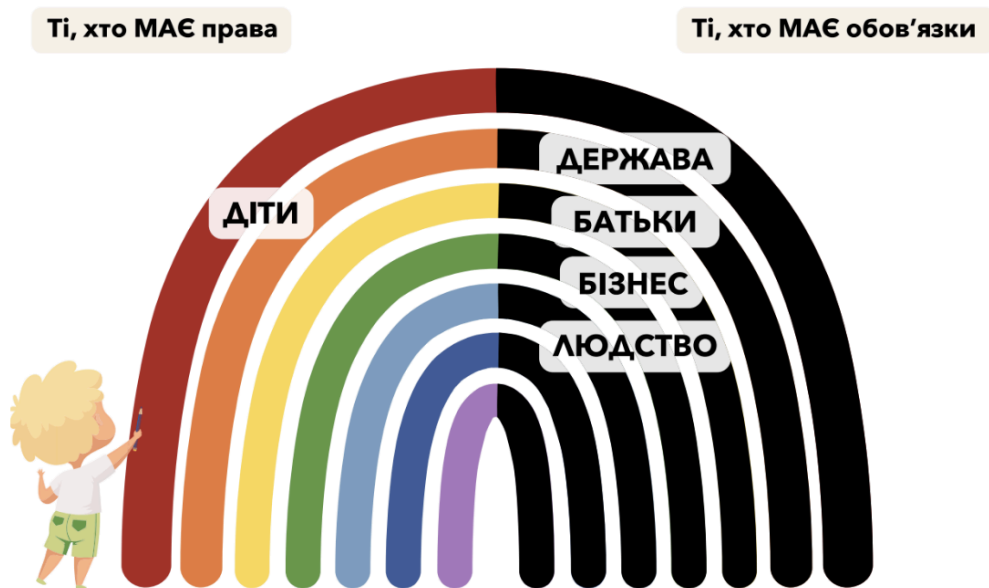
Друзі, я мандрувала і заблукала, Всі дороговкази Морок імлюю покрив. І дощ всі шляхи до долини розмив.

Відчайдух: (слайд 30)

О, диво! Погляньте хутчіше на небо! Веселка місток нам прокладає. Темряву Морока проганяє.

(слайд 31)

Веселка прав дитини

(слайд 32)

Правинка: (слайд 33)

Режим «Знання» вмикаймо — пояснення Правознавікуса використаємо!

Правознавікус: (с.10, посібник) / (слайд 34-35)

Веселка має дві сторони, які безперервно взаємодіють між собою, забарвлюючи наш світ яскравими кольорами. Ці дві сторони — ті, хто захищає права, і ті, хто їх має. Якщо одна зі сторін не виконує свою роль, веселка може «згаснути», а права опиняться під загрозою.

Веселка допомагає зрозуміти, що права дитини — це не лише про те, що вони «є». Важливо працювати разом, щоб їх забезпечити.

Як і будь-яка веселка, веселка прав дитини з'явилася «після дощу» часу, коли діти страждали від примусової праці, насильства, голоду й неможливості навчатися.

Правознавікус: (слайд 36)

QR-код використай!

Кольори веселки з їхнім значенням з'єднай!

Веселко, не згасай!

(слайд 37-38)

Перевір себе!

З'єднай кольори веселки з їхніми значеннями:

ЧЕРВОНИЙ

ПОМАРАНЧЕВИЙ

ЖОВТИЙ

ЗЕЛЕНИЙ

БЛАКИТНИЙ

СИНІЙ

ФІОЛЕТОВИЙ

а) Запобігання порушенням прав дитини

б) Відновлення прав дитини

в) Можливості для реалізації прав

г) Підтримка дітей дорослими

ґ) Діти мають знати про свої права

д) Діти можуть звернутися по допомогу, якщо їхні права порушують

е) Діти мають розуміти свої права

Інтерактивна вправа «Веселка прав дитини» (с.13, посібник)

Правинка: (слайд 39)

Чуйність, чемність, простота –

Душі людської чистота.

Завжди від роду і до роду

Передавалися народу.

В Долину «Чуйності» сяйво вертає,

А Морок тим часом поволі зникає.

Пригодка: (слайд 40)

Дякую за вашу чуйність, друзі милі!

Запрошую на берег Озера «Єдності» відновити сили!

/ Відеоряд. Руханка справжніх патріотів «Ми – українці!» /

Відчайдух: (слайд 41)

Єдність думки, мови, роду,

Єдність нації, народу

Нам дає й давала змогу

Здобувати нагороду.

Чесноту «Єдність» зберігаймо!

І Морока Безлада подолаймо!

Правинка: (слайд 42)

Поміркувати нам, друже, потрібно:

який крок останнім зробити!

За стіл правди нам сідати

і місію завершати!

До міста Яснинки

нас ведуть стежинки!

Вправа «Стіл прав дитини» (с.14-15, посібник) / (слайд 43)

Яснинка: (слайд 44)

Чеснота «Ясність», приспана Мороком,
Буде знов не дрімаючим оком!
Ясна мета і ясність в стосунках,
Жити по закону, а не розрахунку,
Останню крихту хліба розділити,
Життя прожити і добрий слід залишити.

Правознавікус: (слайд 45)

Сяйво чеснот в країні сіяє!
Правинка свою місію завершає!

Правинка: (слайд 46)

Поради на згадку містянам лишаю.
Про право і захист я завжди дбаю!
Закон любити — в мирі жити!
Де дружніші, там і сильніші!
Темрява світла не любить!

Джерела використаної інформації:

- 1.Посібник «Права дитини в мирний час і впродовж війни». [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://drive.google.com/file/d/11ZrKrGfVAXC-E3DDPJQFWS310esk2Csm/view>
- 2.Генератор ребусів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rebus1.com/ua/>
- 3.Генератор QR- кодів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://me-qr.com/qr-code-generator>
- 4.Веб-платформа LearningApps. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://learningapps.org/watch?v=pfm8gh7h525>
- 5.Абетка людських чеснот». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://abetka.ukrlife.org/abetka_chesnot.html
- 6.Генератор зображень із ШІ в Microsoft Designer.
- 7.Руханка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://youtu.be/jTWryZ8fDww?si=FziU3TzPto2dsmCA>

Презентація:

https://docs.google.com/presentation/d/1coq6GpbZw4vH4ezqh9XJU_cVw0JbyWQ8/edit?slide=id.p1#slide=id.p1

5-6 класи. I місце

Автор: Воронєцька Ірина Яківна, вчитель історії та правознавства

Навчальний заклад: Ліцей ім. Михайла Драгоманова Шевченківського району м. Києва

Назва заходу: Урок «Як Конвенція про права дитини допомагає в мирний час і впродовж війни»

Мета:

- оптимізувати використання інтерактивних методів навчання через активну участь учнів у дискусіях, мозкових штурмах, роботах в групах;
- ознайомити з історією створення, структурою та основними правами Конвенції ООН про права дитини; порівняти реалізацію прав дитини у мирний час та в умовах збройного конфлікту;
- визначити організації та інституції, що займаються захистом прав дітей на національному та міжнародному рівнях;
- розвивати критичне мислення та аналітичні здібності через обговорення життєвих ситуацій, пов'язаних з порушенням прав дитини; формувати вміння висловлювати власну думку, аргументувати її, робити висновки;
- виховувати повагу до прав дитини, людської гідності, толерантність, відповідальність; формувати активну громадянську позицію та небайдужість до дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань, умінь та навичок.

Форма уроку: урок-практикум.

Методи уроку: пояснення, бесіда, демонстрація, робота в групах, «Мозковий штурм», аналіз ситуацій, гра.

Обладнання уроку: дошка, мультимедійний проектор, ноутбук, електронна презентація «Права дитини в мирний час і впродовж війни».

Дидактичне забезпечення: постер «Конвенція про права дитини» (3 шт.); картки з правами дітей із постеру «Конвенція про права дитини» (3 шт.); кольорові олівці; клей; папір (20 шт.); картка «Моя історія» (3 шт.); картки з історіями дітей «Ти – не один (одна)» (3 шт.); картки «Вразливість дитини під час війни» (20 шт.); кубики для формувального оцінювання.

Очікувані результати:

Після цього уроку учні зможуть:

- пояснювати, що таке Конвенція про права дитини;
- називати основні групи прав дитини; наводити приклади конкретних прав, закріплених у Конвенції про права дитини;
- аналізувати ситуації, керуючись положеннями Конвенції про права дитини; аргументувати свою позицію;
- пояснювати значення Конвенції для захисту прав дітей у мирний час та впродовж війни;
- оцінювати важливість захисту прав дітей;
- усвідомлювати особисту відповідальність за дотримання прав інших та повагу до людської гідності.

Хід уроку

I. Організація навчальної діяльності

Привітання. Перевірка готовності здобувачів освіти до уроку.

II. Актуалізація наявних знань

Опитування «Хмара слів» за допомогою сервісу Mentimeter: із яким словом у вас

асоціюються права дитини? (Посилання: <https://www.menti.com/alq9xwgyap2x>).

Робота з цитатою.

Вчитель. Як ви розумієте вислів Нельсона Мандели, борця за права людини, колишнього президента Південно-Африканської Республіки: «Найправдивіше судження про моральність суспільства — це те, як воно ставиться до своїх дітей»?

III. Мотивація навчальної діяльності

Демонстрація фото дітей у різних життєвих ситуаціях (слайд презентації «Метафоричні світлини»).

Вчитель. Подивіться на фото дітей. Що їх об'єднує? Кожна дитина, незалежно від того, де вона народилася, в мирний час чи під час війни, має право на щасливе дитинство, захист, майбутнє. Але чи завжди ці права дотримуються?

На сьогоднішньому уроці ми спробуємо знайти відповіді на запитання, спираючись на найважливіший документ, що захищає права дітей у всьому світі.

IV. Основна частина уроку

1. Конвенція про права дитини — дорога до створення.

Пояснення нового матеріалу

Вчитель

1. *Що таке «права дитини»?* Ми часто чуємо «права людини». Діти також мають права людини. Права дитини – це як «квиток», який кожна дитина отримує при народженні і може використати його безліч разів, поки вона дитина. Термін «дитина» означає будь-яку особу віком до 18 років. Права дітей викладені у Конвенції про права дитини.

2. *Що ж таке Конвенція про права дитини?* Це міжнародна угода, спрямована на забезпечення основних прав людини для дітей. Країни світу працювали разом, щоб створити таку Світову дитячу книгу прав. Мета Конвенції – створити та забезпечити такі норми, аби діти могли насолоджуватися здоровим, безпечним та повноцінним дитинством. Документ був прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1989 р. і станом на зараз 196 країн світу зобов'язалися дотримуватися його.

3. *Як виникла ідея створення Конвенції?* Під час Першої та Другої світових воєн велика кількість дітей постраждали: їх або вбили, або поранили, або позбавили домівок. У 1945 році аби не допустити нових воєн світ створив нову організацію – Організацію Об'єднаних Націй. Але вже 1979 року, у Міжнародний рік дитини, ООН повідомила, що у світі є багато дітей, яких експлуатують, купують та продають як предмети, а також знущаються з них через конфлікти і бідність. Тому і було запропоновано для забезпечення щастя дітей у всьому світі прийняти конвенцію, яка б зобов'язувала держави дотримуватись її.

2. Вправа «Правда чи фейк».

Учитель зачитує твердження. Деякі з них відповідають положенням Конвенції або реальним порушенням, а деякі – ні. Учні показують картки «правда» / «фейк» або на «правду» один раз плескають в долоні, а на «фейк» — один раз тупають ногою.

Тези:

1. Конвенція про права дитини не є обов'язковою для держав («фейк»).
2. ООН ухвалила Конвенцію про права дитини у 1924 році («фейк»).
3. Конвенція про права дитини встановлює не лише права дітей, а й обов'язки держав («правда»).
4. Діти — це зменшена версія дорослих, тому їм потрібно менше прав («фейк»).

3. Практичне завдання «Дерево прав» та написання власної історії впливу війни на життя (2-3 учні за бажанням).

Вчитель. Конвенція про права дитини складається з 54 статей. Права, що містяться в Конвенції, можна поділити на три категорії: права, які забезпечують фізичні потреби; права, які захищають дитину; права, які розвивають особистість і потенціал дитини.

Практичне завдання «Дерево прав» (робота в групах): намалювати дерево, на листочках якого зробити позначення прав дитини. Права розподілити за групами: 1) права, які забезпечують фізичні потреби; 2) права, які захищають дитину; 3) права, які розвивають особистість і потенціал дитини.

Варіанти роботи:

- 1) самостійно намалювати дерево, а потім приклеїти права дитини із Конвенції про права дитини, роздруковані на листках;
- 2) самостійно намалювати дерево і символічно позначити на ньому права дитини;
- 3) на роздрукований малюнок дерева наклеїти картки з правами дитини.

Написання власної історії про вплив війни на життя (індивідуальна робота).

Вчитель. Сьогодні в Україні йде війна, розпочата Росією. Постійні обстріли та повітряні тривоги підірвали відчуття безпеки, викликаючи у дітей тривогу, страх, стрес. Можливо, хтось із вас опише власну історію, відповідаючи на запитання: «Як війна вплинула на твоє життя?» (написання у картці «Моя історія»)

4. Рефлексія за результатами роботи в групах.

Вправа «Дві зірки та одне побажання».

Представник від групи називає *дві речі*, які йому особливо сподобалися або були корисними під час групової роботи (наприклад, «Ми дізналися про право на сім'ю» або «Мені сподобалося, як ми разом шукали рішення»). Потім кожен додає *одне побажання* або пропозицію, що можна покращити в майбутньому (наприклад, «Хотілося б більше часу на обговорення»).

Приблизно 30 секунд на учня/групу.

Практична ситуація:

Марія – 14-річна дівчинка, яка живе в маленькому селі. Вона дуже любить навчатися та мріє стати лікаркою. Дівчинка живе лише з мамою, яка сама забезпечує родину й тому багато працює. Марія щодня доглядає молодших братів і сестер, готує їжу та прибирає. Вона майже не має часу ходити до школи, а іноді мама взагалі не відпускає її на уроки, бо вдома багато роботи.

Ця ситуація непокоїть учительку Марії, і вона вирішує втрутитися.

- Яке право дитини порушується в цій ситуації?
- Чи має мама Марії рацію? Чому?
- Що може зробити вчителька, щоб допомогти Марії?
- Як можна підтримати такі сім'ї, щоб діти могли здобувати освіту? Чи має держава втручатися?
- Що б ти сказав(-ла) Марії, щоб підтримати її?

5. Практична ситуація: історія про Марійку.

Вправа «Я – журналіст / правозахисник / психолог» (робота по варіантах / групах).

Кожен варіант / група отримує роль:

журналісти: мають написати короткий репортаж про ситуацію, акцентуючи увагу на

порушених правах;

правозахисники: мають визначити, які статті Конвенції порушено, і запропонувати конкретні дії чи звернення до відповідних органів / організацій для захисту дитини;

психологи: мають запропонувати способи психологічної підтримки дитини в цій ситуації.

7. Діти під час війни. Виклики часу.

Вчитель. Чому діти вразливі в збройних конфліктах?

Конвенція ООН про права дитини визначає особливу вразливість дітей і тому передбачає необхідність особливих гарантій і догляду, у тому числі правовий захист, як у часи миру, так і протягом війни. Діти більш вразливі, ніж дорослі, під час збройних конфліктів через особисті обставини (вік, стать, релігійну приналежність, інвалідність тощо) та середовище (сімейні обставини, окупацію, бідність, доступ до освіти та медичної допомоги).

Вправа «Розфарбуйте кольором вразливість дитини»

Діти отримують роздруківки із ситуаціями. Червоним кольором вони розфарбовують ті обставини, через які вразливість дитини зростає, а зеленим - ті, які збільшують захист дитини під час війни.

Розфарбуй **ЧЕРВОНИМ** ті обставини, через які вразливість дитини зростає, а **ЗЕЛЕНИМ** – ті, які збільшують захист дитини під час війни (звісно, ти можеш обрати інші кольори).

1	Дитина погано чує	5	Родина евакуювалася в безпечне місто
2	Діти навчаються в школі, де є бомбосховище	6	Діти вакцинувалися проти хвороб
3	Лікарню зруйнували ворожі обстріли	7	Дитина має працювати, щоб допомогти родині пережити складні часи
4	Дитина була розлучена зі своєю сім'єю	8	Діти навчилися захищати свої права

Вчитель. Отже, чому діти потребують особливого захисту під час збройного конфлікту?

На дітей легше впливати та використовувати їх.

Діти залежать від сім'ї, громади та держави.

Діти ще ростуть, тому їхньому розвитку легко завадити.

Наприклад, ви чули про вербування чи використання дітей під час війни. *Вербування* — обов'язкове, примусове або добровільне залучення дітей до війська ворожої держави. *Використання* — залучення дітей ворожою державою як солдатів, кухарів, посильних, шпигунів, у сексуальних або інших цілях. Серед ризиків, які підвищують імовірність вербування та використання дітей: стать, вік, місце проживання, бідність, викрадення, погрози, прагнення помсти тощо.

Ви маєте пам'ятати, що дитина, яку завербували, передусім постраждала від порушень. Однак це не звільняє її від відповідальності за вчинені злочини.

Інші серйозні порушення прав дитини під час війни: убивства та каліцтва; викрадення; сексуальне насильство; напади на школи та лікарні; відмова в гуманітарному доступі. Війна ускладнює реалізацію дитиною своїх прав. А як війна вплинула на вас?

8. Прочитання дітьми (за бажанням) власних історій («Моя історія»), які вони написали під час практичного завдання.

9. Про захист дітей.

Вчитель. Охорона дитинства є загальнонаціональним пріоритетом держави. 30 травня 2025 року Указом Президента України було встановлено відзначати День захисту прав дітей 20 листопада, у Всесвітній день дитини.

До кого звертатися за допомогою? Пропоную подивитися покроковий алгоритм захисту прав у разі їх порушення (слайд презентації).

V. Закріплення і узагальнення матеріалу

Вікторина «Конвенція про права дитини» (навчальна платформа Kahoot!)

<https://create.kahoot.it/details/eee8f6e7-95e1-4b3d-832a-89d5aad0a96e>

VI. Підсумок уроку

Рефлексія. Використання кубиків для формувального оцінювання. Відповіді на запитання на гранях червоного кубика:

Що ще ти хочеш дізнатися з цієї теми?

Що у цій темі було для тебе важливим?

Як ти використаєш цю тему у житті?

Що з цієї теми слід запам'ятати?

Як, на твою думку, найкраще навчити цієї теми?

Що в цій темі було для тебе відкриттям?

Вчитель. Отже, Конвенція ООН про права дитини є міжнародним документом, який гарантує всебічний захист та розвиток кожної дитини. Але під час збройних конфліктів діти стають найбільш вразливими, тому потребують особливого захисту.

VII. Домашнє завдання

Створити за допомогою гри Minecraft зображення одного з прав дитини за Конвенцією про права дитини (приклад учнівської роботи «Вільне вираження думок» на фото).

Література

1. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
2. Конвенція про права дитини (інформаційний постер від ЮНІСЕФ) URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/38881/file/CRC-poster.pdf>
3. Права дитини в мирний час і впродовж війни: Посібник. – ГО «Регіональний центр прав людини». – 2025. – 71 с.
4. Путівник Усесвітнім Днем Гідності в Україні 2023. – С. 9 URL: [file:///D:/Users/Я/Desktop/ГІМНАЗІЯ/ГІМНАЗІЯ%2023-24/Навчальний%20процес%2023-24/ЗАХОДИ%2023-24/День%20Гідності%20і%20права%202023/Усесвітній%20День%20Гідності%202023%20-%20путівник%20\(укр\).pdf](file:///D:/Users/Я/Desktop/ГІМНАЗІЯ/ГІМНАЗІЯ%2023-24/Навчальний%20процес%2023-24/ЗАХОДИ%2023-24/День%20Гідності%20і%20права%202023/Усесвітній%20День%20Гідності%202023%20-%20путівник%20(укр).pdf)

5-6 класи. II місце

Автор: Турченко Юлія Олександрівна, вчитель історії та основ правознавства, класний керівник 5 класу

Навчальний заклад: Бездрицький ліцей Бездрицької сільської ради Сумського району Сумської області

Назва заходу: Захід «Експрес-тур до правового санаторію «Світ моїх прав та наше сьогодні»

Мета: повторити основні права та обов'язки, якими наділені діти, звернути увагу на важливість збереження прав дитини навіть під час воєнних конфліктів; розвивати критичне мислення, увагу, творчі здібності; виховувати правову свідомість учнів.

Завдання:

- згадати, якими правами та обов'язками наділені діти України за Конвенцією ООН;
- розібрати, з якими порушеннями прав зіткнулися діти України внаслідок російської агресії;
- з'ясувати як можна протидіяти вербуванню ворожою стороною українських підлітків;
- повторити правила протимінної безпеки;
- ознайомити учнів з основним алгоритмом захисту їхніх прав;
- розвивати вміння учнів проявляти свої творчі вміння, креативність, вміння знаходити нестандартні рішення;
- розвивати вміння учнів висловлювати власну думку, аргументувати її;
- виховувати соціально-активну, правоосвічену, патріотично спрямовану особистість.

Актуальність: діти у період ведення воєнних дій — найвразливіша категорія, тому вони повинні чітко знати ті алгоритми дій, які сприятимуть їхній безпеці, а також бути освіченими у правових аспектах, особливо щодо їхніх прав та їх порушення.

Основні компетентності учнів, що розвиваються: громадянська та соціальна компетентності, вільне володіння рідною мовою, культурна, навчання протягом життя, підприємливість та фінансова грамотність (ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення).

Форма: експрес-тур до правового санаторію (гра з короткими інтерактивними завданнями для роботи з учнями на перервах у вигляді туристичної подорожі)

Фішка: може проводитися на перервах для більшості охочих учнів, можна проводити окремим одним уроком.

Форма навчання: змішана.

Учасники: учні 5 класу

Тривалість: 3 дні (можна змінювати)

Час: 26.05.2025 - 28.05.2025

Матеріали: посібник, мультимедійна презентація «Правова абетка», кольоровий та білий папір, паперові шаблони у вигляді вагонів потягу, шаблони із зображенням людини, кольорові олівці, маркери, видрукована пам'ятка «6 серйозних порушень прав дитини під час війни», видрукований лабіринт, видрукований чеклист «Як розпізнати вербування», правові афірмації на аркушах паперу, видрукована пам'ятка «Пам'ятай, ти не один (одна). Вихід завжди можна знайти», вебквест «Світ моїх прав».

Посилання на матеріали до заходу:

Фото та відео:

https://drive.google.com/drive/folders/12Tb6r0e3uaQ8_3ooeNnyU533Lik19QR2?usp=sharing

Веб-квест: Учням (для проходження):

<https://vseosvita.ua/webquest/start/xriqk154>

Викладачам, щоб задати завдання:

<https://vseosvita.ua/webquest/kvest-do-ekspres-turu-do-pravovoho-sanatoriiu-39764.html>

Хід заходу

I ЕТАП – ОЗНАЙОМЧИЙ

День Перший

1. Ознайомлення з прайсом правового експрес-туру

Вчитель: Любі учні, хочу повідомити вам, що упродовж наступних трьох днів ви можете долучитися до уявної подорожі до правого санаторію «Світ моїх прав та наше сьогодні». Хочеться звернути вашу увагу, що зазвичай до санаторіїв люди їдуть не тільки відпочити, а й відновлювати власні сили та ресурси. Тому ви матимете змогу не тільки розважитися, виконуючи цікаві правові завдання, а й поповнити свої ресурси, за допомогою розвивальних та розвантажувальних вправ. Але, як і до будь-якої подорожі нам треба підготуватися. Тож пропоную вам спочатку ознайомитися з нашим прайсом:

«Світ моїх прав та наше сьогодні»

Час: 26.05-28.05

Виїзд: з Бездрицького ліцею

Ціна: готовність учнів виявляти активність та креатив

2. Збираємо все необхідне до подорожі: беремо із собою наші знання, уміння, навички та, звісно, хороший настрій!

А для того, щоб бути готовим до подорожі - дивимось відео про Конвенцію про права дитини: <https://youtu.be/Ju4b-Vg2Rrk>

3. Вирушаємо: Вправа «Потяг актуальності»

Вчитель: Тож, любі діти, зараз ми з вами вирушаємо в подорож до правого санаторію «Світ моїх прав та наше сьогодні». Зараз ми займемо вагони нашого потягу, але нам треба обов'язково з'ясувати, чому ж зараз в умовах воєнного сьогодні дітям особливо необхідно знати свої права.

Учитель роздає кольорові шаблони вагонів, учні мають на них коротко, своїми словами написати відповідь на запитання: «Чому ж зараз в умовах воєнного сьогодні дітям особливо необхідно знати свої права?» Після цього діти із цих вагонів формують потяг.

II ЕТАП – ДІЯЛЬНИЙ

День Другий

Перерва 1

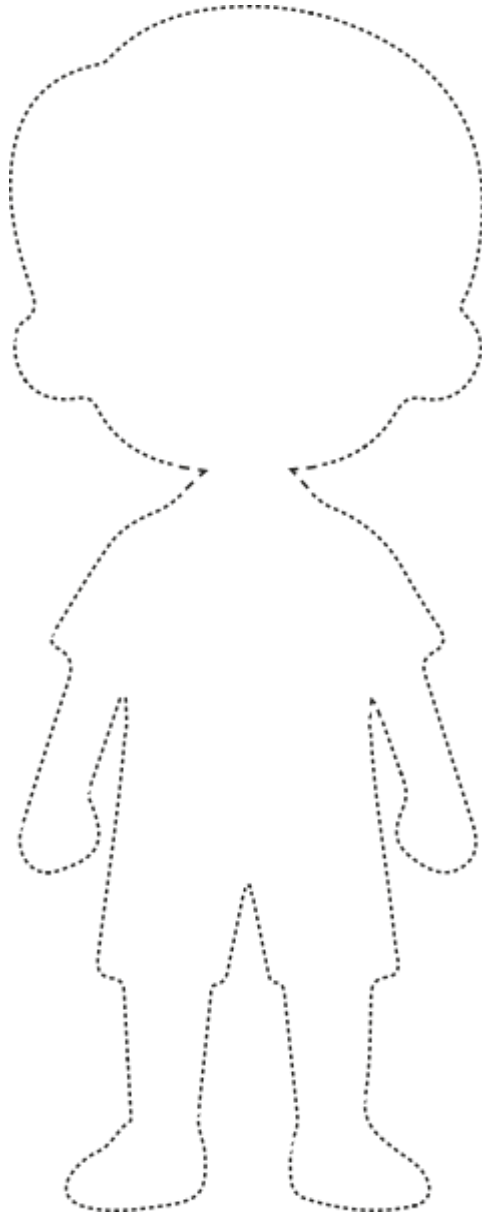
Заселення до правого санаторію «Світ моїх прав та наше сьогодні». Знайомство.

Вчитель: Тож ми з вами прибули до правового санаторію і будемо зараз розселятися по кімнатах. Уявіть, що вам треба познайомитися з друзями по кімнаті, а значить презентувати себе. Так ми сформуємо дружній колектив нашого правового санаторію.

Вправа «Великі справи починаються з маленьких кроків» (Збірник)

Учні мають за допомогою шаблону людини намалювати себе на аркуші, навколо себе розмістити свої права та обов'язки (зліва права, справа обов'язки). Схематично намалювати їх. Діти демонструють свої малюнки, розміщуючи їх на дошці.

Приклади малюнків: книга - право на освіту, право на медичну допомогу - аптечка, право на родину - будинок, право на відпочинок - іграшка. Обов'язки: відвідувати школу - рюкзак, дбати про природу - квітка, не смітити - урна, поважати національні символи України - прапор, герб.

Перерва 2

На сніданок: Ознайомлення та колективне обговорення пам'ятки «6 серйозних порушень прав дитини під час війни»

Учитель: Уявімо, що на нас у нашому санаторії чекає сніданок. Але сніданок не звичайний: замість споживання їжі – споживання важливої інформації (робота з пам'яткою «6 серйозних порушень прав дитини під час війни»).

Вчитель роздає пам'ятки дітям (можна їх роздавати на паперових тарілках), учні їх опрацьовують. Відбувається колективне обговорення.

Можливі запитання учителя:

1. Чи погоджуєтесь ви з тим, що під час війни українським дітям довелося стикатися з такими жорстокими порушеннями їх прав?
2. Щоб ви ще, можливо, додали до цього списку?
3. Як можна захистити дитину від цих порушень? Як саме?

2.3. ШІСТЬ СЕРЙОЗНИХ ПОРУШЕНЬ ПРАВ ДИТИНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

! Серед найбільш серйозних, визнаних усією міжнародною спільнотою порушень варто виділити такі шість:

- Убивства та каліцтва
- Вербування та використання дітей будь-якими збройними силами чи озброєними групами
- Викрадення
- Сексуальне насильство
- Напади на школи та лікарні
- Відмова в гуманітарному доступі

Перерва 3

На обід: Повторення правил протимінної безпеки. Гра «Роблю - не роблю» (збірник)

Учитель: А тепер у нашому санаторії на нас чекає обід. Тож ми з вами повторимо правила протимінної безпеки.

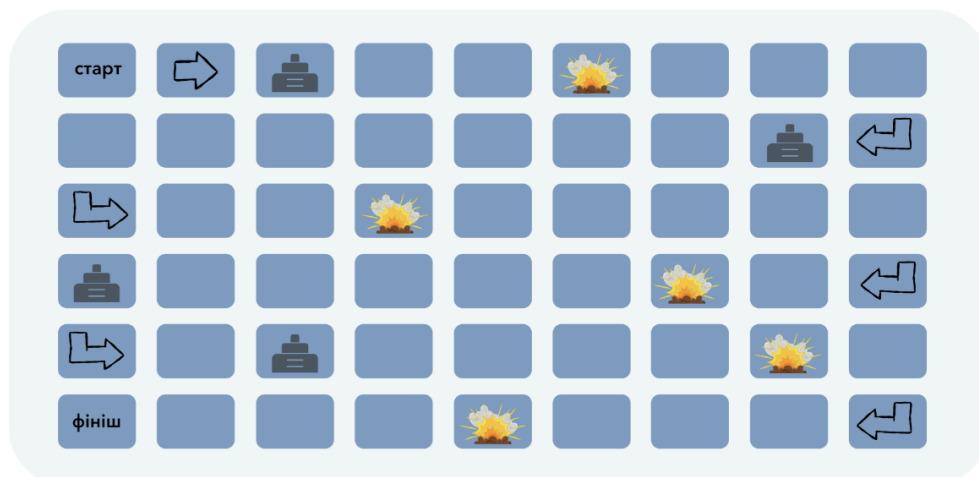
Діти ще раз називають алгоритм дій при виявленні вибухонебезпечних предметів. Потім вчитель роздає паперові тарілки з роздруковками з лабіринтом із гри «Роблю не роблю». Діти грають у цю гру або ж просто проходять лабіринт, оминаючи, вибухонебезпечні предмети.

Перерва 4

На вечерю: Як протидіяти вербуванню підлітків. Робота з чеклистом «Як розпізнати вербування».

Учитель: Останні на сьогодні завдання нас чекають на вечерю. Ми маємо ще раз з вами з'ясувати, як можна протидіяти вербуванню українських підлітків ворожою стороною. У цьому нам допоможуть ось такі чеклисти.

Гра (можна гратися навіть самому(-ій))

Учитель роздає учням на паперових тарілках чеклисти, у яких вони роблять помітки. Після цього відбувається обговорення з учнями, як можна протидіяти вербуванню українських підлітків ворожою стороною. Діти генерують власні ідеї.

Чекліст, як розпізнати вербування та використання

- Я шукав(-ла) заробіток в Інтернеті / соціальних мережах (Telegram, Viber, WhatsApp тощо)
- Мені запропонували «швидкі» та великі гроші за роботу
- Мене попросили нікому не розповідати про роботу
- Суть роботи полягає в протиправних діях: щось підпалити, знищити, пошкодити
- Суть роботи полягає в зборі інформації про українських військових, техніку, заводи тощо
- Мені погрожують, якщо я відмовляюся виконати роботу, яка здається мені поганою / шкідливою / незаконною
- Мені розповідають погане про Україну, українських військових, суспільство та органи влади

! Якщо твоя відповідь «так» на одне або більше тверджень, звернися до дорослого, якому ти довіряєш, або зателефонуй за номером 102. Пам'ятай: у вербуванні винний дорослий, але за злочин відповідатимеш саме ти. Не дозволяй себе використати!

III ЕТАП – ПІДСУМКОВИЙ

День Третій

Перерва 1

На сніданок: Робота з пам'яткою «Пам'ятай, ти — не один (одна). Вихід завжди можна знайти». Обговорення.

Вчитель: Зараз майже усі жителі Сумського району перебувають у дуже непростих умовах, у надзвичайній близькості до ворога. Але ні в якому разі ми не повинні втрачати свою силу духу, віру у справедливість та демократичні ідеали. Зараз ми з вами ознайомимося з пам'яткою «Пам'ятай, ти – не один (одна). Вихід завжди можна знайти.»

Вона допоможе вам зорієнтуватися, куди можна звернутися, у разі порушення ваших прав.

Вчитель роздає пам'ятки дітям (можна їх роздавати на паперових тарілках), учні їх опрацьовують.

Близького кола:
Дорослого, якому ти довіряєш, – батьків, інших родичів, учителів, сусідів тощо.

Громадських організацій:
Наприклад, до

- Регіонального центру прав людини: rchr.sev@gmail.com
- Української мережі за права дитини:
- Благодійного фонду «Голоси дітей»:

Держави:

- Зателефонуй на гарячу лінію на номер 102, усно звернися до найближчого відділення поліції, подай заяву онлайн:
- Якщо тобі 14 років – зателефонуй на Безоплатну правову допомогу: 0 800 213 103;
- Зателефонуй на гарячу лінію Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: 0800-50-17-20 або напиши листа на його електронну пошту: hotline@ombudsman.gov.ua.

Міжнародних установ:
(лише за особливих обставин і тільки після того, як всі інші способи не спрацювали)

- Комітету ООН з прав людини;
- Європейського суду з прав людини.

Діти, які постраждали від депортації та/або примусового переміщення, також можуть звернутися до:

- Міжнародного кримінального суду: VPRS.information@icc-cpi.int;
- Міжнародного реєстру збитків для України:

Перерва 2

На обід: Створюємо дошку правових афірмацій (афірмації зі збірника)

Вчитель: Тож ми пам'ятаємо, що справедливість завжди перемагає. Зараз я пропоную вам познайомитися із списком правових афірмацій, які допоможуть вам налаштуватися на краще. Вам обрати одну з них, яка найближче лежить до вашого серця, і записати її на стікері.

Вчитель роздає відруковані афірмації на аркушах паперу. Учні мають обрати одну з них, яка подобається найбільше та написати на стікері. Потім стікер наклеїти на дошку.

Перерва 3

Вечеря. Збираємо речі: Підбиття підсумків туру до правового санаторію «Світ моїх прав та наше сьогодні».

Учитель: Ось і підійшло наше перебування у правовому санаторії до свого завершення. Як ви помітили, ми разом повторювали необхідні для воєнного життя алгоритми дій, ми ще раз з'ясували, якими саме правами наділені діти України, і що робити у разі їх порушення. Ну, і, звичайно, ми розвивали ваші компетентності та творчі уміння. А зараз ми маємо підбити підсумки нашої роботи. Зараз методом «Мікрофон» дайте короткі відповіді на запитання: «Що ви дізналися? Що ви навчилися? Що ви будете обов'язково робити?»

Вправа «Я знаю, я вмю, я буду»

Кожна війна – війна проти дітей. Утім, завжди пам'ятай:

- Ти – сильний(-а) і ти впораєшся з будь-якими труднощами.
- Твої почуття важливі, і ти маєш право їх виражати.
- Ти заслуговуєш на любов і підтримку своїх рідних.
- Ти можеш знайти спокій навіть у складні моменти.
- Ти здатний(-а) подолати свої страхи.
- Ти маєш право бути в безпеці.
- Ти маєш людей, які тебе люблять і піклуються про тебе.
- Ти можеш допомогти іншим, навіть коли тобі важко.
- Ти – важливий(-а), і твоє життя має велике значення.
- Кожен день ти стаєш більш сміливим(-ою).
- Ти можеш знайти радість у маленьких речах.
- Ти маєш право на спокій і щасливі моменти.
- Ти можеш контролювати свої думки.
- Ти – не один(-на): є люди, які готові тебе підтримати.
- Ти віриш у себе і свої сили.
- Кожен день наближає нас до миру.

Перерва 4

Від'їзд: Проходження вебквесту правового санаторію «Світ моїх прав та наше сьогодні». (Можна запропонувати зробити вдома як домашнє завдання):

<https://vseosvita.ua/webquest/kvest-do-ekspres-turu-do-pravovoho-sanatoriiu-39764.html>

Проходження: <https://vseosvita.ua/webquest/start/xriqk154>

Вчитель: Щоб закріпити усі наші здобутки, яких ми набули в правовому санаторії, пропоную вам пройти вебквест «Світ моїх прав та наше сьогодні» та отримати у нагороду дипломи.

5-6 класи. III місце

Автор: Корень Олена Михайлівна, вчитель історії та правознавства

Навчальний заклад: Ройлянський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Успенівської сільської ради Білгород-Дністровського району Одеської області

Назва заходу: Урок «Чому права дитини є цінністю?»

Мета:

- **Знання:** пояснити учням поняття «права людини», їхню універсальність та невід'ємність; ознайомити з основними правами людини та дитини, закріпленими в міжнародних документах.
- **Розвивальна:** розвивати в учнів уміння аналізувати, порівнювати, робити висновки, висловлювати власну думку та аргументувати її; розвивати критичне мислення та емпатію.
- **Виховна:** виховувати повагу до гідності кожної людини, розуміння важливості дотримання прав людини, толерантність та відповідальність за власні дії.

Формування компетентностей

предметна компетентність:

- обґрунтовувати необхідність захисту прав людини і громадянина та дотримуватися обов'язків громадянина;
- небезпеку замовчування порушення прав людини та дитини;
- розвивати уміння орієнтуватися в історичному просторі.

ключові компетентності:

- **спілкування державною мовою** — міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої за допомогою сучасних цифрових технологій; розуміти, пояснювати і перетворювати тексти підручника, грамотно висловлюватися рідною мовою.
- **інформаційно-цифрова компетентність** — діяти за алгоритмом, запропонованим вчителем.
- **уміння вчитися впродовж життя** — відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення мети; зацікавленість у пізнанні світу; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.
- **ініціативність і підприємливість** — вирішувати життєві проблеми, аналізувати; аргументувати та захищати свою позицію, шукати оптимальні способи розв'язання життєвого завдання, задачі підприємницького змісту; ініціативність, відповідальність, упевненість у собі, в успіху команди.
- **соціальна і громадянська компетентності** — висловлювати власну думку, слухати і чути інших; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; повага до прав людини.

Тип уроку: комбінований

Час: 2 уроки

Обладнання:

- мультимедійна презентація, ілюстрації з різними ситуаціями, цитатами про права людини, зображенням основних міжнародних документів (Загальна декларація прав людини, Конвенція про права дитини);
- роздатковий матеріал: картки з різними життєвими ситуаціями, аркуші паперу для групової роботи;
- кольорові олівці, фломастери;
- картка самооцінювання.

Хід заходу:

I. Організаційний момент (2 хвилини)

- Привітання учнів.
- Перевірка готовності до уроку.
- Створення позитивної емоційної атмосфери.

Мета уроку (формулюється спільно):

Вчитель. Сьогодні ми поговоримо про важливу тему – права дитини. До кінця уроку ми повинні добре розуміти, що це таке, які основні права існують та чому вони є цінністю для кожного з нас. Чи згодні ви з такою метою? Можливо, ви хотіли б додати щось своє?

Учні. (Висловлюють свої думки, наприклад: «Хотілося б дізнатися, як захищати свої права», «А чи є права у дітей?», «Як права людини пов'язані з нашими обов'язками?»).

Узгоджена мета уроку. Наприклад: «До кінця уроку ми розумітимемо, що таке права людини та дитини, які основні права існують, чому вони є цінністю та як ми можемо їх захищати».

Епіграф уроку «Знання ваших прав — ваша сила» (Василь Стус).

II. Мотивація навчальної діяльності (3 хвилини)

Емоційна вправа «Кольорові долоньки. Мої Цінні Права»:

1. Обведення долоньки.

- Роздати кожному аркуш паперу та попросити обвести свою долоньку. Наголосити, що кожна долонька унікальна, так само як і цінності кожної людини.

2. Асоціації з пальчиками – Мої Цінності.

Вчитель. Уявіть, що кожен пальчик на вашій намальованій долоньці символізує щось надзвичайно важливе для вас як людини. Це може бути можливість, свобода, почуття, стосунок – усе, що робить ваше життя гідним, дає вам змогу розвиватися та бути щасливими. Це може бути можливість вільно висловлювати свою думку, мати друзів, навчатися, бути у безпеці, мати власну думку, вірити у щось, мати сім'ю, отримувати допомогу, коли її потребуєш.

Дати час (2-3 хвилини) на роздуми та вибір слів. Заохотити писати щиро. Попросити написати по одному слову на кожному пальчику.

3. Створення емоційної ситуації «Втрата Права».

Вчитель. А тепер заплющте очі. Уявіть, що хтось хоче забрати у вас один із цих «пальчиків» – одну з тих важливих можливостей чи свобод, які ви написали. Уявіть, що ви більше не маєте цього права. Як би це вплинуло на ваше життя? Як би ви себе почували?

Зробити паузу (30-60 секунд), щоб учні могли відчувати емоційний відгук.

4. Обговорення.

Вчитель. Яке слово ви уявили, що втратили? Як ви себе почували, уявляючи цю втрату? (Очікувані відповіді: сумно, несправедливо, безпорадно, розлючено).

Вчитель. Чому для вас було б так важливо не втратити це? (Очікувані відповіді: це робить мене вільною людиною, я маю право на це, це важливо для моєї гідності).

5. Пов'язування цінностей з правами людини:

Вчитель. Те, що ви написали на своїх пальчиках – можливість висловлювати думку, мати друзів, навчатися, бути в безпеці – це насправді ваші права як людини. Кожна людина у світі має ці права, щоб жити з гідністю, розвиватися та бути вільною.

Пов'язати написані учнями слова з конкретними правами людини:

«Можливість висловлювати думку – це право на свободу слова».

«Друзі – це право на свободу об'єднання, право на спілкування».

«Навчання – це право на освіту».

«Безпека – це право на життя та особисту недоторканність».

«Власна думка, віра – це право на свободу думки, совісті та релігії».

Вчитель робить висновок

Так само, як ви не хотіли б втратити те, що є важливим для вас як особистості, жодна людина у світі не повинна бути позбавлена своїх прав. Саме тому права людини є такою великою цінністю – вони захищають нашу гідність, свободу та можливості для повноцінного життя. *Універсальність прав людини – вони належать кожному, незалежно від віку, статі, національності тощо.*

Розповідь вчителя. Уявіть собі світ, де немає жодних правил і законів. Кожен робить те, що захоче, сильніші можуть ображати слабших, ніхто не може почуватися в безпеці. Чи хотіли б ви жити в такому світі? Чому?

Проблемне питання: Чому ж так важливо мати певні правила та права? Сьогодні на уроці ми спробуємо знайти відповідь на це питання.

III. Актуалізація опорних знань (5 хвилин)

1. Д/з перевірка домашніх завдань.

2. Вправа «Асоціативний куц». Права людини.

<https://www.mentimeter.com/app/presentation/al3vfawbn9f8xcic46c8ne56oiibdsru/edit?question=ph2wz1vhqtph>

Напиши три слова чи словосполучення, які у вас асоціюються з поняттям «права людини».

3. Бесіда.

1. Чи чули ви раніше про права людини? Де саме?

2. Як ви розумієте, що таке «право»?

IV. Вивчення нового матеріалу (20 хвилин)

Досліди с. 238 підручника

Які з перелічених нижче тверджень є правилами й належать до права як сукупності норм, а які — правами — можливостями, обов'язками людини.

Давайте дослідимо кожне твердження та визначимо, чи є воно правилом (нормою права), що встановлює заборону або зобов'язання для всіх, чи правом (можливістю) та/або обов'язком людини, що стосується конкретної особи.

Відповідь.

Правила (норми права): 1, 5

Права (можливості) та/або обов'язки людини: 2 (право/можливість), 3 (право/можливість), 4 (право/можливість), 5 (обов'язок), 6 (право/можливість).

1.	Не посягати на чужу власність.
2.	Володіти будь-яким майном і коштами.
3.	Здобувати освіту очно або дистанційно.
4.	Вільно обирати рід і вид занять.
5.	Утримувати нужденних батьків.
6.	Укладати шлюб, створювати сім'ю.

Вчитель. Важливо зазначити, що деякі твердження можуть мати елементи як права, так і обов'язку, залежно від контексту та законодавчих норм. Наприклад, право на освіту є одночасно і правом дитини, і обов'язком держави забезпечити це право. У випадку з утриманням батьків, це є правом батьків на отримання допомоги та обов'язком дітей її надавати.

1. Становлення прав людини

Вчитель. Сьогодні ми з вами вирушимо у цікаву подорож у часі, щоб дізнатися, як з'явилися важливі правила для кожної людини – права людини.

Уявіть собі світ, де немає чітких правил, і кожен робить, що захоче. Чи було б у такому світі справедливо? Чи почувалися б усі в безпеці? Напевно, ні.

Давайте подумаємо про вас. У вас є свої потреби та бажання: навчатися, гратися з друзями, мати свій дім, їсти смачну їжу, бути здоровими. І дуже важливо, щоб ніхто не міг просто так забрати у вас ці можливості або образити вас.

Так було не завжди. У давні часи не всі люди мали однакові права. Були правителі, які мали багато влади, а були звичайні люди, які часто не могли захистити себе. Іноді з ними поводитися несправедливо, їх могли ображати, змушувати важко працювати або навіть забирати у них найважливіше. Але люди завжди прагнули справедливості. Вони розуміли, що кожна людина – особлива і цінна, і що з нею потрібно поводитися з повагою.

Давні часи. Ще дуже давно мудрі люди та правителі починали задумуватися про справедливі правила. З'являлися перші закони, які намагалися захистити людей від свавілля. Це були перші маленькі кроки до розуміння прав людини. Важливі документи. Згодом з'являлися важливі документи, які закріплювали певні права. Наприклад, були такі давні записи, де говорилося про те, що навіть правителі повинні дотримуватися певних правил і не можуть робити все, що їм заманеться. Це було схоже на перші «інструкції» про те, як поводитися з людьми справедливо.

Боротьба за свободу. У різні часи люди боролися за свою свободу та за те, щоб їхні права поважали. Вони влаштовували повстання, писали книги, говорили про важливість рівності. Ці борці за справедливість допомагали іншим зрозуміти, що кожна людина має гідність і заслуговує на повагу.

Світові війни. На жаль, у світі траплялися страшні війни, де багато людей страждали та гинули. Після цих жахливих подій люди ще сильніше усвідомили, наскільки важливо мати спільні правила, які б захищали кожного у світі.

Жахіття Другої світової війни з її масовими вбивствами та нелюдською жорстокістю глибоко вразили світову спільноту, усвідомивши крихкість людського життя та необхідність його безумовного захисту. Саме цей травматичний досвід став потужним

поштовхом для створення Організації Об'єднаних Націй (ООН), покликаної підтримувати мир та безпеку, а також сприяти захисту прав людини на міжнародному рівні. Загальна декларація прав людини, прийнята ООН 10 грудня 1948 року, **стала першою універсальною спробою визначити та закріпити основні права і свободи**, що належать кожній людині незалежно від будь-яких ознак.

Порівняно з попередніми документами, такими як національні біллі про права, Загальна декларація мала ширший охоплення та підкреслювала універсальність і неподільність прав. Вона вперше чітко проголосила не лише громадянські та політичні права, але й соціально-економічні та культурні права, такі як право на працю, освіту, охорону здоров'я та соціальне забезпечення. Таким чином, трагедія Другої світової війни стала каталізатором для якісно нового, всеосяжного розуміння та міжнародного закріплення прав людини.

***Словникова робота Декларація**

У Загальній декларації прав людини є багато важливих статей. Кожна стаття розповідає про якесь важливе право, яке має кожен з нас. Ось деякі з них, щоб ви зрозуміли:

Усі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Це означає, що немає «кращих» чи «гірших» людей. Усі ми однаково цінні.

Кожна людина має право на життя, свободу і особисту недоторканність. Ніхто не має права просто так забрати у вас життя або посадити у в'язницю без причини.

Ніхто не повинен зазнавати тортур або жорстокого, нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження і покарання. Це означає, що ніхто не має права вас мучити або ображати.

Кожна людина має право на освіту. Це означає, що ви маєте право ходити до школи і вчитися новому.

Кожна людина має право на свободу думки, совісті і релігії. Ви маєте право думати так, як хочете, вірити в те, що вважаєте правильним, і сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати жодної.

Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їх виявлення. Ви маєте право говорити те, що думаєте, і ділитися своїми ідеями.

Кожна людина має право на працю, на вільний вибір роботи, на справедливі і сприятливі умови праці та на захист від безробіття. Коли дорослі працюють, вони мають отримувати справедливую плату і працювати в хороших умовах.

Кожна людина має право на відпочинок і дозвілля. Після роботи або навчання всі мають право відпочивати і займатися тим, що їм подобається.

Кожна людина має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї. Це означає, що у кожної людини має бути їжа, одяг, житло та медична допомога.

Кожна людина має право брати участь в управлінні своєю країною. Дорослі мають право голосувати і обирати тих, хто буде керувати країною.

Загальна декларація прав людини важлива тому, що вона нагадує всім країнам і всім людям про те, що кожна людина є цінною і заслуговує на повагу та гідне життя. Вона допомагає захищати людей від несправедливості та насильства.

Робота в групах. Досліджуємо права людини.

Інструкція для учнів роботи в групах

Крок 1. Оберіть у групі:

Керівника (або лідера): Він/вона слідкуватиме за часом, організовуватиме обговорення та заохочуватиме всіх брати участь.

Секретаря (або писаря): Він/вона записуватиме основні ідеї, рішення та результати роботи групи.

Спікера (або представника): Він/вона представлятиме роботу групи перед класом.

Крок 2. Ознайомтеся із завданням

Крок 3. Обговоріть та згенеруйте ідеї

Крок 4. Виконайте завдання

Крок 5. Представте результати

Учитель ділить клас на 4-5 груп (залежно від кількості учнів). Кожна група отримує назву, пов'язану з правами (наприклад, «Право на життя», «Свобода слова», «Право на освіту», «Рівність», «Захист»).

Завдання для груп. Кожна група отримує картку з 2-3 адаптованими статтями із Загальної декларації прав людини.

Група 1. Стаття 1 (всі люди народжуються вільними і рівними), Стаття 3 (право на життя, свободу та особисту недоторканність).

Група 2. Стаття 18 (право на свободу думки, совісті і релігії), Стаття 19 (право на свободу переконань і на вільне їх вираження).

Група 3. Стаття 26 (право на освіту), Стаття 24 (право на відпочинок і дозвілля).

Група 4. Стаття 2 (кожна людина повинна мати всі права без будь-якої різниці), Стаття 7 (всі люди рівні перед законом).

Група 5. Стаття 5 (ніхто не повинен зазнавати катувань), Стаття 12 (право на захист від втручання в особисте життя).

Група 6 «Права дитини під час війни». Чому саме діти потребують такого особливого захисту в умовах війни? Як війна впливає на дітей?

Права для обговорення:

1. Діти мають особливе право на захист під час війни. Їх не можна кривдити, ранили чи вбивати. (Базується на Женевських конвенціях та Конвенції про права дитини).

2. Діти мають право на їжу, воду, медичну допомогу та безпечний притулок, навіть коли йде війна. (Право на життя, здоров'я, належний рівень життя).

3. Дітей не можна змушувати воювати або брати участь у військових діях. Їх не можна вербувати до армії. (Заборона використання дітей-солдатів).

4. Якщо діти втратили батьків або дім через війну, про них мають піклуватися дорослі та держава, допомогти знайти безпечне місце та родину. (Право на сімейне оточення або альтернативний догляд).

5. Діти мають право продовжувати навчання, наскільки це можливо, навіть в умовах війни. (Право на освіту).

6. Діти, які стали біженцями або переселенцями через війну, мають право на особливу допомогу та захист.

Завдання для груп:

1. Уважно прочитайте статті Декларації, які ви отримали.

2. Обговоріть у групі:

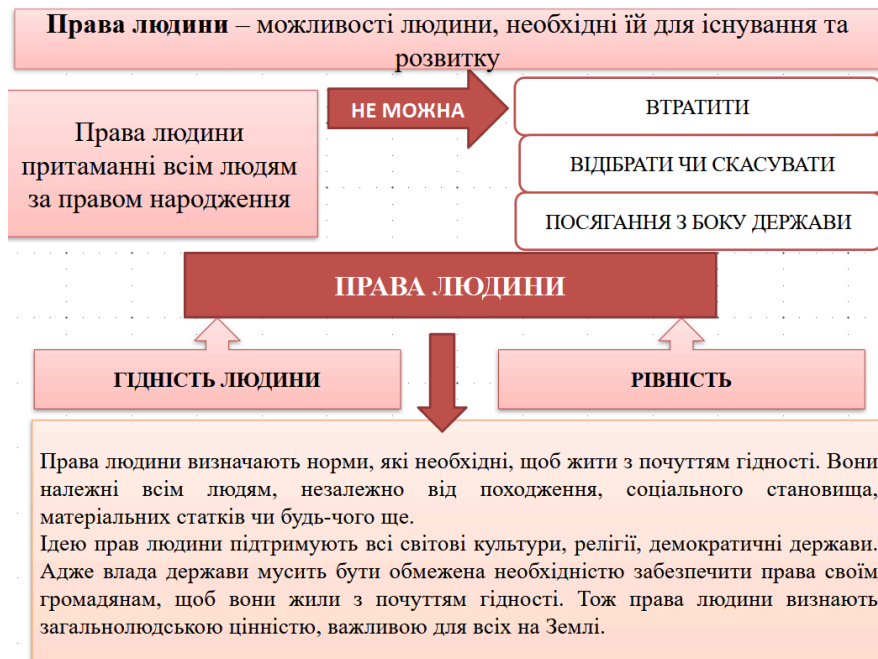
1) Про які права йдеться у ваших статтях?

2) Як ви розумієте ці права?

3) Наведіть приклади з життя (вашого, шкільного, казкового, з новин), де ці права реалізуються або порушуються.

Висновок. Отже, права людини є результатом тривалого історичного розвитку, боротьби за свободу та гідність. Уявлення про права людини розширювалися та конкретизувалися з часом, від обмежених прав для окремих категорій населення до універсальних прав для кожної людини. Сучасне розуміння прав людини є більш широким та охоплює різні аспекти життя. Навіть під час війни права дитини продовжують діяти, і є спеціальні міжнародні закони (Женевські конвенції, Конвенція про права дитини), які зобов'язують захищати дітей. Багато людей у світі працюють над тим, щоб зупинити війни та допомогти постраждалим.

2. Чому права людини вважають загальнолюдською цінністю? Як захистити права людини і права дитини?

Права людини притаманні всім людям за правом народження. Їх не можна втратити, відібрати чи скасувати. **Основні права людини** – це фундаментальні права та свободи, які належать кожній людині від народження, незалежно від її раси, статі, національності, етнічного походження, мови, релігії, політичних чи інших переконань, майнового стану, народження чи іншого статусу. Вони є невід’ємними, універсальними та непорушними. Для того щоб людина могла реалізувати свої права, держава мусить закріпити їх в офіційних документах, створити відповідні умови й захищати в разі порушення. Захистом прав людини і прав дитини опікуються різні установи, органи та організації. В Україні це Президент України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, суд, прокуратура, поліція, служба у справах дітей, правозахисні громадські організації та ін. Захищають інтереси і права дитини батьки або особи, які їх замінюють. Інтереси дитини-сироти представляють ті, хто нею опікуються. Будь-яка дитина може звернутися за захистом своїх прав до органу опіки та піклування, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, громадських організацій, а з 14 років — до суду. Громадяни України, як і громадяни інших європейських держав, можуть захистити свої права в Європейському суді з прав людини. Також існує багато міжнародних організацій та установ, що опікуються захистом прав людини і прав дитини та їх відновленням у разі порушення. Але без ініціативи людини, її активної позиції та дій важко, а почасти неможливо дізнатись.

Індивідуальна робота учнів. Опрацювати підручник с. 241.

Інструкція для учнів роботи в парах

Для організації роботи в парах використовують такий алгоритм:

1.Обирай завдання

2.Об’єднайтеся в пари, визначте, хто з вас буде говорити першим, обговоріть свої ідеї один з одним, на висловлення кожного в парі і спільне обговорення у вас 1 хвилина.

3. Досягніть згоди щодо відповіді.

4. Представте результати роботи, обміняйтеся своїми ідеями та аргументами з усім класом.

Інструкція для учнів роботи в групах

Крок 1. Оберіть у групі:

Керівника (або лідера): Він/вона слідкуватиме за часом, організовуватиме обговорення та заохочуватиме всіх брати участь.

Секретаря (або писаря): Він/вона записуватиме основні ідеї, рішення та результати роботи групи.

Спікера (або представника): Він/вона представлятиме роботу групи перед класом.

Крок 2. Ознайомтеся із завданням

Крок 3. Обговоріть та згенеруйте ідеї

Крок 4. Виконайте завдання

Крок 5. Представте результати

Інструкція: Оберіть той рівень складності завдання, який вам найбільше підходить. Уважно прочитайте текст з підручника ще раз, якщо це необхідно. Виконуйте завдання самостійно. **Дотримуйтеся академічної доброчесності.**

Рівень 1. «Я розумію основи» (для учнів, які потребують більше підтримки).

Заверши речення:

- Права людини є цінністю для всіх людей, тому що вони належать кожному від _____ . (народження)
- Основними «стовпами» прав людини є _____ та _____. (рівність та гідність).
- Права людини допомагають людям жити з почуттям _____.(гідності)

Рівень 2. «Так» чи «Ні» (для учнів із середнім рівнем підготовки).

1. Позначте, чи є твердження правильним.

- Права людини можна відібрати у людини, якщо вона погано поводить. () ні
- Усі люди народжуються з однаковими правами. () так
- Держава може робити все, що захоче, навіть якщо це порушує права людей. () ні
- Повага до гідності кожної людини є важливою цінністю. () так

2.З'єднайте поняття з їхнім значенням.

1.Гідність людини	А• Умови, необхідні для поважного життя.
2.Рівність	Б• Внутрішня цінність кожної людини.
3.Права людини	В• Однакові можливості та ставлення до всіх.
- Відповідь: 1Б, 2В, 3А

Рівень 3. «Я можу пояснити» (для учнів із достатнім рівнем підготовки)

Коротко поясніть:

1.Чому права людини називають загальнолюдською цінністю? Назвіть дві основні причини. Наведи приклади. (**Притаманні від народження: права людини належать кожній людині з моменту її народження. Це не залежить від її походження, національності, статі, релігії чи будь-яких інших ознак. Забезпечують гідність та рівність: права людини визначають основні норми та умови, необхідні для того, щоб кожна людина могла жити з почуттям власної гідності та щоб усі люди мали рівні можливості та ставлення).**

Приклад 1. У шкільній їдальні двом учням, хлопчику та дівчинці, які стоять у черзі за обідом, пропонують абсолютно однаковий набір страв за однаковою ціною. Ніхто не отримує кращої чи гіршої порції, або іншої ціни, лише на підставі того, що один – хлопчик, а інша – дівчинка. Це демонструє **принцип рівності**, адже їхні права на отримання послуги (обіду) та ставлення до них є однаковими, незалежно від їхньої статі.

Приклад 2. У міській бібліотеці двоє людей – літня жінка та молодий чоловік – хочуть записатися як читачі. Бібліотекар оформляє їм однакові формуляри, пояснює однакові правила користування бібліотекою та надає рівний доступ до всіх книжок і ресурсів, незалежно від їхнього віку. Це показує принцип рівності у доступі до культурних благ, де вік не є підставою для дискримінації чи надання переваг.

2.Що означає, що права людини є «невід'ємними»? (Те, що права людини є «невід'ємними», означає, що їх **не можна втратити, відібрати чи скасувати**. Вони належать кожній людині просто тому, що вона є людиною. Ніхто, навіть держава, не має права позбавити вас ваших основних прав. Це як невід'ємна частина вашої сутності як людини).

3.Як пов'язані між собою поняття «гідність людини» та «права людини»? (Поняття «гідність людини» та «права людини» **тісно пов'язані та взаємозалежні. Гідність людини є основою для прав людини**. Вона означає внутрішню цінність кожної людини, її самоповагу та усвідомлення власної значущості. Саме тому, що кожна людина має цю гідність, вона заслуговує на певні права. **Права людини є інструментом для захисту та забезпечення гідності кожної людини**. Вони визначають ті необхідні умови життя, свободи та можливостей, які дозволяють людині жити з почуттям власної гідності, розвиватися та реалізовувати свій потенціал).

Рівень 4. «Я можу досліджувати та творити» (для учнів з високим рівнем підготовки та творчими здібностями)

1.Досліди Логотип с.241:

- Опиши, що зображено на логотипі прав людини.
- Як ви розумієте символізм голуба та рук у цьому логотипі? Яку ідею він може передавати?

Розгляд логотипу прав людини:

Логотип прав людини поєднує **голуба і руку**.

Голуб часто є символом **миру, свободи та надії**. ніби летить вільно, так само як і кожна людина право бути вільною.

Він
має

Рука може символізувати захист, допомогу та підтримку. Вона ніби оберігає голуба, так само як і права людини мають захищати кожну людину. Рука також може означати єдність людей у захисті своїх прав та прав інших.

Основна ідея логотипу полягає в тому, що **права людини – це шлях до миру та свободи, які потребують захисту та підтримки від усіх людей.** Це символ надії на світ, де права кожної людини поважаються.

Рівень 4. «Я можу досліджувати та творити» (для учнів з високим рівнем підготовки та творчими здібностями)

Робота в парах.

1. Наведіть 2-3 приклади ситуацій, коли порушення прав людини принижує гідність особистості.

Катування або жорстоке поводження з ув'язненими. Дискримінація за будь-якою ознакою (раса, стать, вік, інвалідність тощо). Примусова праця або рабство

2. Наведіть 2-3 приклади ситуацій, коли порушується принцип рівності.

Гендерна нерівність в оплаті праці. Расова дискримінація при прийомі на роботу або в обслуговуванні. Обмеження прав людей з інвалідністю

3. Уявіть світ, у якому не існує прав людини. Як би тоді жилося людям? Які б виникли проблеми? Опишіть 2-3 можливі наслідки відсутності прав людини.

Свавілля та беззахисність перед владою та іншими людьми. Відсутність свободи та можливості для розвитку. Постійна нерівність та дискримінація

3. Права дитини

Права дитини — це спеціальні можливості, необхідні людині віком до 18 років для існування і досягнення зрілості. Особливі права дитини — це права «розвитку», що витікають з фізичної, розумової та духовної незрілості дитини. З огляду на фізичні і психічні особливості дитячого віку, відсутність життєвого досвіду дітям значно складніше, ніж дорослим, відстояти свої права. 20 листопада 1989 р. ООН

20 листопада 1989 р. ООН ухвалила Конвенцію про права дитини. Цей документ є не лише переліком прав дитини, а передусім всеосяжними обов'язками держав світу щодо дітей.

ДИТИНА – кожна людина до досягнення 18-річного віку (ст.1 Конвенції про права дитини)

ПРАВА ДИТИНИ — це спеціальні можливості, необхідні людині віком до 18 років для існування і досягнення зрілості.

Кожна дитина має рівні з іншими дітьми права, незалежно від раси, статі, мови, релігії, національності, майнового стану, здоров'я, народження в шлюбі чи поза ним. Конвенція ґрунтується на таких принципах, як недискримінація, дотримання найкращих інтересів дитини, право на життя, виживання і розвиток та повага до поглядів дитини.

ДО СКАРБНИЧКИ СЛІВ

Декларація – офіційний документ, у якому викладено засади та програмні положення якоїсь організації.

Конвенція – договір між державами з якогось спеціального питання.

ухвалила Конвенцію про права дитини. Цей документ є не лише переліком прав дитини, а передусім всеосяжними обов'язками держав світу щодо дітей. За ст. 1 цього документа, дитиною є кожна людина до досягнення 18-річного віку. Конвенція виходить з того, що діти — рівноправні учасники суспільного життя, однак вони потребують спеціального захисту та піклування. Кожна дитина має рівні з іншими дітьми права, незалежно від раси, статі, мови, релігії, національності, майнового стану, здоров'я, народження в шлюбі чи поза ним. Конвенція ґрунтується на таких принципах, як недискримінація, дотримання найкращих інтересів дитини, право на життя, виживання і розвиток та повага до поглядів дитини.

Робота з підручником (схема) с. 242. Основні права дитини можна поділити на кілька категорій.

Робота в парах та індивідуальна робота

Індивідуальна робота

Рівень 1. «Я знаю та розумію» (для учнів, які потребують більшої підтримки та відтворення знань)

1. **Завдання «З'єднай пару».** З'єднайте лініями поняття з їхніми визначеннями:

1. Право на життя
2. Право на освіту
3. Право на повагу
4. Права людини

Ложливість навчатися та здобувати ня.

Основні свободи та можливості, які жать кожній людині від народження. хто не має права позбавляти людину я.

авлення до кожної людини з гідністю, лежно від її особливостей.

Відповідь: 1В, 2А, 3Г, 4Б

2. **Завдання «Доповни речення»:** Вставте пропущені слова у речення:

Права людини є _____, тобто належать усім людям.

Наші права не можна _____, вони є _____.

Одним із важливих прав дитини є право на _____.

Поважати права інших – це виявляти _____.

(Слова для довідки: універсальними, відібрати, невід'ємними, освіту, повагу)

Робота в парах «Життєві ситуації».

Отримують картку з описом певної життєвої ситуації, в якій може бути порушено або дотримано права людини.

Завдання для кожної пари:

- 1) Описати, яке право людини порушено або дотримано в цій ситуації. 2) Пояснити, чому це право є важливим для людини, яка опинилася в цій ситуації.
- 3) Запропонувати можливі шляхи вирішення проблеми (якщо право порушено).

Рівень 2 (для учнів із середнім рівнем підготовки).

Ситуація 1. У школі всі учні мають можливість висловити свою думку під час обговорення важливого питання. **(Реалізовано право людини на свободу думки та вираження поглядів.** Кожна дитина має право вільно висловлювати свою думку з будь-якого питання, що її стосується, і щоб ця думка була врахована. Школа, надаючи таку можливість, сприяє реалізації цього важливого права).

Ситуація 2. Друзі не прийняли нового хлопчика до своєї гри, тому що він розмовляє іншою мовою. **(Порушено право людини на недискримінацію та право на рівність.** Відмова у прийнятті до гри через мовні відмінності є дискримінацією за мовною ознакою. Всі діти мають право на рівне ставлення та участь у житті колективу, незалежно від їхньої мови, національності чи інших ознак. Також може бути порушено право на дружбу та спілкування).

Ситуація 3. Батьки піклуються про здоров'я своєї дитини та вчасно звертаються до лікаря. **(Реалізовано право дитини на охорону здоров'я та медичну допомогу.** Дитина має право на найвищий досяжний рівень здоров'я та на отримання медичної допомоги. Обов'язок батьків піклуватися про здоров'я своєї дитини та забезпечувати своєчасне звернення до лікаря є важливою складовою реалізації цього права. Також можна говорити про реалізацію права батьків на піклування про своїх дітей).

Ситуація 4. Дитині не дозволяють ходити до школи, бо її батьки вважають, що вона повинна працювати. **(У цій ситуації порушено право дитини на освіту.** Це право закріплено у багатьох міжнародних документах, зокрема у Конвенції про права дитини (стаття 28), а також у національному законодавстві більшості країн, включаючи Україну (Закон України «Про освіту»). Освіта є одним з основних прав кожної дитини, незалежно від її соціального походження чи економічного становища сім'ї).

Ситуація 5. Усі учні в класі мають право висловити свою думку під час обговорення. **(У цій ситуації реалізовано право людини на свободу думки та вираження поглядів.** Це право закріплено у статті 19 Загальної декларації прав людини та у статті 10 Європейської конвенції з прав людини. Для дітей це право також підкреслюється у статті 12 Конвенції про права дитини, яка передбачає право дитини вільно висловлювати свої погляди з усіх питань, що її стосуються, причому цим поглядам приділяється належна увага відповідно до віку та зрілості дитини).

Рівень 3 (для учнів із достатнім та високим рівнем підготовки).

Ситуація 5. Хлопчика ображають однокласники через його національність. **(У цій ситуації порушено право людини на недискримінацію та право на рівність.** Ці права закріплені у статті 1 Загальної декларації прав людини, яка проголошує, що всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах, без будь-якої різниці, включаючи національне походження. Також порушено **право на повагу до гідності особистості** (стаття 1 Загальної декларації прав людини) та **право дитини на захист від усіх форм дискримінації** (стаття 2 Конвенції про права дитини). Образи через національність є формою дискримінації та принижують гідність хлопчика).

Ситуація 6. Підлітку забороняють користуватися інтернетом вдома, навіть для навчання та виконання шкільних завдань, без будь-яких пояснень. **Яке право людини порушено?** **(Порушено право дитини на доступ до інформації** (стаття 17 Конвенції про права дитини) **та право на освіту** (стаття 28 Конвенції про права дитини), оскільки інтернет є важливим інструментом для навчання в сучасному світі.

Також може бути порушено **право на свободу думки та вираження поглядів** (стаття 12 Конвенції про права дитини), якщо заборона є необґрунтованою та не дає змоги дитині отримувати та поширювати інформацію).

Ситуація 7. Людина не може знайти роботу через свій вік, хоча має необхідні знання та досвід. Роботодавець відмовляє, прямо заявляючи, що шукає молодших працівників. Яке право людини порушено? (Порушено право на працю (стаття 23 Загальної декларації прав людини) та право на недискримінацію (стаття 2 Загальної декларації прав людини), зокрема дискримінація за віком).

Ситуація 8. Група старшокласників систематично ображає, принижує та поширює неправдиву інформацію про молодшого учня в школі. Вони також погрожують йому фізичною розправою та вимагають гроші. Яке право людини порушено? (Порушено право на повагу до гідності (стаття 40 Конвенції про права дитини). Булінг є формою приниження гідності та жорстокого поводження. **Право на захист від усіх форм насильства, жорстокого поводження та експлуатації** (стаття 19 Конвенції про права дитини). Погрози фізичною розправою та вимагання грошей є формами насильства та експлуатації. **Право на безпечне та сприятливе шкільне середовище.** Школа зобов'язана забезпечити безпеку всіх учнів. Також може бути порушено **право на освіту** (стаття 28 Конвенції про права дитини), якщо булінг створює для дитини нестерпні умови навчання).

Ситуація 9. Дівчинку-підлітку обманом вивозять за кордон, обіцяючи гарну роботу. Після приїзду у неї забирають документи, змушують працювати в нелюдських умовах, відбирають заробіток та погрожують розправою у разі спроби втечі. Яке право людини порушено? (Порушено численні права дитини та людини на свободу та особисту недоторканність (стаття 9 Загальної декларації прав людини, стаття 5 Європейської конвенції з прав людини, стаття 37 Конвенції про права дитини). Торгівля людьми є формою рабства та позбавлення волі. **Право на захист від усіх форм експлуатації та насильства** (стаття 19 та 34-36 Конвенції про права дитини). Примусова праця, відібрання заробітку та погрози є формами експлуатації та насильства. **Право на гідність** (стаття 1 Загальної декларації прав людини, стаття 40 Конвенції про права дитини). Поводження з дівчинкою як з товаром та нелюдські умови праці принижують її гідність. **Право на захист від торгівлі дітьми, дитячої проституції та інших форм сексуальної експлуатації** (стаття 34 Конвенції про права дитини)).

Вчитель. Дорогі діти! Сьогодні ми поговоримо про дуже важливу і, на жаль, болючу тему. Ми знаємо, що зараз в Україні йде війна, і це дуже складний час для всіх нас. Особливо важко дітям, адже війна, на жаль, може порушувати ваші права – те, що належить вам від народження і що ніхто не має права у вас забрати.

Ми вже знаємо, що у кожної дитини є **права** – право на життя, на освіту, на гру, на родину, на захист. Але коли приходить війна, ці права можуть бути знехтувані або жорстоко порушені.

Сьогодні ми розглянемо так звану **«Схему порушень прав дитини під час війни»**. Не лякайтесь цього слова «схема» – це просто спосіб краще зрозуміти, які саме права можуть бути порушені, і що ми можемо робити, щоб захистити себе та допомогти іншим.

Ми будемо говорити про це обережно, адже головне для нас – це ваша безпека та спокій. Важливо, щоб ви знали, що порушення прав – це неприпустимо, і завжди є ті, хто готовий вам допомогти. Розуміючи, що відбувається, ми стаємо сильнішими і можемо краще себе захистити. Важливо пам'ятати: **ви не одні, і ваші права завжди повинні бути захищені.**

Ця схема показує основні категорії та конкретні приклади порушень прав дитини, спричинених військовими діями.

ВІЙНА (Основна причина)

1. ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА ЖИТТЯ, ВИЖИВАННЯ ТА РОЗВИТОК

1. Загибель та поранення. 2. Недоїдання та погіршення здоров'я. 3. Відсутність доступу до медичної допомоги.

2. ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА ЗАХИСТ ВІД НАСИЛЬСТВА, ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ ТА ЗНЕВАГИ

1. Фізичне та психологічне насильство. 2. Викрадення, незаконне позбавлення волі, катування. 3. Використання дітей у військових цілях (діти-солдати, живий щит). 4. Примусове переміщення та депортація.

3. ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА ОСВІТУ

1. Перерване навчання (зруйновані школи, небезпека). 2. Загрози/покарання за використання рідної мови (на окупованих територіях).

4. ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА СІМЕЙНЕ ЖИТТЯ ТА ІДЕНТИЧНІСТЬ

1. Втрата батьків та близьких. 2. Розлука з сім'єю (вимушене переселення, депортація). 3. Позбавлення ідентичності (насильницьке «перевиховання»).

5. ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ (наслідок всіх попередніх порушень)

1. ПТСР (Посттравматичний стресовий розлад). 2. Погіршення психічного здоров'я (тривожність, депресія, страхи). 3. Емоційні та психологічні травми.

Вчитель. Привіт, молоді детективи та агенти безпеки! Сьогодні ви вирушаєте на дуже важливу місію під назвою **«Безпека»**. Наша мета – навчитися захищати себе та свої права в складні часи війни. На ігровому полі перед вами – шлях до «Безпечного Майбутнього». Щоб дістатися туди, вам доведеться пройти різні випробування, розпізнавати небезпеки та знати, як діяти. Кожна правильна дія наблизить вас до мети.

Діти по черзі витягують картки «Ситуація».

Приклади карток «Ситуація» (розроблені на основі схеми).

1. Ви чуєте сирену повітряної тривоги, а ви на вулиці. (Порушення права на життя)

2. Незнайомець пропонує вам цукерку і кличе подивитися кошенят у під'їзді. (Порушення права на захист від насильства)

3. Ваша школа зруйнована, і ви не можете вчитися. (Порушення права на освіту)

4. Ви втратили зв'язок з батьками під час евакуації. (Порушення права на сімейне життя)

5. Після гучних вибухів ви не можете заснути, вам постійно страшно. (Психологічні наслідки) 6. Ви бачите покинуту іграшку на дорозі. (Порушення права на життя)

7. Вас примушують говорити тільки російською мовою і зневажають українську. (Порушення права на освіту, ідентичність)

8. Ви відчуваєте, що вас ображають або б'ють старші діти. (Порушення права на захист від насильства)

9. Вам пропонують погратися у війну зі справжньою зброєю. (Використання дітей у військових цілях)

10. Ви не маєте можливості відвідати лікаря, хоча вам дуже погано. (Недоїдання та погіршення здоров'я)

Завдання:

1. Визначити, яке право порушено.

2. Запропонуй ПРАВИЛЬНУ дію. (Що потрібно зробити в цій ситуації, щоб захистити себе).

Приклади Дії:

1. Негайно йди в найближче укриття!

2. Ніколи не розмовляй з незнайомцями і нікуди з ними не йди!

3. Обов'язково розкажи про це дорослому, якому довіряєш!

4. Ніколи не чіпай незнайомі предмети!
5. Намагайся продовжити навчання, навіть онлайн!
6. Звернися до волонтерів або поліції, щоб знайти рідних!
7. Знайди того, хто може надати медичну допомогу!
8. Говори про свої почуття з дорослими!
9. Згадай телефони батьків та родичів!
10. Пам'ятай, що ти – це ти, і ніхто не має права тебе перевиховувати!

Обговорення:

1. Молодці! Ви чудово впоралися з місією. Що було найскладнішим?
2. Що нового ви дізналися сьогодні?
3. Які найважливіші правила безпеки ви запам'ятали?

Вчитель. Пам'ятайте, що ця гра – це лише тренування. У реальному житті завжди будьте уважними, обережними і не бійтеся звертатися по допомогу до дорослих. Ваша безпека – найголовніше!

V. Закріплення вивченого матеріалу

Гра КАХУТ Права людини та дитини

Коли Асамблея ООН прийняла Конвенцію про права дитини?

- ▲ 20 листопада 1989 р. ✓
- ◆ 20 листопада 1991 р.
- 20 листопада 1990 р.
- 20 листопада 1988 р.

З якого віку дитина володіє правами?

- ▲ після досягнення повноліття.
- ◆ з 6 років
- від народження ✓
- з 14 років

Згідно Конвенції дитиною є кожна людина до досягнення:

- ▲ 16 років
- ◆ 6 років
- 14 років
- 18 років ✓

Згідно з Конвенцією, дитина:

- ▲ обмежена у своїх правах порівняно з дорослими
- ◆ як дорослий має всі спектри основних прав і свобод людини ✓
- має більше прав ніж дорослі
- не має поки що ніяких прав

Який міжнародний документ став першою універсальною спробою визначити та закріпити основні права і свободи людини?

- ▲ Конвенція про права дитини
- ◆ Декларація прав людини і громадянина
- Велика хартія вольностей
- Загальна декларація прав людини ✓

Яка подія стала потужним поштовхом для створення Організації Об'єднаних Націй та прийняття Загальної декларації ?

- ▲ Перша світова війна
- ◆ Друга світова війна ✓
- Епоха Відродження
- Велика французька революція

Який міжнародний документ став першою універсальною спробою визначити та закріпити основні права і свободи людини?

- ▲ Конвенція про права дитини
- ◆ Декларація прав людини і громадянина
- Велика хартія вольностей
- Загальна декларація прав людини ✓

Яка подія стала потужним поштовхом для створення Організації Об'єднаних Націй та прийняття Загальної декларації ?

- ▲ Перша світова війна
- ◆ Друга світова війна ✓
- Епоха Відродження
- Велика французька революція

Яке з наведених прав НЕ є одним з основних прав дитини, згідно з Конвенцією ООН?

- ▲ Право на життя
- ◆ Право голосувати на виборах ✓
- Право на свободу думки і слова
- Право на освіту

Яке право людини гарантує можливість висловлювати свої думки та переконання?

- ▲ Право на працю
- ◆ Право на свободу думки і слова ✓
- Право на освіту
- Право на особисту недоторканність

VI. Підбиття підсумків уроку

Повернення до проблемного питання, поставленого на початку уроку. Чи знайшли ми на нього відповідь? **Чому ж так важливо мати певні правила та права?**

Сьогодні ми дізналися, що кожна людина, від самого народження, має певні важливі «чарівні крила» – права. І виникає питання: чому ж так важливо, щоб ці права були захищені правилами? Уявіть собі світ без правил у грі. Кожен би грав як хотів, постійно виникали б суперечки, і ніхто б не отримував задоволення. Так само і в житті. **Правила та права потрібні для того, щоб створити справедливий і безпечний світ для всіх.**

Узагальнююча бесіда:

Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?

Які права людини ви запам'ятали?

Чому важливо знати свої права та поважати права інших?

VII. Домашнє завдання (2 хвилини)

Рекомендації для вчителя:

1. Заохочуйте учнів обирати той рівень завдання, який їм найбільш цікавий та відповідає їхнім можливостям.

2. Наголосіть на тому, що головне – це не складність завдання, а розуміння та усвідомлення цінності прав людини.

3. При оцінюванні домашнього завдання враховуйте не лише правильність виконання, але й оригінальність та глибину розуміння теми.

4. Забезпечте можливість обговорення виконаних завдань на наступному уроці.

Ось варіанти домашнього завдання за рівнями до уроку «Чому права людини та дитини є цінністю?» для 6 класу:

Рівень 3. «Творю та дію» (для учнів з високим рівнем знань та творчими здібностями)

Завдання (на вибір):

Варіант 1. Плакат. Створіть невеликий плакат або листівку, яка закликає поважати права людини. Використовуйте малюнки, символи та короткі, зрозумілі гасла.

Варіант 2. Інтерв'ю. Уявіть, що ви берете інтерв'ю у дитини, чії права були порушені, але потім відновлені. Напишіть 3-4 запитання, які ви б їй поставили, та коротко сформулюйте можливі відповіді цієї дитини, підкреслюючи важливість захисту прав.

Варіант 3. Проєкт «Права в моїй школі». Проведіть невелике спостереження у своїй школі. Знайдіть один приклад ситуації, де права учнів дотримуються, та один приклад (можливо, потенційний або той, про який ви чули), де права можуть бути порушені. Коротко опишіть ці ситуації та запропонуйте одну ідею, як можна покращити ситуацію з дотриманням прав у школі.

VIII. Рефлексія (2 хвилини) «SMS другу». Учні уявляють, що їм потрібно написати коротке SMS-повідомлення другу про те, що вони дізналися на уроці про права. Яким би було це повідомлення?

Картка самооцінювання учениці/учня на уроці «Чому права людини та дитини є цінністю?»

Прізвище та ім'я: _____

Дата: _____

Що мені найбільше сподобалося на уроці:

Що було для мене найскладнішим:

Я хотів би/хотіла б дізнатися більше про:

Моя загальна самооцінка за урок: 😊 Дуже добре 😊 Добре 😞 Потрібно ще
попрацювати (Обведи смайлик, який найбільше відображає твою роботу)

Дякую за чесну самооцінку!

Кількість зірочок ти зібрав(ла) _____

7-8 класи

Автори: Герасимчук Дар'я Михайлівна, Радниця-уповноважена Президента України з прав дитини та дитячої реабілітації;

Бабенко Наталія Віталіївна, освітній експерт-консультант

Назва заходу: «Права дитини: твої можливості та твоя відповідальність» 7 клас

Мета: сформувати в учнів розуміння основних прав дитини, їхнього значення у повсякденному житті та навичок застосування прав на практиці, розвивати вміння захищати власні права і поважати права інших.

Завдання:

- Ознайомити учнів з основними правами дитини, закріпленими в Конституції України, Законі України «Про охорону дитинства» та Конвенції ООН про права дитини. Пояснити, що таке права дитини та чому вони важливі для фізичного, психічного, духовного, морального й соціального розвитку.
- Розвивати розуміння того, як змінюються права дитини з досягненням певного віку (14, 16, 18 років).
- Формувати практичні навички розпізнавання порушень прав у реальних ситуаціях та вміння діяти у випадках, коли права порушено.
- Сприяти формуванню правової свідомості та активної громадянської позиції.
- Розвивати критичне мислення, командну взаємодію, навички аргументації своєї позиції, та мирного вирішення конфліктів.

Хід заходу:

I. Організаційний момент

Емоційна розминка: «Право на настрій» — кожен учень називає своє ім'я і мімікою або одним словом висловлює свій настрій.

II. Мотиваційний вступ. Розповідь про повноваження і діяльність Радниці-Уповноваженої Президента з прав дитини та дитячої реабілітації

III. Бесіда про права дитини. Створення кластера «Права дитини»:

- Як ви розумієте поняття «права дитини»? Що таке права дитини?
- Чи однакові права у дітей і дорослих?
- Яким документом визначено права дитини?
- Який документ захищає права дітей в Україні?
- Які ви знаєте права дитини?

(Запис ідей на дошці, створення на дошці кластера «Права дитини»)

Далі перейти за QR-кодом, переглянути відео, визначити, які права ще не внесено до кластера? Доповнити кластер.

- Які 3 права вважаєте для себе найголовнішими?
- Якби могли додати нове право, що б це було?

IV. Практикум

1. Вправа «Права — Обов'язки — Міфи»

Розподіліть твердження, записані на картках, на права, обов'язки та міфи (неправильні твердження). Вибір аргументуйте.

Категорія: ПРАВА

1. Маю право на безпечні умови навчання.

2. Маю право на повагу до моєї гідності.
3. Маю право обирати друзів.
4. Маю право висловлювати власну думку.
5. Маю право на захист від насильства.
6. Маю право на відпочинок і дозвілля.
7. Маю право на приватність у переписці та особистих речах.

Категорія: ОБОВ'ЯЗКИ

1. Поважати права та свободи інших людей.
2. Дотримуватись правил школи.
3. Виконувати домашні завдання.
4. Берегти природу та навколишнє середовище.
5. Дотримуватись законів України.
6. Піклуватися про власне здоров'я.

Категорія: НЕПРАВИЛЬНІ ТВЕРДЖЕННЯ (МІФИ)

1. Маю право ображати інших, якщо у мене поганий настрій.
2. Маю право пропускати уроки, коли не хочу вчитись.
3. Маю право розголошувати особисту інформацію про інших без їхньої згоди.
4. Маю право брати чужі речі без дозволу, якщо вони мені потрібні.
5. Маю право критикувати зовнішність іншої людини, якщо це жарт.
6. Маю право завантажувати будь-які фільми чи ігри з Інтернету безкоштовно.
7. Маю право змушувати інших робити те, що я хочу.

2. Робота в групах:

- 1 гр: Як змінюються права дитини з 14 р?
- 2 гр: Як змінюються права дитини з 16 р?

(необхідно забезпечити: ватмани, маркери, можливість користуватися інтернетом)

Представлення проєктів. Обговорення.

3. Робота з ситуаціями (інтерактивна частина)

1) Робота в парах

Ситуація з Веронікою (слайд)

Вероніка, 14 років, хоче стати членкинею молодіжної організації, яка займається екологічними проєктами. Однак її батьки сумніваються і бажають, щоб вона зосередилася на навчанні, а не участі в організаціях.

- Завдання для пар: обговорити в парах і за 3 хвилини дати відповіді на запитання:
- Чи має Вероніка право самостійно вступити в молодіжну організацію?
- Якщо так, то як би вона могла переконати батьків, що це важливо?

- Після обговорення — пари об'єднуються в 4, обговорюють свої думки 3 хв, домовляються і формують спільний варіант.

- Четвірки озвучують свої відповіді: та четвірка, яка вправилась першою, починає. Інші її доповнюють, уточнюють.

- Загальне обговорення.

2) Робота в 3 групах

Завдання: ситуація з Артемом (слайд)

17-річний Артем вирішив розпочати підприємницьку діяльність — продавати чохла для смартфонів. Батьки підтримали ініціативу сина. Вони допомогли йому офіційно зареєструвати себе фізичною особою-підприємцем. Проте хлопець і його сім'я не вважають, що податки варто сплачувати, оскільки вони не довіряють державі.

- **Група 1:** Дослідити, чи набуває Артем повної цивільної дієздатності після реєстрації підприємцем.
- **Група 2:** Визначити, чи повинен Артем сплачувати податки і які саме.
- **Група 3:** Підготувати коротку інфографіку «Права та обов'язки підприємця до 18 років».

Презентація результатів: по 2 хв на групу (6 хв)

V. Рефлексія

1) *Завершити речення:*

«Сьогодні я дізнався/дізналася, що...»

«Моє право, яке я ціную найбільше, — це...»

2) *Вправа: «Моє право — моя дія»*

Кожен учень на стікері пише одне право, яке для нього важливе, та одну дію, якою він може допомогти, щоб це право поважали (у школі/вдома/онлайн-спілкуванні).

Стікери прикріплюють на дошку у вигляді «Дерева прав».

3) *Вправа «Світлофор»:*

Зелений — «Я знаю свої права і можу їх захистити»

Жовтий — «Я знаю, але ще не впевнений, як реалізувати»

Червоний — «Мені ще треба дізнатись більше»

(Учні прикріплюють відповідні стікери на дошку)

VI. Підсумок уроку

Лінк на презентацію:

<https://drive.google.com/file/d/1CZD5UbUNzY3VLavFyWoVCi5E55cTwlSw/view?usp=sharing>

7-8 класи. I місце

Автор: Мінакова Альона Сергіївна, вчитель української мови та літератури

Навчальний заклад: Комунальний заклад «Веселівський ліцей» Кетрисанівської сільської ради, Кропивницький район, Кіровоградська область

Назва заходу: Захід «Права дитини під час війни: говоримо, відчуваємо, діємо»

Мета:

- Застосувати інтерактивні форми та методи навчання (групова робота, аналіз ситуацій, дискусія), що сприяють активному залученню учнів до теми прав людини та формують навички критичного мислення.
- Ознайомити учнів із базовими правами дитини згідно з Конвенцією ООН; пояснити, які права особливо вразливі під час війни; навчити розпізнавати порушення прав дитини в реальних і змодельованих ситуаціях.
- Розвивати вміння аналізувати інформацію, формулювати висновки; формувати навички міжособистісного спілкування та роботи в команді; розвивати критичне мислення та здатність аргументувати власну точку зору.
- Забезпечити засвоєння ключових понять: права дитини, порушення прав, захист дітей під час війни; створити умови для практичного застосування знань у життєвих ситуаціях; активізувати мовлення та комунікативні навички.
- Виховувати повагу до прав людини, особливо до прав дітей; сприяти формуванню емпатії, толерантності, громадянської свідомості; виховувати відповідальність за власні вчинки та здатність до взаємодопомоги.

Очікувані результати: обізнаність з основними правами дитини та умінням їх відстоювати; розуміння того, як війна впливає на реалізацію цих прав; висловлення власної позиції щодо захисту прав людини.

Форми навчання: групова та парна робота, колективне обговорення, сторітелінг, інтерактивні онлайн-вправи, творчі проєкти (Canva, лепбук, дерево сили).

Методи: проблемно-пошуковий, ситуаційний аналіз, метод кейсів, робота з візуальним контентом, саморефлексія, метод проєктів, QR-квест.

Методичне забезпечення: мультимедійна презентація; Відеоматеріали з YouTube: «Будинок зі скалок» (2022); «Земля блакитна, ніби апельсин» (2020); «Діти, які вже ніколи» (2023); «Після дощу: Викрадені Путіним діти повертаються додому» (2023).

Роздаткові матеріали: витяги з Конвенції ООН про права дитини, картки для групової роботи, ситуації для вправи «Стіна прав», лист Марійки з укриття, QR-коди, стікери-листочки для дерева сили, сертифікати учасників, лепбук «Права дитини в умовах війни» (попередньо підготовлений).

Інструменти та платформи: Google Forms, IDroo, Canva, QR Code Generator.

Необхідне обладнання: мультимедійна дошка, доступ до Wi-Fi, смартфони учнів, роздруківки, стікери, маркери, коробочка-«скринька підтримки», фліпчарт.

Тривалість: 90-100 хвилин (розділено на два уроки).

Хід заходу:

I. Емоційний вхід. Активація знань учнів (10 хв)

1.1. Вправа: «Права навколо нас» — мобільний квест

Перед тренінгом у класі ховаються QR-коди, кожен веде до картинки (лікарня, школа, дитячий майданчик).

Завдання: знайти 3 коди, відповісти на питання:

Що, на вашу думку, означають ці картинки?

Чи це право є в моєму житті сьогодні?

А як війна може це змінити?

1.2. Вправа: «Чому ми тут сьогодні говоримо про це»

Демонстрація презентації (слайди 1-9)

1.3. Емоційний момент:

Читається лист 10-річної дівчинки з Харківщини, написаний в укритті до загиблого батька. (Додаток 1)

1.4. Групова вправа

У класі розміщена коробка (скринька), учні пишуть на стікерах або картках свої побажання, підтримку, слова добра для Марійки. Кожен кидає свої слова до скриньки — а потім вчитель читає їх уголос як колективне послання.

II. Практичний блок (60 хв)

2.1. Міні-бесіда

Що таке права дитини? Де вони записані?

Як ви думаєте, чи змінюються ці права під час війни?

Як ми можемо вплинути на дотримання прав інших?

Вчитель: Права дитини — це не побажання, а гарантовані норми, затверджені Конвенцією ООН. Вони діють і в мирний, і у воєнний час. Однак війна дуже часто порушує ці права, і про це потрібно знати, щоб захищати себе й інших.

2.2. Робота в групах

Кожна група отримує картку з правом (життя, освіта, сім'я, захист від насильства тощо). Завдання: прочитати своє право, сформулювати його простими словами. Навести приклад, як саме це право було порушене на війні (реальна ситуація, випадок з новин, історія з фільму тощо). Дати відповідь на питання:

Що можна зробити, аби це право захистити?

(реальна ситуація, випадок з новин, історія з фільму і тому подібне діти шукають за допомогою телефонів і закріплюють посилання на дошці IDroo <https://app.idroo.com/uk/boards/rQTq7kUun4> (Додаток 2)

2.3. Сторітелінг: «Права дітей в українському кіно»

Разом з учнями переглядаємо фрагменти українських фільмів. Після перегляду обговорюємо наступні питання:

Які права дитини були порушені у фільмі?

Які обставини призвели до порушення цих прав?

Які наслідки мали ці порушення для дитини?

Як можна було б запобігти таким порушенням?

Фільми для аналізу:

1. «Будинок зі скалок» (2022) <https://www.youtube.com/watch?v=fHuRIn0KC8A>

Сюжет: Документальний фільм про дітей, які перебувають у притулку на сході України через війну та складні сімейні обставини.

Порушені права: Право на сімейне життя, захист від насильства, право на освіту.

Обговорення: Як війна впливає на життя дітей? Яку роль відіграють соціальні служби у захисті прав дитини?

2. «Земля блакитна, ніби апельсин» (2020)

<https://www.youtube.com/watch?v=lbGU34RQeuk>

Сюжет: Історія родини, яка живе в зоні бойових дій на Донбасі та знімає фільм про своє життя.

Порушені права: Право на безпеку, освіту, вільне вираження думок.

Обговорення: Як творчість допомагає дітям справлятися з травмами війни?

3. «Діти, які вже ніколи» (2023) <https://www.youtube.com/watch?v=E2Y0ueHPkj0>

Сюжет: Фільм-розслідування про дітей, які загинули внаслідок російської агресії в Україні.

Порушені права: Право на життя, захист від насильства.

Обговорення: Які міжнародні механізми існують для захисту прав дітей під час війни? (Посилання у [YouTube](#))

4. «Після дощу: Викрадені Путіним діти повертаються додому» (2023) **https://www.youtube.com/watch?v=V8h7xcZ9R_Q**

Сюжет: Документальний фільм про українських дітей, яких незаконно вивезли до Росії та які повернулися додому.

Порушені права: Право на ідентичність, захист від викрадення, право на сім'ю.

Обговорення: Які права були порушені в процесі депортації дітей? Як міжнародне право реагує на такі випадки?

2.4. Вправа «Стіна прав»

На дошці прикріплені листи з написаними правами дитини (по одному на аркуші: «Право на освіту», «Право на захист», «Право на родину», «Право на медичну допомогу», «Право не бути примусово переміщеним» тощо). Учні читають запропоновані їм ситуації, визначають, яке право порушено, прикріплюють до потрібного аркуша і пояснюють свій вибір. (Додаток 3)

2.5. Опитувальник Google Form.

Учні заповнюють форму та отримують сертифікати, в залежності від кількості набраних балів

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdmN_j5KYJOS35f-ZOVcWm8WtVYV5ppNhY7vn7plx1FPTNpWA/viewform?usp=sharing&ouid=113738554622187057554

Структура оцінювання рівня знань для отримання сертифікату

10–12 правильних — «Захисник прав дитини»

7-9 правильних — «Знавець прав дитини»

5-6 правильних — «Юний правознавець»

менше 5 — перегляньте Конвенцію ООН разом із класом

2.6. Робота з попередньо виготовленим лепбуком «Права дитини в умовах війни»

(діти розглядають розділи лепбуку та виконують завдання, які вони містять)

2.7. Креативна робота: «Після війни я мрію...» (20 хв)

Canva-карта мрій: «Мої права у майбутній мирній Україні»

<https://www.canva.com/design/DAGoj11gAPo/1glqHQpnh-zq66qfvs9dcg/edit>

III. Завершення + рефлексія (10 хв)

3.1. Вправа: «Дерево сили»

Кожен учень пише на листочку:

Моє улюблене право

Що я можу зробити для себе / інших

Одне слово, що асоціюється з тренінгом

3.2. Буклет «Пам'ятка»

3.3. Останнє коло: «Я сьогодні зрозумів/ла, що...»

Використана література та джерела:

Конвенція ООН про права дитини

Посібник «Права дитини в мирний час і впродовж війни»

<https://drive.google.com/file/d/11ZrKrGfVAXC-E3DDPJQFWS310esk2Csm/view>

Закон України «Про охорону дитинства»

Відео з Docudays UA та UNICEF

UNICEF Ukraine: <https://www.unicef.org/ukraine>

Платформа «Діти війни» <https://childrenofwar.gov.ua>

Власні авторські розробки

Листування та спогади дітей, зібрані у проєктах «Діти війни»

Презентація:

<https://drive.google.com/file/d/1CZD5UbUNzY3VLavFyWoVCi5E55cTwiSw/view?usp=sharing>

д

7-8 класи. II місце

Автор: Мірошніченко Клавдія Олександрівна, вчитель історії та громадянської освіти

Навчальний заклад: Мушіївська загальноосвітня школа I-III ступенів Хорольської міської ради Лубенського району Полтавської області

Назва заходу: Урок «Права дитини в мирний час і впродовж війни»

Мета:

- знайомити учнів із Конвенцією про права дитини, поглибити знання учнів про права і обов'язки дітей, їх важливою роллю в житті суспільства, сприяти усвідомленню ними найбільш важливих понять і термінів юридичної науки («конвенція», «декларація», «права дитини»);
- сприяти формуванню у дітей цінностей, таких як права та свободи людини і громадянина;
- виробити в учнів уміння: використовувати правові знання для реалізації і захисту своїх прав, свобод та законних інтересів; оцінювати і регулювати свої взаємини з іншими; здійснювати вибір моделі поведінки у повсякденних життєвих ситуаціях, орієнтуючись на норми права, що стосуються неповнолітніх;
- опрацьовувати окремі положення нормативно-правових актів;
- застосовувати на правовому матеріалі критичне мислення, аналіз, синтез, оцінку, рефлексію, уміння спілкуватись, дискутувати, розв'язувати проблеми, сформувати навички правомірної поведінки;
- прищепити учням інтерес до права, заохотити їх до свідомого використання, застосування й дотримання правових норм;
- сприяти вихованню патріотичних почуттів, поваги до Конституції України, прав і обов'язків людини та громадянина;
- поширенню правової культури та освіченості в учнівському середовищі.

Очікувані результати:

Після цього уроку учні зможуть:

- пояснювати, що таке міжнародні стандарти в галузі прав дитини та називати їх;
- характеризувати права дитини;
- розкривати зміст таких понять, як свобода, права дитини, декларація, конвенція;
- пояснювати гарантії та визначати механізми захисту прав дітей;
- удосконалювати навички роботи з джерелами інформації (нормативно-правові акти, публікації ЗМІ);
- використовувати конституційно-правові норми Конституції України та Конвенції про права дитини для аналізу та розв'язання життєвих ситуацій.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань, умінь та навичок.

Вид уроку: урок-діалог з використанням мультимедійних технологій.

Обладнання уроку: дошка, мультимедійний проєктор, презентація «Права дитини в Україні», картки «Правовий словник», роздатковий матеріал по темі «Права дитини».

Література: Конвенція ООН про права дитини, Конституція України, посібник «Права дитини в мирний час і впродовж війни».

Хід заходу

I. Організація навчальної діяльності

Повідомлення мети та цілей уроку

II. Актуалізація наявних знань

Метод «Шкала думок»

Вчитель: Як ви гадаєте, що є найціннішим скарбом планети Земля?

Обговорення. Учні по черзі висловлюють припущення і обґрунтовують свої відповіді.

Вчитель: Так, людина – найцінніший скарб. Кожен із вас – особистість, і саме такої людини як ви, більше немає і не буде на цій Землі.

Проте, пройшло не одне тисячоліття, поки людство зрозуміло цю істину і прийняло закони, які оберігають дитину – наше найбільше багатство і наше майбутнє.

А зараз спробуємо з'ясувати тему нашого сьогоднішнього уроку (на екрані висвітлюються слайди, що стосуються теми уроку). Виходячи з тематики слайдів, визначте тему уроку.

Вчитель: Отже, наш урок присвячений правам дитини в мирний час і впродовж війни.

III. Мотивація навчальної діяльності

Вправа « Дерево очікувань».

- Чого ви очікуєте від роботи сьогодні на уроці?

Учні висловлюють свою думку.

- Я очікую...(що на уроці буде цікаво).
- Я дізнаюся...(про щось корисне, важливе, які права ми маємо, куди слід звертатись за допомогою у випадку порушення своїх прав).
- Я би хотів(-ла) навчитися.... (правильно вирішувати життєві ситуації, пов'язані з порушенням прав дитини, покращити навички роботи з документами).
- Метод «Асоціативний куц».
- Як ви розумієте поняття «права дитини»? Які асоціації у вас виникають?

Вчитель: Ця тема дуже важлива і актуальна, адже ви дізнаєтеся більше про свої права, знайдете ключ до щасливого й гідного життя. Ти і твої права – важливі незалежно від будь-яких обставин, навіть тоді, коли спалахують війни чи інші негаразди. Ми, з'ясуємо, як не допустити й за потреби захистити свої права, як завдяки знанням здобути силу, що дозволить встояти в найбуремніші часи. Захищати свої права та права інших – надзвичайно важливо.

Отже, запрошую Вас в захопливу подорож по Всесвіту прав дитини, де ви дослідите, як можна захищати себе та своїх друзів, щоб ніщо не заважало вам жити впевнено.

IV. Виклад нового матеріалу

План уроку

1. Які права мають діти та чому важливо про них знати.
2. Як війна впливає на права дітей.
3. План дій у випадку порушень прав дитини.

1. Які права мають діти та чому важливо про них знати.

Вправа «Мікрофон»

Учням пропонується дати відповідь на питання « Хто я?». Усі відповіді записуються на індивідуальній листівці: а) мене звать; б) мій вік; в) цікаві факти про мене; г) я маю право на...

Висновок: які думки повторюються найчастіше.

Рефлексія: учням пропонується висловитися з приводу того, чому такими різними були відповіді на одне питання.

Вправа «Людина моїми руками»

З аркуша паперу, не використовуючи ніяких засобів «вирізати» силует людини.

Робота в групах

-Чому так сталося, що силуети всі різні?

-Чи не виникає у вас бажання захистити ці силуети від небезпеки? Як це можна зробити?

Дітям пропонується накрити аркуш своїми руками і подумати, хто, що і як може захистити їх, таким чином підвівши до висновку, що захистом слугують права.

Робота з документом.

Завдання: 1) Знайдіть в Конвенції про права дитини, хто така дитина з погляду права. 2) Що це означає?

- Діти мають право — на освіту, медичну допомогу, відпочинок, захист.
- Діти мають обов'язки — відвідувати школу, сумлінно вчитися, піклуватися про своє здоров'я, поважати дорослих, дбати про природу, не ображати інших дітей.
- Держава та дорослі повинні піклуватися про дітей.

Практичне завдання «Великі справи починаються з маленьких кроків»

Алгоритм дії: 1) намалюй себе в центрі аркуша; 2) навколо себе розмісти свої права та обов'язки (зліва – права, справа – обов'язки; 3) намалюй свої права; 4) намалюй свої обов'язки; 5) розфарбуй і підпиши кожен малюнок.

Вправа «Поміркуй»

1. Яке право для тебе найважливіше?
2. Який обов'язок тобі виконувати найлегше?
3. Як ти можеш допомогти іншим дітям знати свої права?

Приєм «Які твердження правильні, а які неправильні»

1. Лише дорослі відповідають за права дітей.
2. Якщо дитина не знає про свої права, вона не зможе ними користуватися.
3. У разі порушення прав дитини ніхто не зможе їй допомогти.
4. Діти повинні мати можливість звернутися за захистом своїх прав.
5. Якщо дорослі не виконують своїх обов'язків, права дітей можуть бути порушені.
6. (Відповіді: правильні твердження 4, 5; неправильні – 1, 2, 3.

Інформаційне повідомлення

Діти, як і дорослі, мають свої права, але часто їхній голос не чують. 20 листопада 1989 року ООН ухвалила дуже важливий документ – Конвенцію про права дитини. Цей договір, який встановлює, що кожна дитина на планеті має певні права, і ці права потрібно захищати. І хоча цій конвенції передували й інші ініціативи – Женевська декларація прав дитини 1924 року та Декларація ООН про права дитини 1959 року, лише Конвенція про права дитини є обов'язковою для всіх держав світу, окрім США. Це найбільш універсальний міжнародний договір в історії людства. Конвенція містить 54 статті, які закріплюють 42 права дитини.

Метод «Навчаючи – вчусь». Робота з термінами

Конвенція про права дитини — документ особливого соціально-етичного значення, бо стверджує визнання дитини частиною людства, неприпустимості її дискримінації. Вона проголошує пріоритет інтересів дітей перед потребами держави, суспільства, релігії, сім'ї. У ній спеціально виділено необхідність особливої турботи держави і суспільства про дітей: сиріт, людей з інвалідністю, біженців, правопорушників. Це правовий документ високого міжнародного стандарту. У ньому дитина проголошена повноцінною і повноправною особистістю, самостійним суб'єктом права.

Метод «Коло думок»

1. Дайте визначення поняттям «декларація» та «конвенція».
2. Чим вони відрізняються?
3. Про який основний закон, де записані права, свободи та обов'язки громадян України, ми не згадали?

Висновок. У кожній державі є один найважливіший закон. Це — Конституція. Від неї залежить щастя та доля народу і кожної людини. Кожен громадянин має добре знати цей закон, розуміти його, виконувати, охороняти й поважати.

Інтерактивна вправа «Права дитини – витвір мистецтва»

Діти сідають у коло. Пропонуються питання закритого типу «так» або «ні». Вони не виголошують свою відповідь уголос: якщо вони подумки відповідають «так» — плескають у долоні, якщо «ні» — не плескають.

Запитання:

1. Ви відпочивали в Карпатах?
2. Ви любите грати в настільні ігри?
3. Ви маєте брата /сестру?
4. Ви маєте таємницю?
5. Ви відвідуєте гурток / секцію?
6. Ваша рідна мова українська?
7. Ваше ім'я починається з літери «А»?
8. Що вам вдалося дізнатися одне про одного?
9. Які права дитини простежуються в запитаннях?

Завдання : обрати навмання картку із зображенням прав дитини, які задекларовані в конвенції. Одна дитина витягує одну картку.

Після ознайомлення з картою, учні обговорюють права дитини (який малюнок яке право ілюструє?)

В чотири конверти з написами: «Ми діти, і ми маємо право брати участь», «Ми діти, і ми маємо право реалізовувати власний потенціал», « Ми діти, і ми маємо право жити добре», «Ми діти, і ми маємо право бути неушкодженими» діти впорядковують права за цими чотирма групами. Після того , як діти визначилися, відбувається коротке обговорення, під час якого вони презентують свою скульптуру права.

Вправа «Сенкан»

Складіть п'ятирядковий неримований вірш « Права дитини» за схемою:

- 1 рядок – слово – тема (іменник)
- 2 рядок – 2 прикметники (означення теми)
- 3 рядок – 3 дієслова (активність, дія, пов'язана з темою)
- 4 рядок – фраза з чотирьох слів (розуміння теми або ставлення до теми)
- 5 рядок – слово – висновок (іменник, синонім або висновок до теми).

Гра «Правознавець»

Завдання: Якби ти міг (могла) додати нове правило до Конвенції про права дитини, щоб це було? Чому воно важливе? Напиши коротке пояснення й придумай символ цього права.

Інформаційне повідомлення

Конвенція визначає не просто перелік прав дитини, а насамперед комплекс зобов'язань, які держави повинні виконувати щодо дітей. Її головний принцип полягає

в тому, що діти – це не зменшена версія дорослих із так само зменшеним обсягом прав, а повноправні члени суспільства з додатковими гарантіями захисту. Конвенція відображає сучасне розуміння дитинства не лише як підготовчого етапу до дорослого життя, а і важливої та цінної частини людського існування.

Метод «Скрайбінг»

- Відкрий текст Конвенції ООН про права дитини й обери три права дитини, які ти вважаєш найголовнішими для себе. Намалюй невеличку картину, яка б показувала. Як ти розумієш кожне право. Напиши під кожним малюнком, яке це право і чому воно важливе.

Практичне завдання. Робота в групах

Проаналізувати ситуації та дати відповіді на запитання.

Ситуація 1.

Марія – 14-річна дівчинка, яка живе в маленькому селі. Вона дуже любить навчатися та мріє стати лікаркою. Дівчинка живе лише з мамою, яка сама забезпечує родину й тому багато працює. Марія щодня доглядає молодших братів і сестер, готує їжу та прибирає. Вона майже не має часу ходити до школи, а іноді мама взагалі не відпускає її на уроки, бо вдома багато роботи.

Ця ситуація непокоїть учительку Марії, і вона вирішує втрутитися.

- Яке право дитини порушується в цій ситуації?
- Чи має мама Марії рацію? Чому?
- Що може зробити вчителька, щоб допомогти Марії?
- Як можна підтримати такі сім'ї, щоб діти могли здобувати освіту? Чи має держава втручатися?

Ситуація 2.

Вероніка, 14 років, хоче стати членкинею молодіжної організації, яка займається екологічними проектами. Однак її батьки сумніваються і бажають, щоб вона зосередилася на навчанні, а не участі в організаціях.

- Чи має Вероніка право самостійно вступати в молодіжні організації?
- Як дівчинка може пояснити батькам важливість участі в таких організаціях для її розвитку?

Робота з презентацією «Права дитини в Україні»

-Які закони в Україні захищають права дітей?

Вправа «Дерево прав».

Розглянь дерево на гілках якого є відповідні позначки. Під кожною позначкою напиши відповідне право дитини, яке вона символізує.

Метод « Синтез думок »

Які є права людини та їх класифікація за допомогою інтерактивної вправи за посиланням <https://wordwall.net/uk/resource/66104635>

2. Як війна впливає на права дітей

Інформація вчителя.

Війна — це слово, яке має безліч асоціацій та значень та яке викликає біль, страждання та невідоме майбутнє. Історія знає чимало війн через економічні, політичні, національні та інші причини. Але через війни в першу чергу страждають діти та люди.

Війна знищує життєві та культурні цінності, які досягалися протягом багатьох століть. А ще війна порушує права людини, а найгірше — віднімає їх.

Бесіда за запитаннями

1. Чи може людство жити без війн?

Подумайте, будь ласка, з яким словом у вас характеризується словосполучення «права людини» за допомогою сервісу <https://www.menti.com/algwiny7jw7t> .

Учитель. Права людини — це моральні права, які має кожна особа у світі просто лише завдяки тому, що він або вона є людиною.

24 лютого 2022 року назавжди закарбується в пам'яті кожного українця. Наше життя в одну мить змінилося, і найжахливіше, що у нас відбирають найцінніше — право на життя.

Давайте з'ясуємо, які права порушуються або можуть бути обмежені під час збройного конфлікту.

Метод «Навчаючи — вчуся» (вивчаємо терміни)

Збройний конфлікт — це між державами або ворогуючими сторонами в межах території однієї держави, як правило за підтримки ззовні.

Внутрішні та міжнародні конфлікти і війни — це форми збройного протистояння, які відрізняються за масштабом та участю держав і сторін.

Міжнародні конфлікти виникають між різними державами та зазвичай пов'язані з зовнішньою політикою, військовою агресією чи боротьбою за ресурси або території.

Метод «Мікрофон»

- Як збройний конфлікт може порушувати базові права: право на життя, свободу, безпеку, освіту.

Наведіть приклади порушень прав людини під час війни

(насильство, примусові переселенці, знищення інфраструктури)

Обговорення: Чому саме діти страждають найбільше від війни

Інформаційне повідомлення «Права дитини під час війни»

Діти є однією з найбільш вразливих категорій населення під час війни. Через їхню залежність від дорослих та незрілість, вони особливо страждають від руйнівних наслідків збройних конфліктів. Основні аспекти вразливості дітей під час війни включають:

1. Примусове залучення до бойових дій

Діти можуть бути насильно мобілізовані або змушені брати участь у військових діях. Це стосується і хлопців, і дівчат, яких використовують не лише як солдатів, але й у допоміжних ролях, таких як носії, кухарі, розвідники або навіть сексуальні раби. Це порушує їхні основні права та залишає глибокі психічні травми.

Приклад: у багатьох країнах, таких як Конго та Південний Судан, діти стають жертвами збройних угруповань, які примусово вербують їх до своїх лав.

2. Позбавлення сім'ї

Під час війни діти можуть втрачати своїх батьків чи опікунів через смерть, розлучення або викрадення. Це призводить до того, що вони залишаються беззахисними перед небезпеками, такими як голод, насильство або експлуатація. Багато дітей стають біженцями або внутрішньо переміщеними особами.

Приклад: діти в Україні прифронтових зон, фронтових або окупованих територій.

3. Втрата доступу до освіти

Під час війни школи можуть бути зруйновані або використовуватися у військових цілях, що робить їх небезпечними для дітей. Через відсутність доступу до освіти діти не

можуть здобувати знання та навички, які необхідні для їхнього майбутнього, а це впливає на ціле покоління.

Приклад: В Україні, згідно з даними ЮНІСЕФ, понад 1,5 мільйона дітей втратили доступ до нормального навчання через руйнування шкіл або переміщення під час війни.

4. Втрата доступу до медичної допомоги

Збройні конфлікти призводять до руйнування медичної інфраструктури, що робить медичну допомогу недоступною або обмеженою для дітей. Вони часто не мають доступу до життєво необхідних ліків, вакцинацій або лікарів, що збільшує ризик смертності від хвороб та поранень.

5. Психологічна травма

Діти, які стали свідками насилля, бомбардувань або втратили близьких, часто страждають від посттравматичного стресового розладу (ПТСР), депресії та інших психічних захворювань. Їхнє дитинство руйнується, і багато хто з них залишається емоційно та психічно травмованими на все життя.

Міжнародні організації, такі як ЮНІСЕФ та Червоний Хрест, активно працюють над тим, щоб захистити права дітей під час війни та забезпечити їм доступ до основних послуг, проте обсяг проблем лишається величезним.

Творче завдання

Підготуй маленький «план» дій, щоб убезпечити школи та лікарні під час війни.

План безпеки школи

1. Облаштуй укриття
2. Під час ракетного обстрілу – залишайся вдома
3. Розповісти дорослим. Якщо біля школи ходять підозрілі для мене люди.
4. Обговорити з учителькою правила поведінки під час сигналу «Повітряна тривога»...

Вчитель:

Пам'ятка для дітей під час воєнних дій

Ти — сильний(-а) і ти впораєшся з будь-якими труднощами.

Твої почуття важливі, і ти маєш право їх виражати.

Ти заслуговуєш на любов і підтримку своїх рідних.

Ти можеш знайти спокій навіть у складні моменти.

Ти здатний(-а) подолати свої страхи.

Ти маєш право бути в безпеці.

Ти можеш контролювати свої думки.

Ти віриш у себе і свої сили. Кожен день наближає нас до миру.

4. План дій у випадку порушень прав дитини

Метод «Коло ідей»

Якщо твої права порушують або вони можуть бути порушені, куди необхідно звернутись для захисту своїх прав.

Складання схеми алгоритму дій:

Близького кола: дорослого, якому ти довіряєш — батьків, інших родичів, учителів, сусідів тощо.

Громадських організацій: Регіонального центру прав людини(rchr.sev@gmail.com), Благодійного фонду «Голоси дітей», Української мережі за права дитини.

Держави: зателефонуй на гарячу лінію 102, усно звернися до найближчого відділення поліції, подай заяву онлайн; якщо тобі 14 років — зателефонуй на Безплатну правову допомогу: 0 800 213 103; зателефонуй на гарячу лінію Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: 0800-50-17-20.

Міжнародних установ: (лише за особливих обставин і тільки після того, як всі інші способи не спрацювали) 1. Комітету ООН з прав людини; 2. Європейського суду з прав людини.

V. Закріплення та узагальнення матеріалу

Вправа «Виконай тест»

1. Що таке права дитини?

- А) Це обмеження для дітей, щоб вони не заважали дорослим
- Б) Це положення, що дають більше обов'язків, ніж прав
- В) Це права кожної дитини, незалежно від її обставин
- Г) Це права, які можна втратити за погану поведінку

2. Для кого написана Конвенція ООН про права дитини

- А) Тільки для підлітків від 13 до 18 років
- Б) Для дорослих, щоб контролювали дітей
- В) Для всіх дітей
- Г) Для домашніх улюбленців

3. У якому році була ухвалена Конвенція ООН про права дитини?

- А) 1959
- Б) 2000
- В) 1989
- Г) 1965

4. Які права закріплені Конституцією України для дітей?

- А) Право на освіту
- Б) Право на бізнес
- В) Право на телефон
- Г) Право на рівність
- Д) Право на політику
- Е) Право на захист

5. Що таке факультативні протоколи до Конвенції ООН про права дитини?

- А) Додаткові правила для звернення дітей до міжнародного суду
- Б) Додаткові правила для дітей з особливими потребами
- В) Документи, які можна ігнорувати, якщо хочеш
- Г) Це додаткові угоди, які доповнюють Конвенцію ООН про права дитини

6. Скільки статей містить Конвенція ООН про права дитини?

- А) 30
- Б) 45
- В) 54
- Г) 99

7. Для кого написана Конвенція ООН про права дитини?

- А) Для дітей
- Б) Для держави
- В) Для дорослих
- Г) Усі відповіді правильні

8. Чому Конвенція ООН про права дитини важлива для всього світу?

- А) Вона допомагає зробити дитинство безпечнішим і щасливим для всіх дітей
- Б) Вона охоплює права тільки багатих дітей
- В) Вона дозволяє дітям вирішувати все без допомоги дорослих
- Г) Вона важлива лише для країн, де є війни

9. Які з перелічених прав є правами дитини?

- А) Право мати останні новинки смартфонів і ноутбуків

- Б) Право на вибір професії після 18 років
 - В) Право на освіту, відпочинок і захист
 - Г) Право лягати спати, коли заманеться, навіть опівночі
10. Які права не є частиною прав дитини за Конвенцією ООН?
- А) Право на освіту
 - Б) Право на захист від насильства
 - В) Право на працю в будь-якому віці
 - Г) Право на участь у важливих рішеннях

VI. Підсумки уроку

Метод «Шкала думок»

- Назвіть дві-три причини вивчати права дітей та механізми їхнього захисту.
- Чи захищені права дітей в Україні?

Рефлексія

Вправа «Нове, цікаве, корисне...»

Що для мене на уроці було новим?

Що для мене на уроці було цікавим?

Що для мене було корисним?

VII. Домашнє завдання

Підготуйте інтерв'ю або репортаж на тему «Діти і війна: як суспільство може допомогти».

7-8 класи. III місце (I)

Автор: Борка Надія Василівна, вчитель історії, громадянської освіти та правознавства

Навчальний заклад: Річанський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів Великобичківської селищної ради Рахівського району Закарпатської області

Назва заходу: Урок «Права дитини в мирний час і впродовж війни»

Мета:

- здійснити огляд прав дитини в контексті Конвенції прав дитини;
- формувати в учнів уміння захищати свої права цивілізованим шляхом.
- навчити, яким чином здійснювати захист прав дитини під час війни, де отримати підтримку та захист прав дитини;
- пояснити, як війна впливає на реалізацію прав дітей.

Розвивальна мета:

- спонукати здобувачів освіти до критичного мислення;
- розвивати вміння аналізувати різні джерела інформації та аргументувати власну думку;
- аналізувати життєві ситуації та самостійно робити висновки.

Виховна мета:

- сприяти вихованню патріотичних почуттів, поваги до Конституції України, прав і обов'язків людини та громадянина;
- виховувати громадську свідомість, повагу до прав людини та солідарність з дітьми, які постраждали від війни.

Тип уроку: комбінований

Вид уроку: урок-діалог з використанням мультимедійних технологій, медіаресурсів, інтерактивних методів роботи

Обладнання уроку: дошка, мультимедійний проєктор, ноутбук, електронна опорна презентація «Права дитини в мирний час та впродовж війни», дидактичний матеріал.

Дидактичне забезпечення: Конституція України, витяг з Конвенції ООН про права дитини, роздруковані тексти статей, заготовки: карта України, правові портрети, картки.

Очікувані результати:

Після уроку здобувачі освіти зможуть:

- характеризувати права дитини;
- розкривати зміст таких понять: війна, права дитини, декларація, конвенція;
- пояснювати гарантії та визначати механізми захисту прав дітей;
- використовувати конституційно-правові норми Конституції України та Конвенції про права дитини для аналізу та розв'язання життєвих ситуацій.

Хід заходу

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ.

1.Привітання.

2.Повідомлення теми, мети та завдань уроку

3.Запис теми уроку, епіграф до уроку (*власний авторський вірш, автор Надія Борка*)

I. Право на *життя*, від початку дане Богом.

Бо в нього ми приходимо лише раз.

Не зазіхай на нього, ні тепер, ні згодом,

Бо живеш, *людино*, в дуже важкий час.

II. Перше право на *життя*,

Це безцінний скарб *дитини*.

Та краде його *війна*,

Бо вмирають діти ще малими.

III. Право на захист має дитина

Майбутнє держави — це саме вона.

Захисти мене, СВИТЕ, від терориста!

Щоб не порушувались більше мої права.

(хвилиною мовчання вшануємо пам'ять загиблих дітей та всіх, хто загинув внаслідок збройної агресії росії.)

4.Ознайомлення з планом роботи на уроці

1. Права дитини в мирний час.

2. Права дитини під час війни чи порушені вони?

3. Роль міжнародних організацій та правових актів для захисту прав дитини.

4. Забезпечення та реалізація прав дитини в Україні в умовах війни.

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ.

Випереджальне завдання (дослідницько-рольова гра) «Хто Я? Я встановлюю право і захищаю його» (матеріал використано з посібника «ПРАВА ДИТИНИ В МИРНИЙ ЧАС І ВПРОДОВЖ ВІЙНИ» ст. 7)

Для гри обираємо 4 учасників, які заповнюють правовий портрет.

1. Уяви себе героєм (герої – БОГ, БАТЬКИ (мати, батько), ДЕРЖАВА) здобувачі освіти заповнюють правовий портрет *Хто я?*

Наприклад:

У даному портреті вказати :

1. Держава (Україна)

1. Як мене звать? (УКРАЇНА)

2. Мій вік. (34 роки)

3.Цікаві факти про мене (Незалежна, суверенна, демократична...

4.Я встановлюю право і захищаю його (як саме захищаю?)

1.Як мене звати (БОГ)

2.Мій вік

3.Цікаві факти про мене....(розповідь дитини)

4.Я встановлюю право і захищаю його.....(розповідь дитини)

1.Як мене звати (БАТЬКИ)

2.Мій вік

3.Цікаві факти про мене

4.Я встановлюю право і захищаю його.....

1.Як мене звати (УКРАЇНА,ДЕРЖАВА)

2.Мій вік

3.Цікаві факти про мене

4.Я встановлюю право і захищаю його.....

II. Інші здобувачі освіти вибірково отримують картки з малюнками, опрацьовують їх (відповідають на запитання із картки)

IV. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

План уроку

Розповідь вчителя

- 1.Права дитини в мирний час.
- 2.Права дитини під час війни чи порушені вони?
- 3.Роль міжнародних організацій та правових актів для захисту прав дитини .
- 4.Забезпечення та реалізація прав дитини в Україні в умовах війни.

Дитина – це людина, якій не виповнилося ще 18 років. Це визначення дає Конвенція ООН про права дитини. Дитиною вважається особа у віці до 18 років, причому до 14 років вона вважається малолітньою, а з 14 до 18 — неповнолітньою
Дитинство – це найважливіший, самобутній, неповторний період становлення особистості. Тому саме дитина потребує найбільшої уваги та захисту. Сьогодні ми з вами поговоримо про права дитини та проблеми захисту прав дитини.

Права дитини – це система можливостей необхідних для розвитку та існування дитини. (робимо запис у зошит)

Тому, знати свої права — це важливо.

Дитина чи людина, яка знає свої права :

- може себе захистити;
- бути впевненою у будь-якій ситуації;
- допомогти іншим;
- усвідомити свої обов'язки;
- брати активну участь у житті держави.

Кожна дитина чи людина має права, але повинна виконувати і обов'язки.

V. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Вправа «Очікування»

Запитання до здобувачів освіти:

Виходячи з теми, подумайте і скажіть, що ви очікуєте від роботи сьогодні на уроці?

Здобувачі освіти висловлюють свою думку.

- Я очікую ... (що на уроці буде цікаво)

- Я дізнаюся ... (про щось корисне, важливе, які права ми маємо, куди слід звертатись за допомогою у випадку порушення своїх прав)

- Я би хотів (-ла) навчитися .. (правильно вирішувати життєві ситуації, пов'язані з порушенням прав дитини, покращити навички роботи з документами)

1. Права дитини в мирний час.

(Вивчаємо дане питання у вигляді практичної роботи, опрацьовуючи статті ДЕКЛАРАЦІЇ ПРАВ ДИТИНИ)

(здобувачі освіти записують права навколо намальованого силуету дитини права) (для зразка матеріал використано з посібника «ПРАВА ДИТИНИ В МИРНИЙ ЧАС І ВПРОДОВЖ ВІЙНИ» ст. 9)

А) Намалюй себе на аркуші чистого паперу.

Б) Навколо себе розмісти свої права та обов'язки.

В) Поміркуй, яке право для тебе найважливіше? (запиши)

Права дитини у мирний час -це ті права, які гарантують дітям захист, розвиток, щасливе дитинство. І записані вони у Конвенції ООН про права дитини.

Яке право для тебе найважливіше, чому? (запитання для обговорення першого питання сьогоднішньої теми з виконанням практичної роботи.)

2. Права дитини під час війни чи порушені вони?

Розповідь вчителя

Війна — це слово, яке викликає біль, страждання та невідоме майбутнє. Через війни в першу чергу страждають діти та люди. Війна знищує життєві, культурні цінності, які досягалися протягом багатьох століть.

А ще війна порушує права дитини, людини, а найгірше — відбирає їх зовсім.

24 лютого 2022 року, цей день назавжди закарбується в пам'яті кожного українця. Наше життя в одну мить змінилося. Агресор росія починає збройний конфлікт — ВІЙНУ проти УКРАЇНИ. Давайте з'ясуємо, як порушуються права дитини, або як можуть бути обмежені вони під час збройного конфлікту чи війни?

Права дитини під час війни — це особливо важлива тема, бо в умовах збройного конфлікту діти стають вразливішими. Навіть у воєнний час вони мають право на захист і підтримку.

Права дитини під час війни не змінюються від прав у мирний час, вони повинні бути ще більше захищеними. Ці права гарантуються міжнародним правом, зокрема Конвенцією ООН про права дитини та Женевськими конвенціями.

(робота з фотовізуальними джерелами, опрацьовуючи їх здобувачі освіти роблять висновок чи порушено права дитини в умовах війни. (фото взяті з інтернет ресурсів російсько-української війни.)

— діти мають право жити, бути захищеними від обстрілів, мін, насильства.

Донецький драмтеатр в Маріуполі
16 березня 2022р

Кривий Ріг, 4 квітня ,19 людей
загибло, 9 з яких діти.

Розглядаючи фото, здобувачі освіти дають відповідь на запитання . Чи порушено право на життя в умовах війни ? (Запитання для обговорення)

Право на медичну допомогу — навіть під час війни діти мають право на лікування, вакцинацію, догляд. Ракетний удар по «ОХМАТДИТУ», 8 липня.

Розглядаючи фото, здобувачі освіти дають відповідь на запитання. Чи порушено право на медичну допомогу та право на життя в умовах війни ? (Запитання для обговорення)

Право на освіту – дитина має право навчатися: офлайн, онлайн чи у тимчасових школах. Унаслідок агресивної війни РФ проти України від обстрілів і бомбардувань постраждали 3798 закладів освіти, з них 365 — зруйновані повністю, повідомив омбудсмен (Дмитро Лубінець 02.09.2024р.)

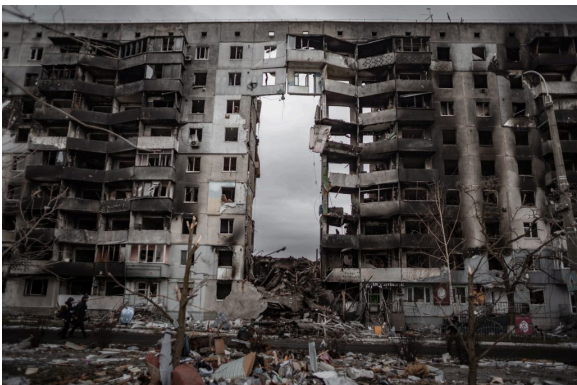

Розглядаючи фото, здобувачі освіти дають відповідь на запитання. Чи порушено право людини на освіту? (Запитання для обговорення)

Право на житло і турботу

— якщо дитина втратила дім або батьків, держава повинна забезпечити їй житло і захист.

Розглядаючи фото, здобувачі освіти дають відповідь на запитання . Чи порушено право на житло і турботу в умовах війни? (Запитання для обговорення)

Право на захист від насильства та викрадення, вербування дітей будь-якими збройними силами — діти не можуть бути використані як солдати, не повинні страждати від жорстокого поводження та бути захищеними від вербування.

Розглядаючи фото, здобувачі освіти дають відповідь на запитання. Чи захищені від насильства, жорстокого поводження та вербування росією діти в умовах війни ? (Запитання для обговорення)

Інформаційна хвилинка вчителя.

Однак, очевидно, що права дитини під час війни порушуються, російська федерація забирає у дітей безтурботне дитинство та порушує різні права. Найбільше постраждало дітей у Донецькій, Харківській, Київській, Чернігівській, Луганській, Херсонській, Миколаївській, Запорізькій, Сумській та інших областях України. Бомбардуваннями та обстрілами збройних сил РФ пошкоджено тисячі закладів освіти. Частина з них зруйновано повністю. У більшій чи меншій мірі війна перешкоджає нормальному розвитку кожної дитини.

Право на відпочинок — захищає дітей від насильства, займається пошуком зниклих дітей.

Розглядаючи фото, здобувачі освіти дають відповідь на запитання . Чи порушено право на відпочинок в умовах війни ?

2. Гаряча лінія та психологічна підтримка

Право на допомогу і підтримку

— діти, що пережили травму, мають право на психологічну допомогу та захист.

1. Державні служби:

Служба у справах дітей — контролює дотримання прав дитини, опікується дітьми-сиротами, постраждалими від бойових дій.

Центри соціальних служб - надають психологічну, юридичну та соціальну підтримку родинам з дітьми.

Національна поліція України (ювенальна превенція)

0 800 500 225 або 116 111 (безкоштовно, анонімно)

Платформа «Розкажи мені»— онлайн-психологи для дітей і підлітків.

Телеграм-боти (наприклад, @SafeSpaceUaBot)— зручний спосіб отримати підтримку онлайн.

Право на гуманітарну допомогу

— їжа, вода, одяг і ліки повинні бути доступні всім дітям у зоні конфлікту.

Освітні та волонтерські ініціативи

Онлайн-школи, дитячі гуртки та безкоштовні освітні курси (ініціативи типу «*Освіторія*», «*Всеукраїнська школа онлайн*»).

Місцеві волонтерські організації організують дозвілля, навчання та гуманітарну підтримку.

Міжнародні та українські гуманітарні організації

UNICEF (ЮНІСЕФ) — забезпечує гуманітарну допомогу, створює дитячі простори, надає психологічну підтримку.

Save the Children — допомагає з евакуацією, забезпечує освітою та психологічною підтримкою.

«Людина в біді» (People in Need) - працює з дітьми та родинами у прифронтових зонах.

Червоний Хрест України — гуманітарна допомога, психосоціальна підтримка.

Опрацювавши друге питання теми уроку, робимо висновок, що найважливіше і найцінніше відбирає сьогодні війна, а конкретніше — росія

- ПРАВО НА ЖИТТЯ.

3. Роль міжнародних організацій та правових актів для захисту прав дитини.

Міжнародні організації та правові акти відіграють ключову роль у захисті прав дитини, особливо в умовах війни.

Робота зі словником (на слайді подаються визначення понять, здобувачі освіти записують ці поняття у свій словничок громадянина)

Конституція — це Основний Закон, що закріплює суспільний і державний устрій країни, функції органів державної влади, основні права та обов'язки громадян.

Декларація — це документ, у якому викладено важливі правила, обов'язкові для всіх людей. (ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ДИТИНИ була прийнята ГА ООН 20 листопада 1959 року)

Конвенція — це угода, міжнародний договір із певних питань, у нашому випадку - із питань прав дитини.

1. Міжнародні організації (здобувачі освіти роблять записи в зошит)

ЮНІСЕФ (UNICEF)

Головна організація ООН, що займається захистом прав дітей у світі.

Надає гуманітарну, психологічну, освітню допомогу дітям у зонах конфлікту.

Активно працює в Україні — відкриває дитячі простори, фінансує програми підтримки.

Управління Верховного комісара ООН з прав людини (OHCHR)

Збирає дані про порушення прав дитини, включаючи воєнні злочини.

Міжнародний комітет Червоного Хреста (МКЧХ)

Забезпечує захист дітей під час збройних конфліктів.

Працює над возз'єднанням дітей із родинами, моніторингом умов утримання.

Save the Children, World Vision, Terre des Homme

3. Робота зі схемами (здобувачі освіти роблять запис в зошит)

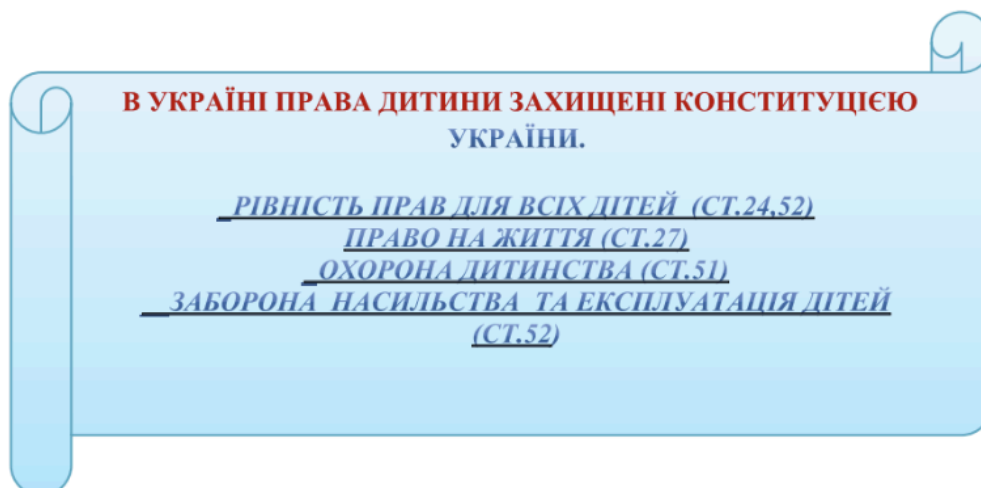
Українське законодавство на варті безпеки дітей.

• Стаття 30 Закону України «Про охорону дитинства» прямо вказує на заборону в Україні участі дітей у воєнних діях, збройних конфліктах, створення дитячих воєнізованих організацій та формувань, пропаганди серед дітей війни і насильства.

• 5 квітня 2017 року Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову №268 «Про затвердження Порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів».

• Наразі Закон України «Про охорону дитинства» — основний закон України, що регулює ситуацію з дітьми в умовах збройних конфліктів. Згідно з ним, дитиною, постраждалою внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, вважається «дитина, яка внаслідок воєнних дій чи збройного конфлікту отримала поранення, контузію, каліцтво, зазнала фізичного, сексуального, психологічного насильства, була викрадена або незаконно вивезена за межі України, залучалася до участі у військових формуваннях або незаконно утримувалася, у тому числі в полоні».

• Також у 2019 році Україна приєдналася до Декларації про безпеку шкіл (Safe Schools Declaration). Основа думки цього документу — відповідно організована освітня система може допомогти захистити дітей та врятувати від смерті, травм та експлуатації. Поширення Декларації не впроваджені в українське законодавство, проте у серпні 2021 року Кабінет Міністрів затвердив план заходів щодо її реалізації. Серед поставлених завдань — забезпечення безперервності навчання, запровадження моніторингу навчання на закладах освіти, їх захист від пошкодження та відновлення в разі пошкодження.

Учні закріплюють вивчений матеріал даного питання.

ПЕРЕВІР СЕБЕ! Познач, які твердження правильні, які неправильні (матеріал використано з посібника «ПРАВА ДИТИНИ В МИРНИЙ ЧАС І ВПРОДОВЖ ВІЙНИ», сторінка 18)

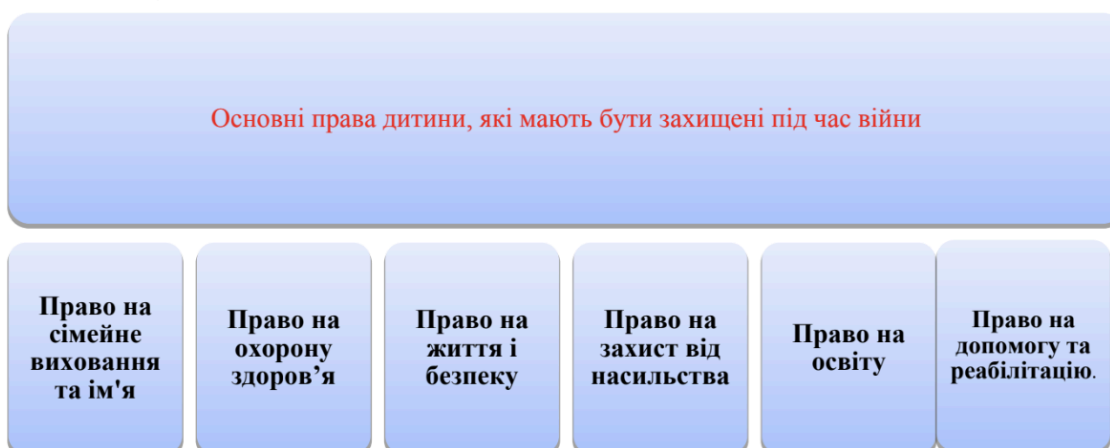
1. Конвенція про права дитини не є обов'язковою для держави .
2. ООН ухвалила конвенцію про права дитини 1924 року.
3. Конвенція про права дитини встановлює не лише права дитини ,але й обов'язки держави.
4. Діти — це зменшена версія дорослих, тому їм потрібно менше прав.

Правильні — 3;

Неправильні — 1,2,4.

4. Забезпечення та реалізація прав дитини в Україні в умовах війни.

Забезпечення та реалізація прав дитини в умовах війни – це процес, який вимагає злагодженої роботи держави, міжнародних організацій, суспільства та правозахисників. Війна ставить під загрозу всі базові права дитини — на життя, безпеку, освіту, охорону здоров'я, сім'ю. Проте навіть в умовах воєнного стану ці права повинні бути гарантовані та захищені.

2. Як забезпечується реалізація прав дитини в умовах війни

Реалізація прав дитини забезпечується державними заходами;
(СХЕМА)

3. Проблеми реалізації прав дитини під час війни.

Навіть у воєнний час право дитини — це не рекомендація, а обов'язок держави. Міжнародне і національне право вимагає створення умов для безпеки, розвитку та захисту дитини — це ключ до збереження майбутнього країни.

VI. УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ.

РОБОТА В ГРУПАХ

ПЕРША група працює з медіаресурсами та розглядає ситуації.

ДРУГА група отримує завдання відтворити карту України «ПРАВА ДИТИНИ У МИРНИЙ ЧАС» (Здобувачі освіти відтворюють карту України словами, малюнками... мирне, щасливе життя і їх права.)

ТРЕТЯ група отримує завдання відтворити карту України «ПРАВА ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ» словами, малюнками, висловами про порушення прав дитини)

I ГРУПА. Робота з медіа ресурсами. Діти війни (24 лютого 2022 - 30 травня 2024)

URL: <https://childrenofwar.gov.ua/>

<https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-viy-na-prava-ditey-ahresiya-rosiyi/32437168.html>.

«Забрали дитинство». Як маленькі українці «страждають через агресію РФ»

Ситуація

Мені 13 років. Моя країна веде війну з сусідньою державою. Капітан з нашої армії прийшов до нас додому і сказав, що якщо я вже великий та сильний, то мушу йти в армію й воювати за країну.

Запитання до документів та ситуації.

- Проаналізуйте, які права дитини порушено?
- Які наслідки можуть бути у зв'язку з порушенням цих прав?

II ГРУПА

ДРУГА група отримує завдання відтворити карту України «ПРАВА ДИТИНИ У МИРНИЙ ЧАС». Здобувачі освіти відтворюють карту України словами, малюнками... мирне, щасливе життя та їх права.

ТРЕТЯ група отримує завдання відтворити карту України «ПРАВА ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ» словами, малюнками, висловами про порушення прав дитини (матеріал; порушені права, написані на карті, використано з посібника «ПРАВА ДИТИНИ В МИРНИЙ ЧАС І ВПРОДОВЖ ВІЙНИ» ст. 40 2)

VII. ПІДСУМОК УРОКУ. Рефлексія

Отже, ми розглянули тему уроку «ПРАВА ДИТИНИ В МИРНИЙ ЧАС І ВПРОДОВЖ ВІЙНИ» Чи була вона для вас корисною? Подумайте над цим і висловіть свої судження. Сьогодні на уроці я: дізнався (-лась) .. , було цікаво .., зрозумів (-ла).., навчився (-лась) .., мені сподобалось...

VIII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Написати лист до ООН на тему « ЗАХИСТИ, СВІТЕ, ДІТЕЙ УКРАЇНИ»

Адреса відправника, індекс

Здобувачі освіти 7 класу
РІЧАНСЬКОГО ЗЗСО І_ІІІ
СТ.

UKRAINE
UKRAINE

Адреса одержувача, індекс

ООН

Презентація:

https://docs.google.com/presentation/d/1OYJcXThMZL2K7Vr4YGLDLSJG4_hCaihF/edit?slide=id.p1#slide=id.p1

Список використаної літератури

- 1.Посібник « ПРАВА ДИТИНИ У МИРНИЙ ЧАС І ВПРОДОВЖ ВІЙНИ»
- 2.Конвенція про права дитини // Законодавство України. - Електрон. дані. - К., 2003. URL:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
3. Конституція України: (зі змінами та доповненнями, внесеними Законом України від 1 лютого 2011 р. №2952 - VI)
- 4.<https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovyya-viyna-prava-ditey-ahresiya-rosiyi/32437168.html>.
- 5.URL: <https://childrenofwar.gov.ua/>
- 6.Підручник Основи правознавства 9 клас (ст.83, автор Наровлянський ,2017 р.)
- 7.Бунчук О. Право на життя в умовах війни від 04.05.2022 р. URL: <https://law.chnu.edu.ua/pravo-na-zhyttia-v-umovakh-viiny/>

Пам'ятка

1. Дитиною визнається особа, що не досягла віку вісімнадцяти років.
2. Кожна дитина має право жити і виховуватися в родині, наскільки це можливо, право знати своїх батьків, право на їхню турботу, право на спільне з ними проживання.
3. Дитина має право на виховання своїми батьками, забезпечення її інтересів, всебічний розвиток, повагу до її людської гідності.
4. Дитина вправі виражати свої думки при вирішенні в родині будь-якого питання, що стосується її інтересів, а також бути заслуханим у ході будь-якого судового чи адміністративного розгляду. Врахування думки дитини, що досягла віку десяти років, обов'язкове, за винятком випадків, коли це суперечить її інтересам.
5. Дитина має право на ім'я, по батькові і прізвище. Право на набуття громадянства, а також, наскільки це можливо, — знати своїх батьків і мати їхню турботу.
6. Дитина має право на одержання захисту від своїх батьків і інших членів родини. Дитина має право власності на доходи, отримані нею, майно, отримане нею у чи дарунок чи в порядку спадкування, а також на будь-яке інше майно, придбане на кошти дитини.
7. У дитини є право на свободу думки, совісті і релігії.
8. Дитина має право на захист від незаконного втручання в здійснення її прав.
9. У дитини є право на рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, духовного, морального і соціального розвитку. У дитини є право на освіту.
10. За дитиною визнається право на захист від економічної експлуатації і від виконання будь-якої роботи, що представляє небезпеку для її здоров'я.
11. Дитина має право на захист своїх прав і законних інтересів. Захист прав і законних інтересів дитини здійснюється батьками, а у випадках передбачених законом, органом опіки і піклування, прокурором і судом.
12. Дитина має право на захист від зловживань з боку батьків (осіб, їх що заміняють). При порушенні прав і законних інтересів дитини, у тому числі при невиконанні чи при неналежному виконанні батьками обов'язків по вихованню, освіті дитини або при зловживанні батьківськими правами, дитина вправі самостійно звертатися за їхнім захистом в орган опіки і піклування, а по досягненні віку чотирнадцяти років у суд.
13. Захист інтересів дитини державою. Держави учасники Конвенції по правах дитини поважають і забезпечують усі права, передбачені дійсною Конвенцією, за кожною дитиною, що знаходиться в межах їхньої юрисдикції, без якої-небудь дискримінації, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного, етнічного чи соціального походження, майнового стану чи стану здоров'я, місця народження дитини, її батьків чи законних опікунів або яких-небудь інших обставин.
14. Посадові особи й інші громадяни, яким стане відомо про загрозу життю чи здоров'ю дитини, про порушення її прав і законних інтересів, зобов'язані сповістити про це в орган опіки і піклування за місцем фактичного перебування дитини. При одержанні таких відомостей орган опіки і піклування зобов'язаний вжити необхідних заходів по захисту прав і законних інтересів дитини.

7-8 класи. III місце (II)

Автор: Гуровська Ольга Миколаївна, заступник директора з виховної роботи, вчитель історії

Навчальний заклад: Ліцей «Успіх» Доманівської селищної ради Миколаївської області

Назва заходу: Урок «Як війна впливає на права дітей»

Мета:

- повторити поняття «права», «права дитини»;
- сформулювати уявлення учнів про вплив війни на права дітей;
- ознайомити з порушеннями прав дитини під час війни та механізмами захисту прав, правилами безпечної поведінки;
- розвивати навички роботи в парі, в групі;
- розвивати мовно-комунікативні навички, висловлювати власну думку в усній та письмовій формі, правильного використання термінологічного апарату;
- виховувати повагу та толерантність, навички конструктивного діалогу.

Очікувані результати

Після уроку учениці/учні зможуть:

- пояснити, що таке порушення прав дитини під час війни;
- наводити приклади порушень прав дитини під час війни;
- називати правила дій під час обстрілу, сигналу «Повітряна тривога», правила протимінної безпеки, правила, що убезпечать від втягнення дітей до протиправних дій, правила безпеки свого тіла;
- висловити власні думки «Як війна вплинула на моє життя?»

Ключові компетентності, що розвиваються впродовж уроку:

- навчання впродовж життя;
- здатність спілкуватися рідною мовою;
- вільне володіння державною мовою;
- громадянські та соціальні компетентності.

Предметні компетентності, що розвиваються впродовж уроку:

- громадянська компетентність;
- інформаційна компетентність;
- критичне мислення та аргументація;
- соціальна компетентність;
- здоров'язбережувальна компетентність.

Тип уроку: комбінований урок.

Форми і методи: фронтальне опитування, індивідуальна, групова робота, робота в парах, метод «Мікрофон», вправа «Валіза», гра «Роблю-не роблю».

Навчально-методичне забезпечення.

Література.

Обладнання:

- посібник «Права дитини в мирний час і впродовж війни»
- роздруковані матеріали із завданнями (додатки);
- мультимедійна презентація;
- відеоматеріал;
- фліпчарт, папір для фліпчарту, стікери, олівці червоного та зеленого кольору, плакат із зображенням валізи.

Хід заходу

Перед проведенням уроку учениці/учні отримують випереджаюче завдання поміркувати і написати власну історію «Як війна вплинула на моє життя?»

1. Організаційний момент

2. Актуалізація знань:

2.1. Оголошення теми уроку (слайд 1).

2.2. Учениці/учні на стікерах записують власні очікування від уроку, озвучують їх та прикріплюють на плакат «Очікувані результати».

2.3. Учениці/учні пригадують поняття «права дитини», записують на стікерах, озвучують та прикріплюють на плакат «Права дитини».

2.4. Вчитель разом з учнями підсумовує все озвучене та наголошує, що:

Права дитини — це можливості дитини (особи до 18 років), які необхідні їй для гідного життя, навчання, відпочинку і розвитку (слайд 2).

2.5. Вчитель пропонує ученицям/учням відповісти на запитання:

Хто має забезпечувати захист прав дитини?

Які механізми захисту прав дитини ви знаєте?

3. Мотивація

3.1. Вчитель зачитує ученицям/учням українське народне прислів'я «Хто біду має, той багато знає» і сталий вислів «Хто попереджений, той озброєний» та пропонує поміркувати, як вони пов'язані між собою та з темою уроку?

3.2. Учениці/учні висловлюють свої погляди

3.3. Учитель презентує ученицям/учням проблемне питання «Що мають взяти учні «на озброєння» після закінчення уроку?»

4. Виклад основного матеріалу

Як війна вплинула на життя дітей?

Педагог пропонує ученицям/учням поділитися заздалегідь підготовленими власними історіями «Як війна вплинула на моє життя?»

4.1. Вчитель: Війна — це подія, яка впливає на життя кожного, хто живе на цій планеті. Вона може перетворити мирне та щасливе життя в найстрашніший нічний кошмар і змусити нас всіх поглянути на світ з іншого ракурсу.

4.2. Учениці/учні знайомляться з історіями дітей, які також пережили війну (ст.38 посібника, додаток 1).

Вчитель підсумовує: Попри виклики війни, діти не перестали мріяти і вірити у зміни на краще, пристосуватися до нових умов життя та дізнаватися і вчитися чогось нового.

4.3. Далі учениці/учні знайомляться з обставинами, через які вони є вразливішими під час збройних конфліктів, ніж дорослі (слайд 3).

4.4. Індивідуальна робота з карткою «Розфарбуй червоним чи зеленим» (слайд 3, додаток 2). Учениці/учні розфарбовують, а потім обговорюють обставини, через які вразливість дітей зростає під час війни, і дії, які збільшують захист дітей під час війни.

4.5. Учениці/учні знайомляться з шістьма серйозними порушеннями прав дитини під час війни (слайд 4, ст.40 посібника).

4.6. Учениці/учні знайомляться з першим порушенням «Убивство та каліцтва» (слайд 4, ст.40 посібника).

4.7. «Хвилина мовчання»: вшанування хвилиною мовчання дітей, які загинули внаслідок російсько-української війни та інших збройних конфліктів

4.8. Учениці/учні працюють з карткою «Поміркуй» в парах (ст.40 посібника, додаток 3) та репрезентують результати обговорення.

4.9. Вчитель ставить ученицям/учням запитання:

Чим загрожує дітям зброя, що не вибухнула, або її уламки? Які правила протимінної безпеки ви знаєте?

- 4.10. Учениці/учні читають правила протимінної безпеки (слайд 5, ст.41 посібника) та з'ясовують: чи всі правила вони попередньо назвали.
- 4.11. Гра «Роблю - не роблю» (вчитель зачитує у довільному порядку дії з посібника ст.41, на дію «Роблю» — учениці/учні піднімають руку, на дію «Не роблю» — тупотять ногами).
- 4.12. Учениці/учні знайомляться з другим порушенням «Вербування і використання» (слайд 6, ст.42 посібника).
- 4.13. Робота з карткою у парах «Прочитай і дай відповіді на запитання» (ст.42-43 посібника, додаток 4), учениці/учні репрезентують свої відповіді на загал.
- 4.14. Учениці/учні заповнюють чек-лист, як розпізнати вербування та використання (ст. 43 посібника, додаток 5).
- 4.15. Вчитель нагадує ученицям/учням, що у разі отримання інформації про спроби вербування, використання або заклики невстановлених осіб, у тому числі в мережі Інтернет, до вчинення протиправних дій необхідно негайно звернутися до батьків, надати дані у спеціальний чат-бот СБУ «Спали ФСБшника» (t.me/spaly_fsb_bot), зателефонувати на гарячі лінії Національної поліції України 0 800 50 02 02 або повідомити ювенального інспектора Вознесенського РУНП у Миколаївській області Гушпіта Сергія Олексійовича (слайд 7).
- 4.16. Учениці/учні знайомляться з третім порушенням «Викрадення» (слайд 8, ст. 4 посібника).
- 4.17. Індивідуальна робота з карткою «Познач усі ситуації, які є викраденням» (ст.44 посібника, додаток 6) та репрезентація результатів.
- 4.18. Робота з карткою у групах «Безпечні та небезпечні місця» (ст.44-45 посібника, додаток 7) та репрезентація учнями результатів роботи.
- 4.19. Учениці/учні переглядають фрагмент відео (з 3 хв 32 с. і до кінця <https://www.youtube.com/watch?v=u8hYplZliwc>), попередньо отримавши завдання відповісти на запитання: Яка загроза ще чекає на дітей під час війни? Який день відзначають 25 травня? Як ви думаєте, чому у світі відзначають цей день?
- 4.20. Учениці/учні знайомляться з четвертим порушенням «Сексуальне насильство під час війни» (слайд 9, ст. 45 посібника).
- 4.21. Обговорення правил безпеки мого тіла (слайд 10, с. 46 посібника, додаток 8).
- 4.22. Знайомство з п'ятим порушенням «Напади на школи та лікарні» (слайд 11, ст. 47 посібника).
- 4.23. Вчитель ставить ученицям/учням запитання : Як ви думаєте чому ворог обирає об'єктами для знищення школи та лікарні?
- 4.24. Робота з карткою «Маленький контроль» (ст. 47 посібника, додаток 9).
- 4.25. Робота з карткою «План безпеки школи» у групах (ст. 47 посібника, додаток 10) та репрезентація результатів.
- 4.26. Знайомство з шостим порушенням «Відмова в гуманітарному доступі» (слайд 12, ст. 48 посібника)
- 4.27. Індивідуальна робота із додатком 11 «Що таке відмова в гуманітарному доступі» (ст.48 посібника).

5. Закріплення і узагальнення матеріалу:

5.1.Фронтальне опитування:

Про які порушення прав дитини під час війни ми сьогодні дізналися?

Хто має забезпечувати реалізацію наших прав в умовах війни?

Що самі учні можуть зробити для покращення свого захисту під час війни?

Про які нові правила ви дізналися сьогодні на уроці? Від чого вас ці правила захистять?

5.2. Метод «Мікрофон» Чи справдилися очікувані результати від уроку?

5.3. Педагог просить учениць/учнів пригадати проблемне питання уроку («Що мають взяти учні «на озброєння» після закінчення уроку?») та дати на нього відповідь на стікерах. Написи на стікерах діти озвучують та приклеюються на плакат із зображенням валізи.

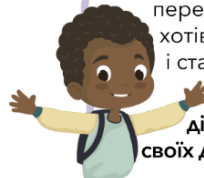
5.4. Вчитель зачитує ученицям/учням пам'ятку (слайд 12, ст. 50 посібника, додаток 12) та роздає її кожній/кожному учениці/учневі.

Презентація:

https://docs.google.com/presentation/d/1BBJknEEI_zRN6NAbmxZKAMM9NCvHkmlm/edit?slide=id.p1#slide=id.p1

Додаток 1

Ти – не один (одна)

Девід – 10 років. Він народився в Руанді, Африка. Через бойові дії хлопчик утік із сім'єю до сусідньої країни – Уганди, щоб уникнути насильства й переслідувань. Коли він опинився в чужій державі, то був замкнутий і не хотів гратися з іншими дітьми. Однак із часом Девід почав знаходити друзів і став лідером дитячої організації, яка допомагає таким діткам, як він сам.

«Я хочу сказати світовим лідерам, що вони повинні допомогти дітям, які стикнулися з труднощами. Якщо батьки відмовилися від своїх дітей, саме вони [люди при владі] повинні піклуватися про цих дітей».

Коли повстанці вторглися в місто Гома (Демократична Республіка Конго, Африка), узявши її батька в заручники, світ 8-річної Мадо перевернувся з ніг на голову. Дівчинці з мамою довелося тікати. Покинути домівку, церкву, друзів і дорогі серцю речі. У таборі для біженців Мадо почала займатися музикою, щоб подолати нічні кошмари, які не припинялися з моменту втрати тата, і повільно, але впевнено знову мріяти.

«Заняття та гра завжди роблять мене дуже щасливою. На деякий час я забуваю про війну і стаю знову щасливою».

Як і багато інших дітей у Лівані, 14-річний Мулхем був змушений покинути школу та працювати, щоб утримувати сім'ю. Дні були довгими і важкими, але хлопець був сповнений рішучості продовжувати навчатися. Коли справи в родині покращилися, Мулхем знову почав відвідувати уроки. І навіть якщо часом він пропускає заняття, то завжди знаходить час, щоб наздогнати матеріал.

«Я хочу стати теслею, коли виросту. Мені це подобається! – каже усміхнений Мулхем. – Я хочу вивчити цю справу досконало й бути найкращим. Освіта, яку я зараз здобуваю, попри заворушення, допоможе мені в цьому. Я не маю сумнівів».

¹ <https://www.warchild.net/stories-of-children/?page=4>

Додаток 2

Розфарбуй **ЧЕРВОНИМ** ті обставини, через які вразливість дитини зростає, а **ЗЕЛЕНИМ** – ті, які збільшують захист дитини під час війни (звісно, ти можеш обрати інші кольори).

1 Дитина погано чує

2 Діти навчаються в школі, де є бомбосховище

3 Лікарню зруйнували ворожі обстріли

4 Дитина була розлучена зі своєю сім'єю

5 Родина евакуювалася в безпечне місто

6 Діти вакцинувалися проти хвороб

7 Дитина має працювати, щоб допомогти родині пережити складні часи

8 Діти навчилися захищати свої права

Додаток 3

Як можна вберегти цих дітей від убивства та каліцтва?
(Опиши або домалюй.)

Додаток 4

Аміні – 15 років. Вона живе в селі, яке опинилося в окупації. Одного дня ворожі солдати почали вербувати дітей і молодь звідти до своїх лав. Вони пропонували їжу, гроші та обіцяли захист. Вони переконували дівчину, що її брат загинув на війні від рук власного командира. Незважаючи на страх і небажання, Аміна була змушена покинути рідний дім і стала учасницею бойових дій. Її навчили користуватися зброєю. Місяцями Аміна жила в постійній небезпеці, не маючи підтримки й належного догляду. Дівчинку звільнили військові із загону її брата, які впізнали її та запобігли вчиненню нею будь-якого злочину.

Питання:

1. Які обставини сприяли вербуванню Аміні в солдати?

2. Як змінилося життя Аміні після того, як її завербували?

3. Які права та захист має Аміна як дитина?

4. Як можна підтримати Аміну зараз?

Додаток 5

Чекліст, як розпізнати вербування та використання

- Я шукав(-ла) заробіток в Інтернеті / соціальних мережах (Telegram, Viber, WhatsApp тощо)
- Мені запропонували «швидкі» та великі гроші за роботу
- Мене попросили нікому не розповідати про роботу
- Суть роботи полягає в протиправних діях: щось підпалити, знищити, пошкодити
- Суть роботи полягає в зборі інформації про українських військових, техніку, заводи тощо
- Мені погрожують, якщо я відмовляюся виконати роботу, яка здається мені поганою / шкідливою / незаконною
- Мені розповідають погане про Україну, українських військових, суспільство та органи влади

! Якщо твоя відповідь «так» на одне або більше тверджень, звернися до дорослого, якому ти довіряєш, або зателефонуй за номером 102. Пам'ятай: у вербуванні винний дорослий, але за злочин відповідатимеш саме ти. Не дозволяй себе використати!

Додаток 6

Познач усі ситуації, які є викраденням:

- Мама попросила бабусю забрати онуку зі школи, однак забула попередити дівчинку про це. Бабуся виконала прохання й довела дівчинку додому.
- Під час війни дітей зі школи забрала група невідомих озброєних людей. Діти не знають, куди їх везуть і коли вони повернуться додому.
- Дитину забирають із сім'ї люди, одягнені в поліцейську форму. Вони не дозволяють дитині зателефонувати й попередити маму.
- Пожежник виводить дітей зі школи через загоряння даху.

Додаток 7

Безпечні й небезпечні місця

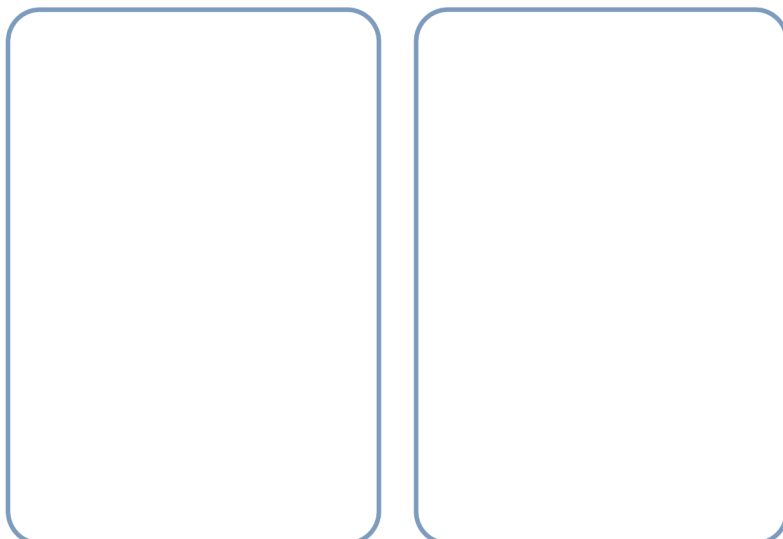
Ось кілька порад, як уникнути викрадення. Поміркуй, які ще дії можуть допомогти запобігти цьому серйозному порушенню протягом війни:

- Перебувай із дорослими, яким ти довіряєш
- Якщо хтось намагається тебе забрати або вивезти насильно чи за обіцянку отримати винагороду, кричи про допомогу
- Попереджай дорослих, коли йдеш гуляти сам(-а)
- Якщо хтось стежить за тобою та/або виглядає підозріло, негайно повідом рідних і поліцію
- _____
- _____
- _____

Крок 1: У першому квадратику намалюй місце, яке ти вважаєш безпечним (дім, школа тощо), а в другому – небезпечне місце, де може трапитися викрадення.

Крок 2: Коротко опиши, чому ти вважаєш ці місця безпечними чи небезпечними.

Крок 3: Поміркуй, як зробити місце з другого квадратика більш безпечним для дітей, щоб запобігти викраденню (наприклад, видати закон, допомогти сім'ї, евакуувати тощо).

Додаток 8

Правила безпеки мого тіла

Додаток 9

Маленький контроль:

Як напади на лікарні можуть впливати на дітей?

1. Напади на лікарні не мають значного впливу
2. Напади на лікарні негативно впливають лише на хлопців
3. Напади перешкоджають доступу до служб порятунку життя та інших видів медичного догляду, що потенційно може призвести до негативного впливу на розвиток дитини
4. Напади впливають лише на дітей з інвалідністю

Додаток 10

Поміркуй

Як забезпечити школи та лікарні під час війни? Підготуй маленький «план» за зразком.

План безпеки школи

- облаштувати укриття
- під час ракетного обстрілу – залишитися вдома
- розповісти дорослим, якщо біля школи ходять підозрілі для мене люди
- обговорити з учителькою правила про школи та лікарні під час війни...

Додаток 11

Перевір себе!

Що таке відмова в гуманітарному доступі?

1. Навмисне позбавлення або перешкоджання проходженню гуманітарної допомоги, необхідної для виживання дітей
2. Природна катастрофа, через яку лікарня призупинила діяльність
3. Затримка доставки ліків через необхідність виготовити кілька додаткових пачок
4. Початок війни, що псує життя дітей

Додаток 12

Кожна війна – війна проти дітей. Утім, завжди пам'ятай:

- Ти – сильний(-а) і ти впораєшся з будь-якими труднощами.
- Твої почуття важливі, і ти маєш право їх виражати.
- Ти заслуговуєш на любов і підтримку своїх рідних.
- Ти можеш знайти спокій навіть у складні моменти.
- Ти здатний(-а) подолати свої страхи.
- Ти маєш право бути в безпеці.
- Ти маєш людей, які тебе люблять і піклуються про тебе.
- Ти можеш допомогти іншим, навіть коли тобі важко.
- Ти – важливий(-а), і твоє життя має велике значення.
- Кожен день ти стаєш більш сміливим(-ою).
- Ти можеш знайти радість у маленьких речах.
- Ти маєш право на спокій і щасливі моменти.
- Ти можеш контролювати свої думки.
- Ти – не один(-на): є люди, які готові тебе підтримати.
- Ти віриш у себе і свої сили.
- Кожен день наближає нас до миру.

Список використаних джерел та літератури:

1. Посібник «Права дитини в мирний час і впродовж війни»(підготовлений спільно експертками та юристками ГО «Регіональний центр прав людини» Катериною Рашевською, Ксенією Корнієнко, Дариною Підгорною, Валерією Харченко, 2025) URL: <https://drive.google.com/file/d/11ZrKrGfVAXC-E3DDPJQFWS310esk2Csm/view> (дата звернення: 25.05.2025)
2. Лист Міністерства освіти і науки України «Про інформаційні матеріали» від 21.05.2025 №1/10564-25 (дата звернення: 25.05.2025)
3. Міжнародний день безвісти зниклих дітей. 25 травня в історії URL:<https://www.youtube.com/watch?v=u8hYplZliwс> (дата звернення: 25.05.2025)

7-8 класи. III місце (III)

Автор: Стрижак Алла Миколаївна, заступник директора з виховної роботи, вчитель історії

Навчальний заклад: Ніжинська гімназія №1 Ніжинської міської ради, Чернігівської області

Назва заходу: Захід «Права дитини в мирний час і впродовж війни»

Мета:

- поглибити знання учнів про права та обов'язки дитини, відповідно до Конвенції ООН про права дитини; акцентувати увагу учнів про особливостях прав дитини в умовах війни; сприяти поширенню правової культури та обізнаності серед учнівської молоді;
- розвивати в учнів уміння розпізнавати та визначати порушення їх прав в умовах війни, шляхом набутих знань та розвитку критичного мислення; сприяти формуванню в учнів уміння застосувати свої знання та навички у разі потреби;
- виховувати відчуття впевненості та захищеності, поваги до Конституції України, Конвенції ООН про права дитини, прав і обов'язків громадян в цілому.

Тип заняття: позаурочний навчальний захід для учнів 7-8 класів.

Форма: очна.

Методи проведення: бесіда з елементами гри; вправи з посібника.

Методичне забезпечення: посібник; аудіоверсія Конвенції ООН про права дитини; інтерактивна дошка; посібник «Права дитини в мирний час і впродовж війни»; відеоролик з протимінної безпеки з офіційного сайту ДСНС; маркери, роздавальний матеріал; фліпчарт.

Ведучий заходу: може бути вчитель, або учень-старшокласник.

Хід заходу

I. Вступ. (На екрані зображення Конвенції ООН про права дитини).

Учениця (голос дитини) озвучує загальну інформацію про даний документ (або звучить аудіо версія Конвенції ООН про права дитини з посібника; обсяг тексту можна змінювати на розсуд учителя-ведучого).

Конвенція про права дитини була прийнята резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1989 року.

Конвенція ООН про права дитини — міжнародний правовий документ, що визначає права дітей у державах-учасниках. Конвенція з прав дитини є першим і основним міжнародно-правовим документом обов'язкового характеру, що присвячений широкому спектру прав дитини. Документ складається з 54 статей, що деталізують індивідуальні права осіб віком від народження до 18 років (якщо згідно із застосовними законами повноліття не настає раніше) на повний розвиток можливостей в умовах, вільних від голоду і нужди, жорстокості, експлуатації та інших форм зловживань.

Конвенція ООН про права дитини – це угода між країнами, в якій записано, як уряд кожної країни має дбати про дітей. Цей особливий документ був ратифікований 193 країнами світу.

Конвенція ратифікована Постановою Верховної Ради України № 789XII (78912) від 27 лютого 1991 та набула чинності для України 27 вересня 1991. У 1993 в Києві створено Всеукраїнський комітет захисту дітей. Згідно з Конвенцією у квітні 2001 року прийнято Закон про охорону дитинства.

У 2003 та 2005 роках відповідно український Парламент ратифікував два факультативних протоколи до Конвенції: про права дитини щодо торгівлі дітьми і щодо участі у збройних конфліктах.

II. Актуалізація знань

Ведучий: Відповідно до статті 3 Конституції України «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю». А діти – це майбутнє держави. Які ж права має дитина згідно з Конвенцією ООН про права дитини?

(Учні виходять і по черзі називають свої права «Я маю право....»)

Завдання. Ведучий учням пропонує стати відповідно до позначок на три групи (ст.27 посібник).

I. Права, які забезпечують фізичні потреби:

- картка 24 Конвенції ООН про права дитини: право на охорону здоров'я якомога вищої якості, на чисту питну воду, здорову їжу та чисте й безпечне навколишнє середовище для життя;
- картка 27 Конвенції ООН про права дитини: право на їжу, одяг та безпечне місце для життя для того, щоб розвиватися в найкращий спосіб;
- картка 31 Конвенції ООН про права дитини: право на відпочинок, відновлення сил, гру та участь у культурній чи творчій діяльності;
- картка 7 Конвенції ООН про права дитини: усі діти мають бути зареєстровані та отримати ім'я, і це держава повинна офіційно визнати. Також діти мають отримати громадянство (зв'язок із державою);
- картка 6 Конвенції ООН про права дитини: право на життя. Держави повинні забезпечувати виживання й розвиток дітей у найкращий спосіб із можливих;
- картка 8 Конвенції ООН про права дитини: право на власну ідентичність — офіційне визнання того, ким вони є, у тому числі імені, громадянства та сімейних зв'язків.

II. Права, які захищають дитину:

- картка 11 Конвенції ООН про права дитини: держави не можуть допускати, щоб дітей незаконно вивозили з країни, наприклад коли хтось викрадає дітей або коли один із батьків утримує дитину за кордоном, тоді як інший із батьків на це не погоджується;
- картка 19 Конвенції ООН про права дитини: держави мають захищати дітей від насильства, зловживань їхніми правами, а також не допускати, щоб ті, хто має піклуватися про дітей, нехтували своїми обов'язками;
- картка 32 Конвенції ООН про права дитини: право бути захищеними від виконання роботи, що є: небезпечною або шкодить їхньому навчанню, здоров'ю або розвитку;
- картка 33 Конвенції ООН про права дитини: право бути захищеними від вживання, виробництва, перевезення або продажу шкідливих наркотичних речовин;
- картка 36 Конвенції ООН про права дитини: право бути захищеними від усіх інших видів експлуатації (використання);
- картка 38 Конвенції ООН про права дитини: право бути захищеними від війни. Не припустимо, щоб діти віком до 15 років залучалися до збройних сил або брали участь у війні.

III. Права, які розвивають особистість і потенціал дитини:

- картка 17 Конвенції ООН про права дитини: право отримувати інформацію з інтернету, радіо, телебачення, газет, книжок та інших джерел;
- картка 28 Конвенції ООН про права дитини: право на освіту;
- картка 31 Конвенції ООН про права дитини: право на відпочинок, відновлення сил, гру та участь у культурній чи творчій діяльності.

(діти сідають на місця за столами)

III. Мотивація.

Ведучий: Уявіть, що вам доручили скласти перелік нових прав дітей, якими могли б користуватися усі діти.

Гра «Я б хотів/хотіла мати таке право...».

Напишіть або намалюйте ці права (діти озвучують і малюють на дошці).

Маючи такі права, діти почуваються щасливими та захищеними.

На жаль, війна внесла свої жахливі корективи у наше життя. Чи змінилися права дітей під час війни? Якого захисту потребують діти в умовах війни?

IV. Основна частина.

(За матеріалами посібника «Права дитини в мирний час і впродовж війни», Розділ II. Як війна впливає на права дітей)

Ведучий: послухаємо реальні історії про дітей, чиї права порушила війна (історія учня школи, або посібник ст. 38)

Ведучий: Чому діти більш вразливі у збройних конфліктах?

На ваших картках варіанти відповідей. Їх потрібно обговорити і розподілити на дві категорії. Відповіді озвучити).

Вправа 1. 1.Особисті обставини (вік, стать, релігійна приналежність, громадянство, інвалідність) ; 2. Середовище (сімейні обставини, стосунки всередині родини, окупація, бідність, доступ до освіти та медичної допомоги).

Ведучий: Є обставини, через які вразливість дітей може зростати, і такі, що збільшують захист.

Виконайте вправу 2. (завдання виконують на інтерактивній дошці)

(За матеріалами посібника 2.3. Шість серйозних порушень прав дитини під час війни)

Ведучий: Серед найбільш серйозних, визнаних усією міжнародною спільнотою порушень варто виділити шість:

- вбивства та каліцтва;
- вербування та використання дітей будь-якими збройними силами чи озброєними групами;
- викрадення;
- сексуальне насильство;
- напади на школи та лікарні;
- відмова в гуманітарному доступі.

Ведучий: Пригадайте правила мінної безпеки та виконайте завдання.

Вправа 3 «Поміркуй»(ст. 40 посібник) (діти виконують на інтерактивній дошці)

Ведучий: Зброя, що не вибухнула, продовжує загрозувати безпеці дітей, навіть, через довгий час після завершення збройного конфлікту.

Пес Патрон з Правилами протимінної безпеки (Перегляд відео з протимінної безпеки з офіційного сайту ДСНС)

Ведучий: Правила з протимінної безпеки (ст. 41 посібник)

Перебувай лише на безпечних територіях (дім, школа, громадські місця).

Уникай самостійних прогулянок у лісі, парках та інших місцях без пішохідних доріжок / стежок.

Не торкайся мін, інших предметів, які тобі не знайомі або виглядають незвично. Вони можуть лежати на землі або висіти на дереві.

Звертай увагу на попереджувальні знаки.

Не намагайся самотужки «знешкодити» міну чи інший вибуховий пристрій. Поклич на допомогу дорослого.

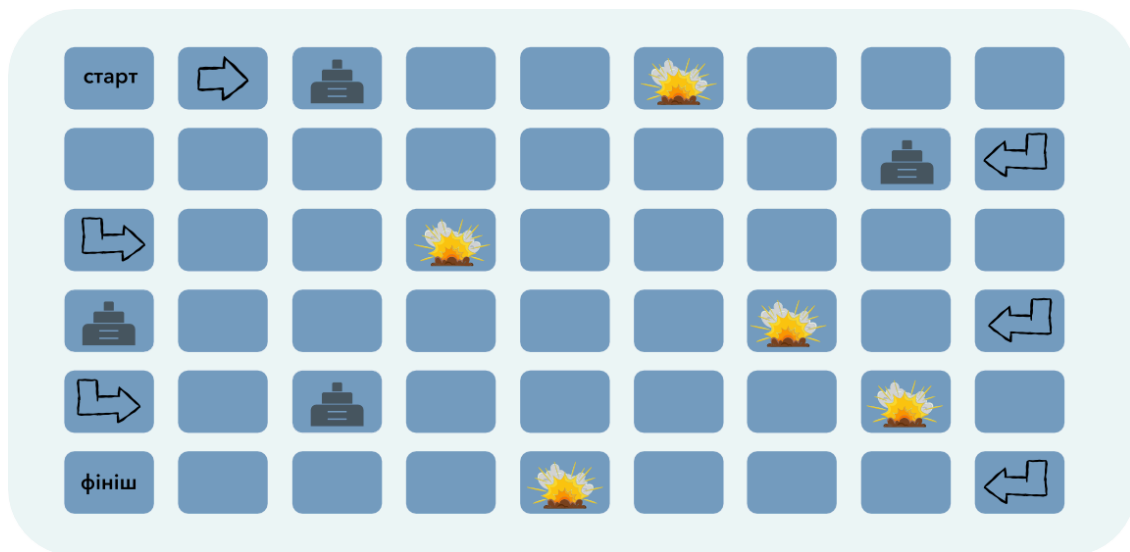
Ведучий: наступна вправа 4 на перевірку ваших знань з мінної безпеки. Прослухайте правила гри. (ст.41 посібник)

Візьміть кубик і з'ясуйте, на яку клітинку буде ваш перший крок.

Клітинка «міна» попереджає про небезпечну ділянку. Щоб не підірватися, обері дію з переліку «Роблю».

Клітинка «вибух» указує, що на місці вже відбувається або зовсім скоро відбудеться пожежа. Щоб не постраждати, слід обрати дію з переліку «Не роблю».

Переможуть ті, хто зможе безпечно дістатися до фінішу.

Роблю

Зупинитися

Покликати на допомогу

Попередити інших про небезпеку

Пошукати інформацію про те, як діяти

Сховатися

Викликати швидку

Викликати поліцію

Не роблю

Не рухатися далі

Не торкатися міни та/або її залишків

Не намагатися самотійно загасити пожежу

Не намагатися самотужки врятувати постраждалих

Не намагатися самотійно розібрати завали

Не звертати увагу на попереджувальний знак.

4. *Ведучий:* одним з видів небезпеки є вербування.

Ризики, які підвищують ймовірність вербування та використання дітей:

- стать; вік; етнічна приналежність;
- релігія; місце проживання; бідність; викрадення; погрози; примус або маніпуляції;
- прагнення дитини захистити себе та/або свою сім'ю;

- прагнення помсти.

Ведучий : Вправа 5 (ст. 43 посібник) Перед вами чекліст як розпізнати вербування та використання:

(діти виконують самостійно та на інтерактивній дошці)

- Я шукав(-ла) заробіток в Інтернеті / соціальних мережах (Telegram, Viber, WhatsApp тощо)
- Мені запропонували «швидкі» та великі гроші за роботу
- Мене попросили нікому не розповідати про роботу
- Суть роботи полягає: в протиправних діях: щось підпалити, знищити, пошкодити
- Суть роботи полягає: в зборі інформації про українських військових, техніку, заводи тощо
- Мені погрожують, якщо я відмовляюся виконати роботу, яка здається мені поганою/ шкідливою / незаконною
- Мені розповідають погане про Україну, українських військових, суспільство та органи влади.

(Діти обирають твердження)

Ведучий: Якщо твоя відповідь «так» на одне або більше тверджень, звернися до дорослого, якому ти довіряєш, або зателефонуй за номером 102. Пам'ятай: у вербуванні винний дорослий, але за злочин відповідатимеш саме ти. Не дозволяй себе використати!

5. *Ведучий*: Викрадення, незаконне переміщення або затримання дитини як тимчасове, так і постійне, з метою будь-якого використання дитини;включає, але не обмежується вербуванням у ворожу армію, участю в бойових діях, насильством, примусовою працею, захопленням у заручники; якщо дитина насильно переміщена або затримана, а також завербована для участі у війні, це розглядається як два окремі порушення — викрадення та вербування. Виконайте вправу 6. (*робота в групах на картках*)

Познач усі ситуації, які є викраденням:

- Мама попросила бабусю забрати онуку зі школи, однак забула попередити дівчинку про це. Бабуся виконала прохання й довела дівчинку додому.
- Під час війни дітей зі школи забрала група невідомих озброєних людей. Діти не знають, куди їх везуть і коли вони повернуться додому.
- Дитину забирають із сім'ї люди, одягнені в поліцейську форму. Вони не дозволяють дитині зателефонувати й попередити маму.
- Пожежник виводить дітей зі школи через загоряння даху.

Ведучий: Ось кілька порад, як уникнути викрадення. Поміркуй, які ще дії можуть допомогти запобігти цьому серйозному порушенню протягом війни:

- Перебувай із дорослими, яким ти довіряєш.
- Якщо хтось намагається тебе забрати або вивезти насильно чи за обіцянку отримати винагороду, кричи про допомогу.
- Попереджай дорослих, коли йдеш гуляти сам(-а).
- Якщо хтось стежить за тобою та/або виглядає підозріло, негайно повідом рідних і поліцію.

Ведучий: Вправа 7.(ст. 44 посібник)

Крок 1: У першому квадратику (аркуші паперу) намалюй місце, яке ти вважаєш безпечним (дім, школа тощо), а в другому — небезпечне місце, де може трапитися викрадення.

Крок 2: Коротко опиши, чому ти вважаєш ці місця безпечними чи небезпечними.

Крок 3: Поміркуй, як зробити місце з другого квадратику більш безпечним для дітей, щоб запобігти викраденню (наприклад, видати закон, допомогти евакуювати тощо).

(*відповіді дітей*)

V. Підсумки заняття.

Ведучий: Війна це велика біда. Утім, завжди пам'ятай:

(діти по черзі виходять із-за столів зі словами з карток)
Я/Ти — сильний(-а) і ти впораєшся з будь-якими труднощами.
Мої почуття важливі, і я маю право їх виражати.
Я заслуговую на любов і підтримку своїх рідних.
Я можу знайти спокій навіть у складні моменти.
Я здатний(-а) подолати свої страхи.
Я/Ти маєш право бути в безпеці.
Ти/Я маєш людей, які тебе люблять і піклуються про тебе.
Ти можеш допомогти іншим, навіть коли тобі важко.
Ти/Я — важливий(-а), і твоє життя має велике значення.
Кожен день я стаю більш сміливим(-ою).
Ти можеш знайти радість у маленьких речах.
Ти маєш право на спокій і щасливі моменти.
Ти можеш контролювати свої думки.
Ти — не один(-на): є люди, які готові тебе підтримати.
Ти віриш у себе і свої сили.
Кожен день наближає нас до миру.

Ведучий: Кожне життя важливе!

Кожна людина, кожна дитина має права і свободи.

Цінуймо життя, користуймося правами, виконуймо всі свої обов'язки.

QR-код на онлайн-версію посібника:

<https://drive.google.com/file/d/11ZrKrGfVAXC-E3DDPJQFWS310esk2Csm/view?usp=sharing>

Список корисних контактів

1. Гарячі лінії психологічної підтримки для дітей:
2. Проєкт ПОРУЧ – спільний проєкт МОН України, ЮНІСЕФ, Українського інституту когнітивно-поведінкової терапії та ГО «ВГЦ “Волонтер”». У рамках проєкту є онлайнві терапевтичні групи підтримки для підлітків: <https://poruch.me/teenagers>
3. Національна гаряча лінія для дітей та молоді від Ла Страда — 0 800 500 225 (зі стаціонарного) або 116 111 (з мобільного). Дзвінки безоплатні, анонімні, конфіденційні. <https://voices.org.ua/i-need-help/mental-help-for-kids>
4. Лінія від благодійного фонду «Голоси дітей» — телефонна лінія психологічної підтримки для дітей та батьків. Також можна записатись на очні консультації, якщо ваше місто є в переліку.
5. UNICEF: <https://www.unicef.org/ukraine/>
6. Сторінка Радниці-уповноваженої Президента України з прав дитини та дитячої реабілітації: https://www.facebook.com/p/%D0%94%D0%B0%D1%80%D1%8F-%D0%93%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BC%D1%87%D1%83%D0%BA-100072443376686/?locale=uk_UA